

A Z P A P I
S T A K K Ö Z Ö T E S
M I K Ö Z Ö T T Ű N K, V E T E L
K E D E S R E V E T T E T E T, H A R O M
lő Articulusokról.

Az Keresztfejről. Ur Vaczora-
járól, és az Antichristusról va-
ló Prædikációk.

Irattáttanak és prædikáltáttanak Ungváran,

Megyei és Városi

Könyvtár Anno 1619

K E C Z K E M E T I C. I A
n o s U n g v á r i P r æ d i k a t o r
á l t a l.

NYOMTATTATOT:

M. DC. XXII. Esztendőben.

Tit: 1. vers: 8. 9. 10. 11. &c.

Azt kívánja és paranczolja az Sz. Pál,
hogy az Egyházi főlga oly legyen, ki az írást
tudgya hasogatni, az igazat óltalmazni, az
ellenkezőket megh táfolni.

August: de doctrina Christiana.

Az fent írásnak magyarazójának, kel az
hitben való éppültre gondot vifelni, az té-
velygéft el rontani, az gonóft gyomlálni, és
igy az ellenkezőket magához édesíteni, az el-
lankattakat erősiteni, az tudatlanoknak mit
kellyen várniok megh hirdetni, &c.

*P. Martijij...
Cuius...
Dignitas...
dian...
vult...
ad...
P. Martijij... 333.
Apud...*

**A Z N E M E S
N E M Z E T E S E S V I -
T E Z L Ö F I N T A I D A R H O L T Z
F E R E N T Z V R A M N A K , A Z F E L -
S E G E S B E T T H L E N G A B R I E L N E K , M A -
G Y A R O R S Z A G N A K V A L A S Z T O T K I R A L -
L Y A N A K , E R D E L Y O R S Z A G N A K F E I E D E L M E -
N E K E S A Z S Z E K L I E K I S P A N N Y A N A K & c .**
bizonyos vámu lovas vitézinek mezei fő Kapi-
tányának, nekem jó akaró Vramnak, és
Patronusomnak.

Az Atya Istentől Sz. Fiáért, kegyelmeért, békességért, hosszú életet, és minden lelki testi jókat kívánván.

KÖNYVTÁR

**M E L Y I G E N I -
G A Z L E G Y E N T I B -
t e l e n d ö V r a m a m a z
b ö l c z I s i d o r u s D o -
c t o r n a k m o n d á s a , k i i g y f ö l
Q u a n t o p r o p i n q u i u s v i d e t D i a -
b o l u s f i n e m m u n d i , t a n t o m a g u s
s e v i t , u t q u i v i d e t s e d a m n a t u m**

Isidor. lib. 1.
de summo
bono.

esse. socios sibi multiplicet, cum quibus ignem gehenne sube-
at: Mennél közeleb láttya az ördög ez világnak végét, an-
nál inkább dibóskodik, mivel láttya magát el kárhozotnak
lenni, tarsokat szóröz magához, kikkel az gehennának tüz-
zere mennyen, iöl láttjuk, mellyet hogy veghben viheffen,

173.
110

Bernhard in
Evang. de 7.
panibus.

mind tükön, s: mind nyilván azon-vagyon. Erről mondgya Szent Bernhard Doktor: Hostes indefessi assiduo nos oppugnant, modo aperte, modo fraudulenter: az nyughatatlan ellenjégek szüntelen ostromolnak minket, niha nyilván, niha czalárdfiggal, tükön.

Noha peniglen sok mesterfégeket és módot, tanquam mille artifex, ugymint ezer mestersegű, talál is erre, de nem itilt iobbat és artalmasbat, mint hogy az igbaz keresztyén lelki pásztorok ellen, kik által az Istennek igije, tisztán, igazán hirdettetik, támadgyon, es őket az halgatok elöt utalásban gyűlötségben hozza, s: erre való kepest, támadtot oly szerezetöket, mineművek az Iesuiták es az Papisták, kik látván az Feiedelmel et, Vrakat, fő vendeket, az ő partyokon lenni, fel fuvalkodásból, kevelységből, meg utalásból, azokat, nem Papoknak, hanem Prædicantes, Prædikatoreczkának csak magokra az Papságnak nevet szabván, nevezék: hogy igy mi tölünk, igaz lelki pásztoroktól, az szegény késségei el is degenitvén, az Istennek tiszta es igaz igijenek halgatasátul el vohassák, es az ő döglebezés tudományok a havtván, idvös ségektől megh foszszak, es az örök kárhoz atra evezek.

Pazman in
suo Kalauzo
de invoc Ian
torum.

Holot azért ez igy legyen, szákségh minckünk azektől magunkat, mint Christus Vrank int, meg óltalmaznunk, mert noha iuhoknak ruhaiban önek el, de belél ragadozó farkasok: annakokáért vigyáznunk kel, mind mi magunkra, s mind az nyayra, mely közöt minket az Istennek lelke ör állókká tött, hogy az Istennek Apyasz egyházat kit az ő Fiának vérvél megh váltot, igaz gassuk. Mert azok gonoz farkasok, kik az Istennek nyaijának nem kedveznek: hamis tudományosok, kik az Christusnak iuhait, az élő kút sötül el akariák szakasztani, az emberi találmánnak ezatornaiára vonván, melynek végben vételére czelekeszik, hogy az Istennek igijének tisztán es igazán való, prädikaliása helyet, haszontalan, hijában való Miskeket szolgáltnak, sugova való gyonásokat tesznek, morogva való könyörgecsket, vagdalt hurkára. (kik ök olvasónak hinak) számlálván birbitelnek, ugy hogy, mit

Matt. 7. v. 15.

Act. 20. v. 30.

czeles

ezelékésznek senki ne tudgya, mit mondanak vagy olvasnak
senki ne ércze, (mert ugyan is, némának Anya sem erti szav-
vat) és így az szegi ny késség minden tanuság, értelm nélkül
tudomány, és vizsgálás nélkül mennyen házához, holot az
sz. írásnak, az Isten igijének magyarázattyának, halgatásá-
nak, fő és kiváléképpen való vege ez volna, mint az sz. Pál
mondgya, melyet ők hátra hadnak és el mulatnak.

Rom 15. v 4
2 Tim 3. v. 16

Sőt ha mikoron az sz. írásból, valamely locust hogy már
magyarázatnak okáért elő vésznek is, annak semmi igaz ér-
telmet nem tudgyák adni, hanem mind mi ellenünk, s mind
az Vbiquitariusok ellen, csak szikhozodással, átkozodással
töltik el az időt, és így elégségesnek iltik tisztáknak végben
vételére, ha mirket Calvinistáknak, azokat Lutheranusoknak
nevezvén, az ő halgatótok előtt, mind személyünkben, mind
tudományunkban szankivetteit nek tekinék, és velek megh-
utáltathatnak. Ezek így lévén, illik hogy anhál inkább vi-
gyázzunk, és szorgalmatoan tisztánkben, el tárván az mi
pásztorfágunk alá bizáttatott nyálat az Isternek tiszta és i-
gaz igijével legeltesünk, az igaz magyarázatunk, az igaz a-
koltól ki tevelyedni ne engedgyák. Erro im ő maga is az mi
mesterünk az Vr Iesus Christus, ki nem hadta hogy Mísz-
zánk, hanem hogy az Evangelionot pradikálljuk miképpen
hogy sem ő maga, sem Keresztelő Iános, sem sz. Pál, sem sz.
Peter Míset nem n ordottak hanem az nevet az Evangelion-
nak pradikálásával tanítottak és intették. Ezt hadta parana-
szolni sz. Pál is Timotheusnak és Titusnak: melynek iutal-
mát, minden bñ, és igaz lelki pásztorek, és mind azok, kik
fokakat az igazságra igazgattarak, Istentől váriák.

Dan. 22.

Es noha iól láttjuk, hogy mayd inkább az bitnek minden
szikheleiben nagy ellenkezés és vételkedés vagyon mi közo-
tünk és ő közöttük, de legh főképpen az két Sacramentomban
az Kereszttségben, és az Vr Vaczoráiban, ez mellet az Aus-
tichristusról való tudományban, el annjra, hogy ezekben va-
ló értelmeket ők, mind tűzzel fegyverrel óltalmazták. Az
kereszttségben, az nyálnak, sönak, gyujtot gyertyának, ke-

veszt vonásnak, és több effelo találmányoknak ielen letét ös
 talmazzák. Az Vr Vaczoraiában, his ök Misének hinak, az
 Christus testenek és verének, testi foggal és szájjal való ielen
 létét állattják, és hogy az ige mondás után az kenyér és az
 bor, valóságos testvé és verévé változzék az Christusnak,
 melyeket én, ez irásoczkában Istentől réám bizatot aiándeck
 szerént rontok. Az Pápát Antichristusnak és magokat annak
 tagainak ök tagadgyák, én penigh bizonyítom. Mely három
 articulusoknak megh tráfolását prädikatiok szerént, Istentől
 nekem engettetet gijra szerént ezelekeszem.

Mivel hogy peniglen, mint az több articulusokról, ugy e-
 zekről is, sok tudos, iámbor, bölez embercknek irási bővön
 vadnak, melyekből akar hijs azoknak megh tud felelni, és el-
 lenek tud állani: talám sokak elöt, ez kis munka haszontalan-
 nak és hijában valónak láttatnék lenni. Mind azon által mint
 hogy az Vr Isten, méltatlan vóltomra, ide ez Vngbvár varo-
 sában, az igaz vallásu keresztyéneknek ör állására rendelt,
 bolot azekkel az monstomokkal, ugy mint az Icsuiákkal
 veszekedese és igyem egyyon, az én vékony erőm szerént,
 az ő sententatioknak megh tráfolására, ezeket közönséges
 helyen prädikállottam. Ez helyben levő egyegyü keresztye-
 neknek epp Metekre, és az igaz hitben, s vallásban, az ellena
 közöpart közöt való megh maradásokra.

Es noha ezeket én, nem az végre ezelekedtem, hogy ma-
 gamnak valami hirt, nevet keresnek, sem hogy valaha masok-
 nak szómök eleibe kellyen, tudván magamat ki légyek, ismer-
 ven vékony erőmet és állapotomat, felven egyebeknek is itiles-
 tektül, De megh győzöttetven az ellenkező Atysiának, ezen
 articulusok seiol gyakorta velem való vételkedesekkel, az én
 szegény egyegyü halgatoimnak is, kik ezeknek halgatoi és tá-
 nuloi vóltanak kívánságokkal, söt némely Egyházi Vraim-
 nak is és szolgáló társaimnak kérésekkel is, vitettem erre, noha
 felve, hogy szóm eleiben adgyam.

Hová es kinek kellyen ez kis munkát dedikálnom, arról
 sokat gondolkodtam, szegény egyegyü halgatoim örömeft
 vótték

DEDICATORIA.

vőttek volna, de az mint szokták mondani, elől tűz hátul víz
vőlt, Nemes Vrainattis, kiválteppen akkor az időben az ala-
lapathoz képest felőle busitanom, állallottani, mind azon ala-
tal gondoltam magamban, hogy kegyelmednek offerálljam,
és az kegyelmed neve alatt bozássam ki. X

Okot pedig erre vőitem, először, mert hallottam és értet-
tem, sőt minck utánna kegyelmednek ismeretsegeben iutottam
láttam az kegyelmed Istenfelő keresztyeni vőliát, és az igaz
vallásban való oly fondaltatását, hogy effele dolgokban sen-
kiöl semmit nem róttóg kegyelmed, sőt ha kivántatnek, hiti,
s- vallása mellet halált is szenvedni kész volna kegyelmed,
nem hogy effele dologban, valakikre nézve költséget és fárats-
ságát szánna, az mint ez mostani időknek állapattya is meg-
mutattya, holot kegyelmed Vrank ó Felsége, az Felseges Bet-
thlen Gabriel, Magyar Országának Feiedelme és Szekeliek
Ispánnya mellet, házaiának, országának, hitinek és vallásá-
nak oltalmazásáért, költségevel, fáratságával, mind addigh,
míg az szükségh kívánta, meg unás nélkül híven és igazán
szolgált. Másodsor, hogy sokaknak mind Egyházi, Nemes
és közönséges embereknek felőlem való iutott meg tráfoltas-
sek, kik én felőlem azt itilték, hogy az sok proba nyavalya,
báboruság miat, hitőn vallásom mellől el állanek, és más re-
ligiot válaztanek magamnak, avagy talám ugyan ugyis volna
az dolog, kit émeckem érnem, s- megis gondolnom ne adgyon
az Vr Isten. Scio cui crediderim. Harmadsor, hogy ezzel
kegyelmednek, mint Istenfelő, iámbor keresztyen Patronus-
nak gratiáiát magamhoz kapczolnám, és ió híret nevét, mely
míg ebben csak egy papyros maradis, sön áll kűllyeb minden
föld szegeletni, teriesztenem. Negyedsor, hogy az kegyel-
med én hozzám meltailan szolgálathoz való ió akarattyáért,
melyről mind utonkban, iártonkban, mind hazánál, s- mind
egyeb helyeken való ió tetemenij felőlem való beszédi egye-
bek előtis bizonságot tesznek, bálá ado vőltomat meg mutat-
sam: mert az báladatlanság mely nagy vetek legyen iól tud-
gya kegyelmed. Erről mondgya Ravisius: Nihil indignationē
alsissia

altissimi ita provocat quàm ingratitude. Semmi az magasságs
 ban lévő Istennek haragiát úgy fel nem gerieztí mint az hála
 datlanság. Otódször és utolszor, vit erre az Istennek tisztetse
 ségeis, az Anyasz: egyháznak e ppületi, melyre az menijre I
 sten erót es egesseget ez ideigh engedet, minden tehetségem
 szerént, mint ilyen gyarló edény igyekeztem s-igyekezem
 életemnek minden ideieben: Melyre segellyen mindnyáium
 kat az mi kegyelmes Istenünk sz: Eiaért az Vr Iesus Christus
 ért sz. Lelkének általa, Amen. Ex Museo Vnghvaris
 ensi 28. August. Anni 1620.

Generos: Dom: vestr: humilimus cliens,

Ioannes C. Keczkemetinus Pastor

Ecclesie Vnghvaricnsiss

AD ANTICHRISTOMACHVM

REVERENDVM DOMINVM, STUDIO

indofeso, et vehementi Orthodoxiam, Da,
 Iohannem C. Keczkemetium.

Bella gerunt armis alij vincuntque Papistas,
 Tu calamo pugnans vis jugulare Papam.
 Laus sua sit forti manibus, Te magna manebit
 Glória, nam gravius vulnus ab ore venit,
 Paulus enim tali casurum vulnere Papam
 Illius & finem regna habitura docet.

ALIVD.

Sacrum Baptisma, & sacra Eucharistia quid sit,
 Atque Antichristus, Te docet istud opus.
 Hæc tu cum tractas, Pater optime voce Suitas,
 Expugnas, vincis, disijcis & jugulas.

Ioannes C. Keczkemetinus, filius.

AZ

**AZ MI VRVNK
CHRISTVS IESVS
TOL SZEREZTETET SZ. SA-
CRAMENTOMNAK, AZ KERESZT-
SEGNEK PRÆDICATIONOK SZE-
rént való magyarázattya.**

Matth: 3. vers: 11.

Imé én vizzel keresztellek titeket, az
megh térésre, de az, az ki én utánam
jöt, erősebb én nálammal, kinek nem
vagyok méltó sarujának, &c.

AZ REGHI

**ANYASZENT-
EGYHAZBAN LÉ-
vő irás magyarázó**

**Doctorok között né-
mellyek, így magyarázzák**

**az Sacramentomot, s: azt
mondgyák:**

Sacramenta Augustinus
sunt visibilia, invisibilis divine gratie sigilla. **Az Sacra-**

A

men-

mentomok, ugymond, az Istennek láthatatlan kegyel-
 mének látható bizonyághí, ielei és peczei: mert az ő-
 rökké való Isten az ő íó akaratyát, melyet űd vőllé-
 günk felől bent igjében hirdettet, külfő íegyekkel hok-
 sa az híveknek bíkyőkben pe czéleni: Miképpen
 azért, erre az O Testamentomban két Sacramento-
 mot, az környűlmetékedést és az Husvétí bárány meg-
 ételét rendelte vala: ugy az Christus Iesus, ez uy Te-
 stamentomban az keresztséget, és az Vr Vaczóráiát ber-
 zette, erről mondgya az bent Agoston: is: Dominus
 Iesus, & Apostolica doctrina pauca quaedam signa, sicut est
 Baptismus; & celebratio sanguinis & corporis Christi, tra-
 didit. Az Vr Iesus, és az Apostali tudomány, némis-
 némű kevés íegyeket, az minémű az Keresztségh, és az
 Christus testének, vérenek bógálatása tanítot. Az
 Vr Vaczóráiának Sacramentomáról mivel hogy ki-
 vált képpen való tanításunk lében, most nem bőllok:
 hanem, mint hogy az környűlmetékedés helyében
 állot az Ecclesiában az Keresztségh, mint Beda Do-
 ktor: is ből eről: *Salutiferæ curationis auxilium Domi-
 nus olim Circumcisionem attribuit, quod iam in novo Baptismo
 contulit.* Az íd vőllégh hozó és megh adó gyogjítá-
 nak segítségét, az Vr tulaydonította vala régen az kő-
 nyűlmetékedésnek, melyet mostan adot az Keresz-
 tségnék, arrol bőllok mostan. Ez tudománt peniglen
 három derekas kérdésben foglalom, mellyekben job-
 bek: is íőnek elő.

1. Miczoda az Keresztség és hány fele?
2. Minémű dolgok kívántatnak az Keresztséghben, hogy egésslegyen.
3. Mi végre kéreztetet, avagy miczo-
 da haszna?

I. Mi

K. I. Micsoda az Kerezttség, és hányféle?

F. Az Kerezttség semmi nem egyéb, hanem, Hogy Christus Iesustól keresztetet sentsz czelekedet, mely lében az Tanítónak keze által vízzel, Atyának, Fiunak, és Szent Léleknek nevében. Hogy Christus Iesustól keresztetet az Kerezttség bizonyítottatik.

Hogy pedig ő sentsz felségétől rendeltetett legyen ez Sacramentum sok írásokból megh bizonyítottatik.

Eldőször, ő maga az Christus sentsz Lukácznál, Con- Luc. 7. v. 30
filium Dei, Isten tanácsának mondgya, mellyet megh
 vetetennek az Sidók nem élvén az Kereztséggel. Sz. Sz. Matt. 21. v. 15
 Máthiánál az Iános Kereztiségét, az éghből valónak
 mondgya lenni. Ha azért Isten tanácsa, és az éghből
 való, nem ember, hanem Isten, ki az éghben vagon
 rendelése.

Másodszor, az Kereztelő Iános, maga felől azt Ioan. 1. v. 26
 mondgya, hogy azért bocsáztatott ő az Isteniől, hogy
 kerezteljen vízzel. Ha azért Isteniől bocsáztatott, és
 az végre hogy kerezteljen, Isten bőszele.

Harmadszor, ő magának az Christusnak Kerezt- Matt. 3. v. 8
 ségéből is, mellyet Kereztelő Iános által fel vót. Ha
 penigh emberi találmánnak látna volna ő felsége lenni,
 soha fel nem vótte volna, holott ő maga mondgya,
 hogy ő emberi találmánnyal nem tiszteltetik.

Negyedszer, az Christusnak paranczolattyaiból,
 ki mikoron az éghben fel akarná menni, és tanítvá-
 niji ki akarná az tanításra bocsáztatni, így szól nékik:
Ite in mundum uniuersum, praedicate Evangelium, baptizan- Matt. 28 v. 19
tes homines in nomine Patris, Filij, & Spiritus Sancti. Men-
 nyetek el ez féles világra, &c. Kereztelyletek Atyának,
 Fiunak, és Szent-Léleknek nevében.

A 2

Mond-

K. Mondhatnád: Lam azt olvassuk az Írásban, hogy legelőször is keresztelő Iános czelekedte az keresztelest, sőt az Christust önnön magát is ö keresztele meg: Hát, nem Christus szerzte az keresztséget?

F. Az kereszteleő Iános celebrálta az keresztséget, nem úgy mint annak auctora szerzője lévén, hanem úgy mint szolga: mert meinkoránna az Christus ez Sacramentomat szerzte volna, Iánost rendelé és válasszá ennek elsőben is szolgálatára, hogy ő öle egyes beke is példát vévén akképpen szolgáltának, miképpen több dolgokat is szolgálai által szokott ő felsége végbe vinni. Erre nézve mondgya sient Agoston is: Baptizandi potestatem Dominus sibi tenuit, servus autem ministerium dedit. Az VI Christus, ugymond, az keresztségek hatalmát magának tartotta, szolgálaiak penigh annak ki szolgálatát adta.

K. Mit tanulj ezekből?

F. Az Istennek idő volt az emberi nemzeihez, mely nagy legyen, innen megh tanulhanyuk, ki ugy akarja, s ugy kívánnya idővösségét az embereknek, hogy mind azokat, valamelyekkel az emberi nemzetnek idővösségét végbe vihetté, mind azokat ő felsége, s. igjében meg jelentette, sőt nem csak meg jelentette, hanem ugyan külső jegyekkel is az ő híveit abban confirmálta. Kellé példa erre? Adamot az Isten elsőben szeriségben és halhatatlanságban teremte vala, melyel hozzá való idő akarattjár mutatá meg, ezt ő felsége külső jeggyel is confirmálá ő benne, tudni illik, az életnek fáival. Az eset után ismét meg mutatá idő akarattjár.

ranyát hozzáia, mikoron ígéreter tón az áldot mag fe-
 lől, kí az Kígyónak feiet meg romaná, melyben Adám Gen. 3;
 hogy ne kérelkednék, külső íggyül adá és rendelé az ál-
 dozatokat. Noénak is az Isten meg ígéré, hogy viz Gen. 9.
 özönvel többé ez világot el nem veszi; melynek bi-
 zonyfágára adá az égen lévő éivárvánt, hogy valami-
 koron az ő maradéki azt látnák, megh emlékeznének
 erről az Istennek ígéreiről. Abrahámnak is így szól Gen. 17.
 la Isten: Lések tenéked és az te maradékidnak Istene,
 ennek erősítésére rendelé Isten az környülmeitelkedést.
 Így az Vy Testamentomban ígiri Isten minékünk, és
 az mi maradékinknak, údvösségünket, örök élelünket,
 bününk böczánanyat, melyben hogy ne kérelked-
 gyünk, bizonságul rendelé ez két Sacramentomot, az
 keresztséget, és az Vrnak Vaczoráiat.

K. Az mi údvösségünket, mellyet Isten
 ígért, efféle külső jegyek nélkül nem
 adhatná meg.

F. Meg adhatná, úgy mint mindenre hatalmas,
 elégleges, és ígéreiben változhatatlan Isten, de ebbens
 is, mint egyéb több czelekedésiben követi az emberek-
 nek tulajdonfagokat: meri miképpen az ember feles-
 barátjának mikor valamivel ajánlya, vagy ígiri ma-
 gát, azt erősíteni külső bizonsággal, vagy peczetes le-
 vellel, így ő fellege is czelekezik. Annakfele, az mi
 erőtelenségünkre nézve is czelekezi ezt az Isten, kik,
 még ő fellegének ígéreiben is, ugy mint gyarló és erő-
 telen emberek gyakran talám kérelkednénk, ha így,
 nem confirmálná bűneinket. Az mi hasznunkra néz-
 ve czelekezik hárs ő fellege ebben is.

K. Miért kel ezeket meg értenűk?

F. Először, ennekokáért, hogy innen megh ér-
 czük, mely igen vétkezzenek azok, kik ezt az Istennek
 rendelését, az keresztséget meg verik, nem akarván vélt-
 le élni, az minéművek az Törökök, Tatárok, Sidók és
 többek, mellyel megh mutatják magokat az Istennek
 Anyaszentegyházától elszakitottnak lenni, és az Isten-
 nek népei közzé nem tartozni. Mert valakik az I-
 stennek népei közt vadnak élnek ez Sacramentummal,

Másodszor, vétkeznek azok is, kik noha élnek
 ezzel ez Sacramentummal, de nem az Istennek rende-
 lése szerént, hanem, praeposteré czelekednek elsőben az
 ő magzatnyoknak nevet adnak, el nevezik valamely
 névre, és azon az néven hívják, mint egy okitalan álla-
 tott, s az után fok üdövel viszik fel, ez Sacramentom
 alá, két vagy három hónap, föl némellyek fél vagy egy
 esztendő után is, mint az Vr rendek, Nemlélek, és
 Egyházi emberek közzül is czelekednek: holott az
 Vr Isten, az környülmeitelkedést, ugy paranczolta volt,
 hogy nyoltzad napon legyen, mert valamely gyermek
 nyoltzad napon környül nem meiteljenek, annak le-
 ke ki töröltenék az nép közzül, ez penig az keresztsé-
 g állott és rendeltetett Istentől az környülmeitelkedés he-
 lyében, ély hát keresztyén ember ezzel az Istennek ren-
 delése szerént. S noha penigh ez, nem köteleztetett az
 nyoltzad napra, sem egy hétre keitőre, mind azon ál-
 tal, mennél hamarébb ez Sacramentom alá vid fel gyer-
 mekedet, hogy lehes bizonyos az Isten Ecclesiáitában
 való bé fogadtatásában, és örök életre való el foglal-
 tásában. Lám ha te valami örökséget, ióbbágot, vésezt,
 nem tartod abban örökösnek magadat, valamigh an-
 nak pértzetei levelét fel nem vésezt; Igéri az Vr Isten
 tené-

tenéked és az te magzatodnak, az örök életnek örökfe-
gét, ved fel hát mennél hamarébb annak bizonyágát az
keresítségét. Annakfelelte, az Christusnak példái: is
arra tanítégedet, kí minkelötte, az több Sidó gyerme-
keknek példáiok szerént, az környül-metélkedést fel-
nem vötte volna, addig semmi nével, nem nevefteter,
hanem az környülmetélkedésnek ideien adaték neki
az IESVSNAK neve, így te-is, ne adgy hát nevet
magzatodnak, keresítségének előtte ha Christus nyom-
dokái akarod követni.

K. De mondhatnád. Im hallom hogy ^{Ellenvetés:}
azt mondod, hogy az Ecclesiának tagja,
sem az örök életnek örököse, nem lehet,
mig megh nem keresítelkedik: Hát mi-
czoda itületben kel lenni, az időtlen gyer-
mekek felől, avagy az kik megh annyok
méhében meghalnak, vagy ha sülettet-
nék-is mindgyárást meghalnak, és meg
nem keresíteltethetnék?

F. Szollunk mi itt azokról, kik, avagy meg má-^{Felelet:}
lásból, vagy valami pompára való késületeiből halogat-
tyák az keresítséget, és nem valami sükségh kényszerít-
őket. Mert ha oly sükséges dologh álland eleiben az
embernek, hogy, avagy tanító nem léfien abban az
helyben, avagy orthon nem találand lenni, s-mig tanít
az tanító, s-történynek addig megh halása az gyermek-
nek migh tanítot érnek véle, menítség az Anyának
Anyának dolga, de ha restítségből, vagy pompára való
késületeiből halogatszod, és azonközben megh hal, te léf
az oka, és te adsz bámot Isten előtt. Az.

NB:

15

Az időtlen
gyermek
állapattyaról

Az mi penigh az időtlen gyermekek, vagy Anyok méhében meghőlt gyermekek dolgát illeri, az vagy az kik meheli hűletnek, meghalnak, és keresztségget nem érnek, azok felől más iiterben kellennünk. Itt az keresztségget kel meg válahtanunk. Kettő penigh az keresztség, az egyyk külfő és testi: az másik belső és lelki.

Kettő az keresztség. Külfő és testi.

Az külfő és testi keresztség nem egyéb, hanem az mely léhen vízzel az tanítónak keze által, Atyának, Fiának és Sz. Léleknek nevében. Ennek az külfő keresztségnek főlgáltatására boczáta az Christus el az ő tanítványit, mikor így bolla nekik: *Ite in mundum uniuersum, baptizantes in nomine patris, & filij, & S. Sancti.* Menyetek el ez béles világra, kereszttelven, atyának, fiának és szent Léleknek nevében: Ezért mondgya Casiodorus: *Baptismus est meritò factus, cum invocatione Trinitatis.* Az keresztség melián bereztelei, az szent Háromságnak segítségül való hivaival,

Matt. 28 v 19

Casiodorus,

Belső és lelki.

Az belső és lelki keresztség az, az mely léhen Christus Iesustul szent Lélek által, ennek az lelki keresztségnek jele és bizonsága, ez az testi keresztség, erről fől kereszttelő Iános ezt mondván: *Ego vos baptizo aqua, sed in medio uestrum stat, quem vos nescitis, ille vos baptizat Spiritu & igni.* En vízzel keresztteltek titeket: de ti kőzöttetek áll, kit ti nem látok, az kereszttel titeket meghűzzel és szent Lélekkel. Erről fől s. Agoston: *Baptizandi potestatem sibi Dominus tenuit, seruis autem ministeris um dedit.* Az kereszttelésnek hatalmát az Ur magának tartotta, főlgainak annak ki főlgáltatást bízta.

Matt. 3. v. 11

Augustin. in
Evang. Ioan.
tract. 5.

Ezekből immár könyű meg felelni, az ide fel való kérdésre: meri noha vadnak, vagy találtainak oly
lyak

VALO PRAEDICATION.

lyak, kik keresetségnélkül meghalnak, mind azon által nem mondjuk őket az Ecclesiából számkivetetteknek, mert ha külsőképpen az írástónak keze által meg nem keresetlettenek- is, meg keresetlettenek belsőképpen az Szent Lélektől: annakokáért az láthatatlan Ecclesiának ugyan tagjai, és az örök életnek örökösai, kiváltképpen ha S. kegyes, és Istenféle süléktől valók.

Miért kel ezeket megérteni?

Ennekokáért hogy, ha találatnék valakinek ilyen dolga, mint hogy még is esetik, hogy magzatok keresetletlen hal meg, kétségben annak üdvössége felől ne essenek, sőt igyekezzenek inkább kegyessen, Szentől élni, hogy az ő általok süléttel magzat is meg Sentelessék, mivel hogy az mint Szent Pál mondja, Rom. 11 v. 16 ha az gyökér Szent, az ágak is Sentelek: és azokat az Anyák Anyák buzgó könyörgéseknek általa commendályák Istennek: azonközben azért, Parra: is gondgyok legyen, hogy keresetségeket ne halogassák, hanem mennél hamarébb annak alája vigyék, mert Istenki nem tudgya Istennek akaratyát, se maga, se magzatya felől.

K. Ha praedikátort nem kaphat az ember, s az Sükseghugy kívánnya, kiváltképpen halálán lévén az gyermek, szabadé az bábának, vagy más egyéb öreg asszonyiállatnak megkerestelni?

F. Ez az kérdés selete igen Sükseges, mert Papi- sták közzül némelyek, az alinyák, s meg engedik hogy Exod. 4 szabad, ezt pedig erősítik az Zephorának Moyses selete- ségének példáiával, ki az ő Sár Gersont környülmetéle,

B

mikor

AZ KERESZTSEGRŐL

mikor látná az Istennek haragját Moysesre fel gerietnek lenni, fiának környülmetélelenségéért: innen azért így argumentálnak, s-ezt mondják.

Argumen-
tuma.

K. Ha, ugy mond, az környülmetéle-
désnek helyében állott az keresztiség, az
miképpen szabad volt Zephorának Moy-
ses felelőségének környülmetélni Gerfont
az őfiát, így most-is szabad az Aßsonyi-
állatoknak meg keresztelni az gyermeke-
ket, ha az bukásugy kívánnya: De az
első igaz: Hát az utolso-is megh enget-
tetik.

F. Meg felelnek erre ez argumentomra az Logis-
cusok im ilyen regula valent: *A particulari ad universale
non procedit necle argumentum.* Ismét más Canon ilyen
vagyon: *Singularia facta in exemplum trahi non debet.*
Harmadik-is vagyon mely ez: *Non exemplis sed legibus
iudicandum.* Effete példát többet sohul az sent írásbán
ennél nem talál: az sem volt penig Isten előtt kedves,
mert haragból és bossúsagból czelekedte, bolondsa-
gól-is holott nem volt volna szabad, innét mondják
tehát, hogy hobbu az haia, az Aßsonyiállatok de rös-
vid az elméie. Hogy penigh az historia azt monda-
gyz, hogy megh engedtetet az Angyal, ugy vagyon
az, de nem azért, hogy Zephora metélc környül az
gyermeket, hanem hogy Isten paranczolattya ferént
környülmetéltet. Ez az oka, hogy Charago város-
béli negyedik Conciliumban-is kárhoztator, és nem
engettetet megh az Aßsonyiállatokul való keresztelés.

Hogy

Canone cen-
tesimo.

Contra facit.

VALO PRAEDICATIONK.

Hogy penſighlen ne legyen ſabad az Aſſonyállatoknak, ſem más kivált képpen való ſemélyeknek keréſtelniük, ilyen argumentommal bizonyítjuk.

Valakikhöz illik az ígít prædikállani és hirdetni az Iſtennek Anyaſentegyházában, azokhoz illik az Sacramentomoknak ſolgáltatása-is. Mert az Sacramentomok, az Iſtennek ſent igjében való igireinek peczéi és bizonyági.

De az ighinek az Eccleſiában való prædikállása, nem illik az Aſſonyállatokhoz: mert az ſent Pál tiltya hogy az Aſſonyállat az Eccleſiában ne tanítzon, ſem más kivált képpen való emberekhez, hanem az tanítokhoz, kikre Chriſtus az Apoſtalok képében, kiki az Apoſtalfágra ki boczata, bizta.

Annak okáért, az Sacramentomoknak ſolgáltatása-is, nem tartozik az Aſſonyállatokra, ſem más egyéb ſemélyekre, hanem csak arra rendeltetett ſemélyekre, az Taniókra.

Vérkeznek tehát kik öltalmazták, és megh engedik az Aſſonyállatoknak, és ezeken kívül egyéb privatus embereknek-is az keréſtelést. Az Aſſonyállatoknak keréſtelése hozattator bé az Eccleſiában Marcion Eretnektől mint Epiphanius bizonyítva.

K. S-ha keréſteltlen meghal?

F. Az mint odéb fellyebis megh monduk, ha az Anya, Anya ſent és Iſtenſzó, és nem röſtségből, s; megh utalásból czelekeſik, nem árt neki ſemmit: mert belső képpen az ſent Lélektől megh moſogattator és megh keréſteltet, és így az örök életnek örökölé,

Amen.

B a CON-

CONCIO SECUNDA.

Matth: 28. vers: 19.

El menvén tancizátok minden népeket, megh kereftelvén őket, Atyának, Fiunak, &c.

MICZODA LEGYEN az Kereftsegh és hány fele, több circumstantiákkal és tanulágokkal egyetemben, ez előt való praedicationban megh hallottak az kereftseghnek, bámláld elő igen röviden, az után ezt mondgyad: Immár mostan lássuk megh imez egy kérdést.

Hány, és minémű dolgok kívántatnak az Kereftseghben, hogy igaz, egész, és tökéletes légyen?

Noha vadnak némellyek, kik hogy az Kereftseget igaznak, és egésznek fogyárkozásnélkül valónak tegyék, fok héában való dolgokat adnak hozzá: de ha az bent írással akarunk bőlháni, és az Christus Kereftsegetől, mely egész és fogyárkozásnélkül való vólt, nem akarunk le távozni, négy dologh kívántatik az igaz Kereftse

Handwritten notes in a cursive script, likely a translation or commentary on the main text. The text is dense and covers the left margin of the page.

kerebtségnak kell lenni, az Atyának, Fiúnak, és Sz. Léleknek nevében: miért tehát, hogy Act. 8. 10. 16. az vagyon írva, hogy az Iesus Christus nevében kellyen keresztelni?

F. Ezekben az locufokban, nem földnek az Apostalok az kerebtségnak formájáról, mi legyen, és miképpen kellyen lenni: hanem, annak végéről, mi legyen vége az kerebtségnak, az tudni illik, hogy meg mutassa az üdvösséget csak egyedül az Iesus Christusban keresni, mert csak ő az mi üdvösségünknek complementoma bé tellyesítése, melyre minket igazgat az kerebtség. Annak felette keresztelni az Christus nevében, nem egyéb, hanem keresztelni az ő paranczollaja szerént, avagy, mert ő paranczollaja mint megtezik Matth. 28. Marc. 16. Harmadsor az mint fent Ambrus Doctor mondgya: *Nominata una persona non excluduntur reliqua.* Az fent háromságban mikor egyik semély nevezetik, az több semélyek: is nem rekesztek ki. Iu az Christusnak semélye vagyon emlekezetenben, ott értetik tehát az Atyának és az fent Léleknek: is semélye: mint fentén az mi Atyánkban, az Atyának nevezeti vagyon, de az Fiú és fent Lélek is ott értetik. Ismét: *Opera Trinitatis ad extra sunt indivisa.* Az fent Háromságnak külfő czelekedési elöl solhatatlanok, ugy hogy mindenik seméllyel köz: olyan az kerebtség: is.

K. Miért kel az kerebtségnak lenni, Atyának, Fiúnak, és Szent Léleknek nevében?

Elöl

Handwritten notes and signatures at the bottom of the page, including names like 'Lithomf' and 'Tarcob'.

VALO PRAEDICATION

Először, mert ezzel jelentetik meg, oka ki legyen az mi bűnünk bocsánatjának és üdvösségünknek, nem egyéb, hanem az Atya Istennek ingyen való kegyelme, az Iesus Christusnak érdeme, és az Szent Léleknek örök életre el peczélő, és meg elevenítő ereie. Erőről szól Szent Pál, ezt mondván: *Dominus stabiliat vos in sanctimoniam, coram Deo & Patre nostro, in adventum Domini nostri Iesu Christi.* Az Vr, ugymond, (tudni illelik az Szent Lélek) erősítsön meg, legyen áthatatós a titeket az mi Atyánk Istenünk előtt, az mi Vrunk Iesus Christusnak el iövetelére.

1. Theff 3.
v. 13.

Másodszor, ezzel jelentetik, hogy az Atya, az Fiú, és az Szent Lélek egy Isten legyen, Eph. 4. v. 6. *Unus Deus, una fides, unum baptisma.* Egy az Isten, egy az hű, egy az kereséség. Ennek azért, az egy Istennek nevében kel lenni az kereséségnek.

II.
Eph. 4. v. 6.

Harmadszor, annak nevében az kereséségnek, az kinek ereie, s-hatolma vagy az bűnöknek el iórlésére, és azoknak az iónak, mellyeknek az kereséség külső symbolomia, peczeti, meg adására, bétélyelésére. De csak Isten az egyedül, ki Atya, Fiú, és Szent Lélek, ki azokat az iókat, ugy mint üdvösséget, örök életet, bűn bocsánatját meg adhatja. Annak okáért, az Atyának, Fiúnak, és Szent Léleknek nevében kel lenni az kereséségnek. De mondhatnád:

III.

K. Ha az Atya, Fiú, és Szent Lélek egy Isten, miért nem mondotta Christus az ő Tanítványinak, keresestellyetek egy Istennek nevében, hanem, Atyának, Fiúnak,

Ellenvetés.

*DE Unitate Spiritus Sancti
Sicut dicitur in libro Actuum, hoc significat
quod unus est Deus, una fides, unum baptisma
Sicut et in libro I. Cor. 12. 13. dicitur
A. M. D. N.*

nak, és ſent Léleknek nevében: hiſem
mind egyet tött volna?

Felelet

F. Vgy vagy on hogy kevés, avagy mayd inkább
ſemmi különbſég nem volna benne, mert az ki Atya,
Fiu, ſent Lélek, egy Iſten az: és az egy Iſten, Atya,
Fiu, ſent Lélek. De így akarta inkább ő ſelſége pa-
ranczolni, hadni, hogy meg mutassa, hogy csak ő az
λογος εἰσαγγελτικός, az ſzólo ſzó, ki, az Iſtennek igaz iſ-
meretire vezérelhet, igazgathat, taníthat meg minket,
Deum enim nemo vidit, nec novit niſi filius enarravit :
mert az Iſteni ſenki nem látta, ſem iſmerte, hanem az
Fiu magyarázta és nyilatkoztatta meg nekünk.

Joh. 1. v. 18.

Miért kelezeket megértenünk?

I. Az Sidók, Törökök, Tatárok, David Ferentz,
Sercetus, Blandrata, és több Eretneknek ellen, kik kőzo-
zól némelleyek az Fiúnak, némelleyek az ſent Léleknek
Iſtenſége tagadgyák, és így az ſent Háromſágot, az
nyilván való ſent irár ellen.

II Miben álljon az mi üdvöſſégünk innen azt te-
nolhatjuk meg, csak az Iſtennek igaz iſmeretiben, az
kinek nevében keresztelekedünk: ezért mondgya ſent
Iános: *Hec est vita eterna, ut cognoscant te, et quem mi-
ſiſti Ieſum Chriſtum verum Deum eſſe.* Ez az örök élet,
hogy meg iſmerienek tégedet, és az kit el boczáttál az
Vr Ieſus Chriſtus igaz Iſtennek lenni. Valaki azért,
ezi nem hiſi, és nem vallya, ſennek nevében nem ke-
reſtelekedik meg, kértſégnélkül el kárhozik.

III. Intetteinek itt, az Atyák, Anyák, kőröſi A-
tyák, és az kis gyermeknek rokonai, gondvifelői,
hogy az ő iſtiekrol meg emlekezzenek, mely ez, hogy
annak

V A L O P R A E D I C A T I O K.

annak kit az keresztiségnek Sacramentoma alá fel vitesnek, gondviseleők legyenek, az pedig keuoében áll, testi és lelki dologban. Az testi gondviseles az etelenek, italnak, ruhának, és több effele dolgoknak ki sölőgalimatásában, kit az Atyák Anyák intésnélkül is, mint hogy az természet beleidök oltotta, megh czelekednek: mert az mint az pogány bölcz Cicero mondgya: *Natura non licet repugnare*, nem szabad, és nem illik az természet ellen rugdozni. Dionysius senior mikor látá az ő annyát vén lévén, még is serhez kíváncozni, mond: *Civilia, inquit, iura violari possunt, natura nequam*: Az polgári törvényeket fel bonthatni, az természet törvényét semmiképpen nem. Sz. Bernhard is így söl: *Natura industria nunquam in nobis dormitat*. Az természetnek serénsege soha mi bennünk nem nyugsik. Christuf is azt mondgya: *Vos cum sitis mali, nostis bona dare filiis vestris, &c.* Ti holott gonosok legyetek, tutok iókat adni az ti fiaitoknak, ha kenyereit kér, nem de követ atuké: ha halat, nem de kigyót atuké: vagy ha tyukmonyat, scorpionot: mint há mondaná, egyiket sem, hanem az mit kér, azt adtok, mert az természet azt dictallya. Az lelki gondviseles ál ebben, hogy az Atyák, Anyák, az ő magzanyoknak, kit az keresztiségnek általa az Christus záslóia alá bámláltanak, lelkek üdvösségére gondgyok légyen, melyet így czelekedhetnek.

Először ha őket az Istennek igaz ismeretire megh taníttyák, mely ugy lében, ha megh taníttyák az Apostoli Credora, melyben az egy Isten felől, ki állanyában egy semélyben három, Atya, fiú, bent Lélek, vallást ismünk, de hogy hogy taníthattya sok Atya Anya megh reá, ha maga sem tudgya.

Másodszor, minekutánna megh tanította az Atya, igaz anya, az ő magzanyát az Istennek ismeretire, rare

Cic. libr. 2o
offic.

Dionysius
Brufs. lib. 4o
cap. 1.
Bernhard.

Luc. 11. v. 13.

Az lelki göd
viselelhárom
ban áll.

3.

II.

A Z KERESZTSEGRŐL

tozik azzal is, hogy tanítsa meg arra is, miképpen kel
 az ő meg ismert Istenével beszélteni naponként és sün-
 telen, hogy penigh ezt meg czelekedhesse mind ő ma-
 gának az Atyának, Anyának, s mind penig az megh
 kereszteleit magzatnak, tudni kel az Mi Atyánkat, mert
 az az mindennapi könyörgés. Az könyörgés penig
 oly, mely által az ember minden nap beszél az Istennel.
 Szent Agoston azt mondgya, hogy, *Oratio est collo-*
cutio inter Deum & homines, tu cum legis, Deus tecum loqui-
tur, cum autem oras, tu cum Deo loqueris. Az könyör-
 gés Isten közöt, s ember való beszélgetés, te mikor ol-
 valós, Isten beszél te veled, mikor penigh könyörgeés, te
 beszélés Istennel. Hát akarsz beszélteni Istennel, tud-
 gyad az mi Atyánkat, s tanítsd meg magzatodat is
 rá, hogy tudgyon Istenével beszélni. Ne igyekezzél
 tehát gyermekedet ha keresztyén vagy, úgy tanítani,
 hogy tehenednek, ökrödnek, disznódnak, tyukodnak,
 és több egyéb marhádnak fámát tudgya, jóllehet az sem
 árt, mert az testi gondvitelést sem iltiya Isten, de ugy,
 hogy az lelki **ÉŐ** **NARON** **R** mint arra hogy Istenével
 tudgyon állani és beszélteni. De bizony az szakálla
 meg ősből némelynek, még sem tudgya az mi Atyán-
 kat, nem hogy gyermekét tudná rá tanítani, hát hogy
 tud Istennel beszélteni?

Aug. in psal.
85.

Matt. 6. v. 33.

III.

Harmrdör, minekutánna az Atya, Anya, az ő
 meg ismert Istenével magzatját beszélteni megh taní-
 totta, szükséges hogy arra is meg tanítsa, hogy tudgya
 meg, az az ő id akaró megh ismert Istene, mit kíván-
 nyon ő tölle, mint akaria itt hogy ilyen ez világon.
 Hogy penig ezt meg tudhassad mind magad, s mind
 gyermeked, illik hogy tudgyad az úz-parancz olatot,
 gyermeked is azonképpen: mert abban tanít Isten
 meg, mit kívánnyon te tölled, és mit tilczon, s mint él-
 lyen itt ez világon az ember. Annak penig sommáia

ez:

VALO PRAEDICATION.

ez: Szeresséde az te Vradat Istenedet tellyes süvedből, Deut. 6.v. 5.
 tellyes lelkedből, tellyes erődből. minden gondolatod, Matt. 22. v. 37
 ból. Es az te felebaratodat mint tennen magadat. Ez 39.
 három dologra köteles az Atya Anya, és gondvisele
 hogy az gyermeket, ha lelkére gondot akar viselni,
 meg tanítsa. Miért?

I. Mert ha ezt nem czelekedési, maga üdvösségé-
 ben: is kárt val, mert ugy nem Istennek, hanem ördög-
 nek áldozza gyermekét. Iay penigh az ollyatén süleke-
 nek, holon ő nékiek sinitén olyan gondgyoknak kell
 magzanyoknak, házoknépének, szolgálóknak ésolgál-
 lóioknak üdvösségekre, mint magokéra, erre való kés-
 pest iní hái őket sinit Pál, hogy az ő magzanyokat és
 házok népét az Vrnak felelmében nevellyék fel: sá Ephes. 6.v. 4.
 moi vében azért Isten az róft és tunya gondviseletül.

II. Mert az Atyák Anyák az Isten Bölciében vin-
 tzeléreknek mondattainak. Az vintzelérnek penig
 nagy gondgyának kel lenni az Bölöre, irrogatni kel,
 ütirogatni, hogy fayu vésső ne nőjön rayta: Igy az
 Atya Anya, mint ió vintzelér irrogalla az Isten Bölöies,
 ugy viseltyen gondot házanépére, hogy az fayu vésső-
 sök, kik nem egyebek, hanem az gonos erkölcsök,
 hatalmat raytok ne vehessenek, mert az Isteniöl
 meg büntetnek, mint Eli Pappal és faival. s Sam. 4.
 czelekedék az Vr Isten, &c.

Amen.

CS

CON-

Contio tertia

CONCIO TERTIA.

Galat: 3. vers: 27.

Valakik az Christusban megh keresz-
telkedtetek, fel öltöztétek az Christust.

MANY ES MINEM Ő
dolgoz kivántassanak az ke-
resztseghben, hog, igaz, egész és fogyato-
kozás nélkül legyen, több szikkeleivel
gyermekben meg értették ez elői való
predikatióban az keresztyenek, immár mostan ez
következik.

Mi végre rendeltetet az keresztségh, a-
vagy, miczoda haszna vagyon?

Minekélőve meg lányuk, mi végre keresztet Christus
Vrunk az keresztséget, vagy mi haszna legyen, annak-
őtte, az minemű argumentomokkal akariák rontani
némellyek az kiczin gyermekeknek keresztségeket, ara
ra felellyünk meg. Igy szólnak:

I.
Ellenvetés.

I. Nem tudgyák, ugymond, az kitsinek
mire való az keresztségh, mert az jó és go-
nós közöt nem tudnak külömbiséget ten-
ni.

ni. Deut. 1. v. 39. Annakokáért, nem
használ nekik az keresztség, és nem kel-
megh kereszteni.

F. Noha az kicsin gyermekek nem tudnak az ^{Felelet?} ős gonosz között különbséget tenni, és mire való legyen az keresztség nem tudják: mind azon által nem következik ebből, hogy megh nem kel őket kereszteni, mert az keresztségnek főlgáltatásában, nem azt kel nézni, mit tudnak és mit nem az kis gyermekek. Hát mit? 1. Az Istennek paranczolatját, ő mondgya, ő paranczolja minden népeket kereszteni. 2. Mert azok is bé vadnak foglaltatván az Istennek irigyében. 3. Mert azok is, az eredendő bűnéri súk ölködnek az bűn bocsánatja, és ujjonnan való súletésnélkül, mellyeknek bizonyfaga peczéi az keresztség. 4. Mert az O. Testamentomban is nem érik vala az kis gyermekek, mire való vólna az környülmetélkedés, mind azon által felvőtték, Isten paranczolatja szerint, melyre, annak utánna az Anya Anya, és az kik, Anyok Anyok gyánani vólnának meg tanították őket: úgy mostan is, ha nem tudgya az kis gyermek mire való az keresztség, adni kel neki, és jóvendőben az gondviselők, és az lelki pátorok meg tanítják reá őket.

II. Nincsen hitők az kis gyermekeknek, <sup>II. Ellenve-
tés.</sup> azért nem kel meg kereszteni őket: mert eléb hinni kel és az után megh kel kereszteni. Matth. 28. v. 19. Marc. 16. v. 16.

F. Nem igaz, hogy az kis gyermekeknek hitők nem vólna. 1. Mert azt mondgya Szent Pál: *impossibile est placere Deo sine fide*, lehetetlen, hogy senki Istennél <sup>Felelet? Val-
gyon hitők a
kis gyerme-
keknek. Heb.
11. v. 6. k.</sup> hűnél

AZ KERESZTSEGRŐL

Matt. 13. v.

14.

II.

Luc. 17.

Matth 18.

III.

Galat. 3.

Luc. 1.

IV.

1 Cor. 7.

Akt 15.

hűnélkül kedves legyen. Az kicsin gyermekek pe-
nig kedvesek, mert azokénak mondgya Christus az
menyországot: vagyon tehát hűők. 2. Sz. Lukácsa-
nál és sents Mathénál oly gyermekről szól Christus, kik
Annyok elméién függenek, teiet sópnak, s azok felől
mondgya hogy híűnek ő benne, hát vagyon hűők.
3. Mert az sents Lélek, ki az örök életre meg sentseli az
embereket, nem lakozik egyébből, hanem csak ott az
hól az hű, vagyon, mint sents Pál söl: De az kicsin
gyermekekben, még Annyok méhében léven lakozik
az sents Lélek: vagyon hát hűők. 4. Azt mondgya
sents Pál, hogy ha az Atya Anya sents, az magzat is s:
Szent penigh sentski nem lehet, hanem csak az, kinek
az Christusban hűi vagyon. Hát ha azoké az kes-
reűség, kiknek hűők vagyon, tartozik az kicsin gyers-
mekekre. Annakfelette más völt állapotok az Apo-
staloknak, s más most: mert az Apostalok öreg em-
berek közé boczátattanak kiker elsőben tanítani ke-
let az igaz hűre, az igaz hűre, és az után megh keres-
telni, mert ha völdgytál az keresűsűgen kez Jerűke
vólna el tűtűket, műnekeűtűre mire való legyen az meg
nem tanítattanak, és az hűben nem informáltattanak
vólna, csak meg czufoltattanak vólna: de most Isten
kegyelműsűgéből az igaz hűre, az Isten igűéből, az
Atyák Anyák, meg tanítattanak, kire magzatokata
is naponként taníttyák, erre való képest tehát még ki-
czin korokban bé kel őket az keresűsűgh által az Isten
Anyasentsegyházában plántálni.

IV.

Ellenvetés.

III. Sem az Istennek kegyelme, sem az
űdvűsűg, az megh igazulás nem fűg az
keresűsűgtől: azért nem hasznos az
keresűsűgh.

F. Am

V A L O P R A E D I C A T I O K.

F. Am bátor úgy legyen, hogy egyik- is ezek felelet.
 közzül nem függjön az keresetségtől, mert mind azok
 Istennek ingyen való szép ajándékai, az hívőknek, nem
 érdemre sem czelekedésre nézve, mint az Romaiak
 alitják, azért mondgya ő maga Isten-Esaiásnál: *Ego
 sum ego, qui deleo iniquitates tuas propter me.* En vagyok Esa. 43.
 én, ki el törölöm az te álnokságodat én éretem. Annak
 felette, az megh igazulása, az üdvösség az Christus ér-
 deméért adatik, nem az keresetséget. Végezetre, mis-
 képpen Abrahamnak, nem az környülméletkedésből
 volt az ő hiti, hanem annak előtte, sem nem abból, és
 nem azért igazult megh, hanem az ő hitiből: Azon-
 képpen az keresetségből sem igazítatik megh ember,
 hanem annak előtte is lehet hiti, és megh igazulhat,
 az miképpen Cornelius keresetsége előt vötte vala az
 Szent Lelket, Act. 10. Azí mondom azért, hogy nos-
 ha az keresetség ő magában, igazulást, üdvösséget, örök
 életet ne adgyon, mind azon által, bizonyos végei és
 szép hasznai vadnak, az mellyekre nézve rendelészet.
 De minek előtte azokat elő tárnálna, annak előtte né-
 mely kérdéseket feyczünk megh. Itt ilyen kérdést is
 támadhat.

K. Az keresztényen ember, jó lelki ismé-
 rettel, kiváltképpen ha az bükség kénbe-
 ritené, vagy az Magistratus fenyegeté-
 sével, büntetéssel erőltetné, Papistával
 megh kereszteltethetnéjé gyermekét
 avagy nem?

F. Erre egy általtyában csak azí felellyük, hogy
 semmiképpen nem: Okát ennek Szent Péterrel mondo-
 gyuk: *Melius est obedire Deo quam hominibus.* Job Isteno

D

nek

nek engedni, &c. De ez mellé imez okait számláljuk.

Miért né kel
Papistával ke
rebstelteni?

I. Mert bűn: hogy pedig bűn, ebből tetzik meg, mert nem hiből származik. Nem származik hiből ezért, mert avagy erősből lében, avagy kérelkedésből kedvese Isten előt vagy nem, avagy felelemből, avagy kedvert, hogy az bálványozó Magistratus előt kedves talállyon velle.

II. Mert azzal az czelekedettel, látatják íavallani az Antichristusnak Cæremoniait, mellyekkel az keresztséghez megh rusnított, az bűdös olayt, nyálát, sót, &c. az Christusnak rendelése ellen.

III. Mert azzal, hitinek gyenghe voltát, kivált képpen ha felelemért, vagy kedvert czelekeite, mutatya megh az ember.

IV. Mert más felebarányát: is megh boitránkosatya.

V. Mert az ellenkező Atyafiaknak diczekedése re okot ad, mert így kezdnek ostán bólni: Ha, ugy mond, az mi keresztségünket íavalljátok, miért nem szerititek Ecclesiánkat: avagy ha minket és hitűnket nem szerititek, miért vesítitek fel tőlünk az keresztséget.

VI. Mert azzal, az Christusnak amaz mondása ellen: Frustra colunt me homines docentes doctrinas hominum. Héában tisztelnék engemet az emberek, tanítván embereknek tudománija, látatnak emberi találmánt íavallani.

Matt. 15. v. 9

Ellenvetés.

Nem volt tehát ugy igaz keresztség azoké, kik az Papistalágban kerbstelketenek?

F. Nem mondhatjuk hogy véteknélkül lőt legyen, mert sokképpen megh vesítgették az Christus Iesus

VALO PRAEDICATIONK.

Iesus rendeléset, és sok héában való dolgokat tartak hozzá: de mind azon által, mivel hogy az Atyának, Fiának, és Szent Léleknek nevében lőtt, hasonlatannak nem mondgyuk, s helyben is hadgyuk, holott az Isten igjéből immár, azoktól el hálólván, eléggé meg tanintatának mi légyen az igaz.

K. Az keresztényen ember, jó lelki ismérettel, leheté Koma, az Papista Paptól kereszteltetet gyermek mellett?

F. Nem lehet, jóllehet élnek véle, ugyan azon okokra nézve, mellyeket ez elői megh hallál. Kik melé ezt is adhad, mert vétek nélkül nem kötelezheti magát az keresztényen ember azokra, az mellyekre kénseriti felelni az Papista Pap. Lássuk immár az keresztiségnek hasznait.

K. Mi végre keresztet az keresztiséghez az Christus Iesustól, avagy miczoda haszna vagyon?

F. Sok különbömb különbféle ssep hasznai vadnak az keresztiségnek, mellyekért bőrzötte ő Szent felsége, azok között im ezeket számálllyuk elő.

I. Az mi Istenben való hitünknek, bizonyítjuk ezzel megh, az mely hitnek általa meg válastratunk, és különbözöttünk az pogány népektől.

K. Miért kel hitünknek általa az pogányoktól meg különbözöttetnünk?

F. Ennek okáért, mert Isten kívánnya hogy hitünk felől mindenek elői vallást tegyünk. Mert valaki

D 2

vallást

Matt. 10. 10

AZ KERESZTSEGRŐL

vallást nem tében emberek előt híről, azt mondgya Christus, hogy ő sem tében vallást arról, az ő mennyei snt Atya előt. Annakfelelte, hogy hírünknek ellenféggivel házasságnak általa ne egyefüllyünk, mellyes Isten meg tiltot az snt írásban: Valakik azért ez Isten paranczolatjának ellens, ezt czelekefik, nem Istennek hanem ördögnek gyümölcsöznek, kit Isten büntetelen nem svenved. Példa erre, az víz özön előt, az Sethnek fiaí, kik az Isten ellen, az Cain leányval, formásoknak, ékellégeknek, ssep termeteknek mi voltára nézve egyefülének, és víz özönnel Istenöl megh büntetetének. Példa, amaz Istenfelő Iosaphát Király is, kí az ő fiának Iorámnak, az Istentelen Iezabelnek Aitalia nevű leányát vévé feleféggül, mellyert mind országát, so mind fiát el vesíté. Hibben való ellenféggiddel, ne közősödgyél tehát házasságnak általa, mert bizony megh büntet az Isten: nem nézik azt az Magyar asszony népek, akar Czigány, akar Tatár, Török légyen, csak vegye el, hozzá megyen, nem igazán keresztkedet hát megh.

Deut. 7.
Exod. 34.
2 Cor. 6.

Gen 6.

2 Reg. 8.

II.

II. Bizonyossá tében az keresztfégg minket, az mi bűneinknek, Christus érdeméiert való meg boczáttatásáról, mert miképpen hogy az víz, el mosza, el tisztítja az sennyet arról az mire öntetik: azonképpen az Christus vére, kínek bizónsága és peczéi ez Sacramentom, el tisztítja és mosogatja az mi bűneinket, azért mondgya tehát snt Agoston: *Baptismus est forma visibilis, invisibilis divinae gratiae.* Az keresztfégg, ugye mond, az Istennek láthatatlan kegyelmének, látható formája. Sem az eredendő, sem czelekedendő bűn nem kárhoztathat azért hát minket, mert azt mondgya snt Pál: *Nulla condemnatio ijs qui insiti sunt Christo.* Semmi kárhoztatások ninczen azoknak kik az Christusban bé oltattanak.

Rom. 8.

III. Em

AZ KERESZTSEGRŐL

ből fel emeltetik, azt példázza, s arra emlékeztet, hogy minékünk is idővendőben fel kel támadnunk az igazságra, ártatlanságra, és örök életre, mélyyet engedgyen ő bent felsége bent Fiáért az Vr Iesus Christusért, bent Leikének általa,
Amen.

Ezeket az Predikatiookat az okos Tanito rövid somában, mikor keresztelni akar, ilyenképpen foglalhattya bé, és így szolhat, mikor az kis gyermek keresztelni eleibe vitettetik.

Nota
Minek előtte az kis gyermekékét az keresztiségnek Sacramentoma által az Istennek Anyasenta egyházában bé plántálnok, annak előtte erczük megh mi légyen az keresztiség, és miczoda hasna légyen?

Miczoda ez keresztiség?

Az keresztiség semmi nem egyéb, hanem Christus Iesustul szerzetet bent czelekedet, melyben az hívek az ő paranczolatya beréni mosogatnak, hogy ezzel Isten az ő hivei köziben irion, az mi tiszükről emles keziesen, az igasságra és az időzan életre inczen. Az Christus paranczolatya penigh az keresztiségéről megh vagyon írva az bent Mathénál huson nyolizadik részében, mikor az ő tanítványit el boczátván, ilyenképpen szól nékik, s ezi mondgya: *Ite in mundum vniversum predicare Evangelium, &c.* Mennyetek el ez béles világra

lágra, praedikállyátok az Evangeliomot, kereszselvén Atyának, Fiúnak, és Szent Léleknek nevében. Az Szent Mark Evangelistánál is így szól ő fellege: *Sinite parvulos ad me venire, talium enim est regnum caelorum*: Boczállyátok én hozzám az kicszineket, mert illyeténké az mennyeknek országa.

Marc. 10

Az Szent írásban két felének olvassuk az kereszseget, egyik külső a vagy testi, az másik belső a vagy lelki.

Az külső vagy testi kereszesség az, mely lében az Tanítónak keze által vízzel, Atyának, Fiúnak, és Szent Léleknek nevében; ennek ez külső kereszességnek bölgyállyatására köldé és boczátá Christus az ő tanítványit.

Az belső és lelki kereszesség, nem egyéb, hanem az mely lében Christus Iesustul Szent Lélek által, erről emlékezik kereszselő lános, mikor így szól: *Ego baptizo aqua, sed in medio vestrum stat, quem vos nescitis, ipse est, qui baptizabit vos spiritu et igni*. En vízzel kereszstellek, de ti közöttek áll, kit ti nem tudtok, ő az, ki kereszsel titöket-üzze és Lélekkel. Ennek az belső kereszsegnek, bizonyága ez, az külső vízzel való kereszselés.

Matt: 3

Miczoda haszna vagy az kereszseghnek?

Sok külömb külömb sege hasznai vadnak, de azok közzül imez háromról emlékezem rövid soval.

I. Emlekeztet, és bizonyítja, az mi meg ístulásunkat, és bününknek boczánattyát, mellyet ad ingyen minékünk az Ur Isten, az testben meg ílent Fiúnak drágalatos vére hullásáért. Ennek bizonyágára Isten az vizet válahtá, mert miképpen az víz, az mi testünknek bennyer el mossa: azonképpen az Istennek irtalmassága, és kegyelmessége, tisztítja meg az híveket bünökből hűnek általa.

L.

II. Mert

A Z M I V R V N K

C H R I S T V S I E S V S

T O L S Z E R E Z T E T E T S z . S A -

C R A M E N T O M N A K , A Z V R V A -

C Z O R A I A N A K T U D O M A N Y A -

nak magyarázattya, praedika-
tiok berént.

*Ex capite 11. prioris Epist: ad
Corinth: :*
A Z V R I e l u s a z é t z a k a m e l l y e n e l -

a d a t t a t é k , v é v é a z k e n y e r e t ,
& c .

Z Ö R Ö K K E V A L O

I S T E N , A Z Ö I O A K A -

r a t t y á t e m b e r e k h ö z , n e m

c z a k i g i j é b e n h o k t a m e g h

h e l e n t e n i , h a n e m u g y a n k ö l s ő i e g y e k

h e l e n t e n i m e g h h o k r a a z e m b e r e k b e n p e c z é l e n i , m i n t

p é l d a : A d á m n a k ö b e n t f e l s e g e a z e s e t u t á n , m i n d g y á -

r á s t a k a r a t t y á r , a z e m b e r i n e m z e t n e k e l e i b ő l v a l ó s e l -

v é t e -

Concio pri
ma.

ma.

ma.

ma.

ma.

ma.

ma.

ma.

ma.

ma.

AZ VR VACZORAIAROL.

Gen. 3.

vétele felől megh íenté, mikor így álla: *Semen multae eris conteret caput serpentis.* Az Ásbőnyállat, ugymond, megh tőri az kígyónak fejét, melynek erő bizonyágára adá az Paradiczomban az éleinek fáját. Noenak

Gen. 9.

Isten ígiretetőn, hogy viz özönnel többé ez világot el nem vesztene, ennek bizonyágára adá az égen lévő íavárvánt, hogy valamikor azt látnák az emberek, emlekeznének megh erről az Istennek ígiretiről.

Gen. 17.

Abrahámnak is ezt mondá: *Bro Deus tuus, & seminis tui post te.* Lélek renéked, és az te maradékídnak Isten: Ennek erősségére rendelte vala az O Testamentomban az környülméletkedést. Mínekünk is ó senni felséghe ígiri az ó senni ígijében, ídvösségünket, örök életünket, bűnünk borzánattyát, melyben hogy ne kételkednénk ennek erősségére rendelé ez Vy Testamentomban az két Sacramentomot, az Kereséséget, és az Vrnak Vaczoráit. Erről az második Sacramentomról, az Vrnak Vaczoráiról szóllok azért mostan az keresiýének előt, az Szeni Pál Corinthusban írt első levelének tizenegyedik részéből.

Melynek magyarázattya hogy nyilvánban lehessen, ímez ízikkélekben foglalom bé ez rudománt.

1. Minémü nevezetekkel neveztetik ez az Sacramentum ?
2. Miczoda az VR Vaczoráia, és mi módon bereztetet ?
3. Mi végre bereztetet, és mi módon kel azzal élni ?
4. Kiknek tistek annak sólgáltatása, és mi módon sólgáltassék ?

I. Mi-

Handwritten notes in Latin and Hungarian:
 Hát ugya nom
 ez a mi Christ
 umnak testet
 vaczora van?
 Jj-mir. Azok de
 lelek berme er
 dak bit aly aly
 mat az lelek
 vaczoraia ar
 íar hte. E-
 a hgyol fogjuk meg
 jobban a által reze
 süknek az is íf-
 a vaczora, a akca
 künk ü-
 t-fo a íj veme.
 Cyprianus de
 Coena Domini így íent. *Christi corpus mundum est*
ac materialis modo, sed est etiam quod est in omnibus hominibus et
Spiritualiter com-estur: ac sic: Az Christus t-fo az lelek és a
testet min az tistek nek, és az nem zarály, nem foggal, sem vala
íent az tistek imbanak záia, íhék berme er

NYELVTÁR

I. Minémű nevezetekkel nevezteflék?

Sok külömb külömb fele ftep nevezeti vadnak ez Sacramentomnak, mellyek közzül, némellyel nevezetik az Apostaloktól, némellyel az írás magyarázó Doktoroktól.

I. Elsőben azéri nevezetik az Apostaloktól, *fractus panis*, kenyérnek meg fegéflének, Aét. 27. Luc. 24. Aét. 2. mivel hogy az mint láttyák az keresfityének, ebben az Sacramentommal való élésben, az kenyér megh feguetik és tordelitetik. S-lehetfeleges penigh hogy az réghi időben az az kenyér pogácza formán lapiflan, kovás nélkül fűtetetet, hogy így az tordelésre kés nélkül alkotmafab lehessen, mivel hogy az kovásfalan kenyérnek ninczen annij sikerellege, az mineművel élt az Christusis, ez Vaczorának főrészében, mint az kovásfoknak. S-mondhatnád:

K. Hát mi vétkezünk, hogy az Christus példáját nem követtyük ebben, hanem kovásos kenyérrel élünk, és az Romájak jól czelekeflük hogy ostiával élnek ez Sacramentomban?

F. Ezzel az ő czelekedesivel Christus Vrunk nem kötelezet minket arra, hogy kovás-nélkül való kenyérrel vagy ostiával állyunk az Vr Vaczoraiában: sem arra, hogy ez az ő felsege czelekedesi légyen, az az, oly dologh, mely az Anyafentegyháznak szabadságában állyon, melljket válassza, kovásfalan vagy kovásos kenyér legyené, noha némellyek az ellenkező Anyafiak közzül, ugy mint az Romáiak és az Augustana Confession lévő állaryák, hanem csak az

E z

ra a-

valóhatat...
 letmi hallani, ohajt...
 in Secm de Eud...
 Aug-trakt... Joan...
 in Secm de Eud...
 in Secm de Eud...

VALO PRAEDICATION

Először, mert az Christus Iesus életnek kenyere, mely mondatik meg tőreni az ő hasznáért, és érdeméért, mellyet mi hozzánk ighaz hínek általa kapczolunk. Erről mondgya szeni lánosnál: En vagyok az életnek kenyere, ki minden híveket megh eleveníték az én testemnek ételével, megh tőreni penigh mondatik akkor, mikor mi velünk közöletik minden érdes mével.

Másodszor, mert az Christus Iesus mi éretünk voltaképpen megh tőrettetet. Esa: 53. *Attritus est propter iniquitates nostras*, megh tőrettetet az miálnokiasginkért.

Esa. 53

Harmadszor, az kenyérnek megh tőrdelése ing minket az Iesus Christusban való résesülésre, hogy ő velle egy teste legyünk. Ha az kenyeret te csak előted tartod, megh nem séged, megh nem eszed, semmi hasznát nem véted: így ha az Christus testét hozzád nem véted lélek szerént, nem használ.

II. Másodszor nevezetik ez Sacramentum, közönségeképpen. V. Vaczorainak: V. Vénak ezért, mert az mi V.ünk Iesus Christustól berezitet: Vaczorának ezért, mert ő szeni fellege ezt az Sacramentomot estve, az Hufvéri bárának megh étel: után berezitet az Apostalok közöit.

K. Mi az oka, hogy az Ecclesia reggelre halasztotta, és reggel áll velle, nem estve?

Cyprianus Doctör, ennek három okait adgya: Először, mert az reggeli nap alkalmatossab minden dologra, és az hívek is többen gyűlnek akkor egybe,

E 3

hogy

AZ VR VACZORÁIÁPÓL

hogy nem mint este, vagy dél után: Ez pedig az Sacramentom, nem egy, sem két embernek való, hanem az egész gyülekezeteinek, ezért mondának az görög nyelvén is, κοινὴ ἰδ ἐστ Κομνιο, az az, közönséges, melyben megjelenteik, hogy ez Sacramentomnak közönséges helyen kel föl gáltatni. Nem kel tehát házanként hordozni az betegeknek, mint az ellenkező a yafiak czelekednek.

Másodszor, mert az emberek reggeli órán iózanbak, és mind az Isten igjének halgatásában, s mind az könyörgésben alkotatosabbak. Ez pedig a Sacramentom beresztet az Christus halálának emlékeztetire, melyről hogy inkább emlékezhessünk, kívánjuk az iózanfág. Harmadszor, hogy az reggeli nap az híveket emlékeztetné, az Iesus Christusnak dűczösféges fel támadására, mely reggeli órán lott.

III. Harmadszor, nevezetük az Senti Paltul, Christus testének és vérének velünk való közlésének, vagy eggyesülésének: Ez penigh az eggyesülés nem egyéb, hanem mind azokban az iókban, valamelyeket az Christus az keresztán meg halván, az ő testének és vérének áldozatjával berzet, való részesülés.

IV. Negyedszer, nevezetük, Vrnak asztalának: Mely nevezettel megh válaftatik az Vr Vaczoráia az oltártul, melynek hasna volt az ő törvénybéli áldozatokban, mellyek az Christus áldozatjában meg bűntenek: Azért az Vr Vaczoráianak oltogatása nem kíván oltárt, hanem asztalt, balgaragul czelekednek tehát azok, kik ez mai időben is az oltárt mely csak példa volt, helyen hadgyák, és arról akariák oltogatni az Vr Vaczoráiat, holott afféle árnyékoknak vége van gyon immár.

800

Angli. psalm. 339.

VALO PRAEDICATIONE.

V. öiödösör, nevezetiek a z görögökötöl, Synaxisnak, az az, congregationnak, egybe gyűlésnek, hogy tudni illik ez Sacramentom az híveknek közönfeges gyűlekezetekben östogattatnéiek.

VI. Hatodösör, ευχαριστία, hálaadásnak: mert ez Sacramentomnál való élésben az Anyaszentegyház hálaát ad az Iesus Christusnak, minden jó teteményisötöl, melyet szerzet az ő kerefti fán való halálával.

VII. Hetedösör, Αγάπη, az az, szeretetnek: mert ez Sacramentomban való eszffel az hívek kötelezeteinek, az egy-más közöt való igaz aiyafui szeretetre, kik sok tagok lévén, az Christusnak testében bé öltainak. Ezért mondgya sient Agoston: Sacramentum hoc idéö datur, ut corpus in terris capiti coadimetur: sicut enim multa grana unum panem constituunt, ita ex multis fidelibus unum Christi corpus conficitur. Ez az sientfeg azért adataik, hogy az test, ez földön az földöz ragaftássalék: mert miképpen hogy, az sok magból, egy kenyér léfen, így az sok hívekböl, Christusnak egy teste léfen. Ez azért az oka, hogy ettöl az Sacramentomtól sem seregény, sem gazdagh ki nem rekeftetik: véikeznek há azok, kik visssa vonók, harag tartók, irigyek, gyűlöllégek, és arra való képest, vagy megh fosnyák magokat ettöl az sientfegötöl, vagy haraggal élnek velle.

VIII. Nyolczadösör, Vrnak emlekezeteinek: mert ez Sacramentomot az Iesus Christus rendelte, az ő halálnak emlekezeteire, azért mondgya ő maga is: Hoc facite in mei recordationem, ezi, úgy mond, czelekedgyétek az én halálomnak emlekezeteire.

IX. Kilentzedösör, nevezetiek, Sacrificiumnak hostiának, áldozatnak, nem azért, hogy az Christus Iesust az Pap minden napon holtakért elevenekért az egy faszat ostiában megh áldozná, mint az ellenkező aiyafiak czele-

VI.

VII.

VIII.

IX.

corpore... Hoc panem... Iesus Christus... Panem... Iesus Christus... fidei...

VALO PRAEDICATION.

gyedő, az áldozat kedves Isten előtt, nem magára nézve, hanem az áldozó személyre nézve, mint Abelnek áldozatya kedves Ión Abelért, így az Christus áldozatya-ís ő magáért, hát nem az Míse faragó Papért, ki holtakért elevenekért minden nap áldozni akarja az Christust.

X. Tizedő, hogy többet ne számláljak elő, nevezik az Pápisták, és Sacramentomot, Missának avagy Mísenek, mely nevezet veszedelmesebb az többinél. Mit jegyezzen penigh az Míse, még ő magok-ís nem fokban értik, és miczoda nyelvből, s-honnan legyen eredeti nem tudják. Némellyek Sidó sönak mondják, és ez igiből Míseáth, mely áldozatot vagy adót tévesen, akariák ki faragni: Némellyek az deákából, melyben az missa és az remissa, missio és remissio mind egyet tévesen, mint Tertull: mondja. De nem szükség minékünk selettebb azon teünetet örnünk, honnan legyen eredeti, csak érczük meg azt, miben álljon az ő Míseiek, és minémü vétek legyenek benne.

Az Míse azért, ő nállok nem egyéb, hanem engesztelő áldozat, mellyel az Pap ő magát közben vetvén Isten között, és az Ecclesia között, áldozatul fel veszi és fel mutatja, az Atya Istennek az Christus testét vérét, (mint ha ott nem volna az ő mutatásánélkül) hogy így nyerien minden lelki testi jókat, Isten kegyelmét, bün-boczánatyaát mind holtaknak eleveneknek, és az Christus kénfennvedésének érdemét aplicálva mindenekhez az kikhez akaria.

Az Míseben való vétek ezek: Első, az hiában valófag, mert ők az Míseben Istennek kíváliképpen való üfteleit helyheztetik, az Istennek akarata ellen, holott ő maga mondta üd vöziönök: Hiában üfötelnek engemet emberi salálmánnyal. Hogy penig az

F

Míse-

X
Deut. 16. 10.

Míse

Míse

Míse

Míse

Míse

Míse

Míse

AZ VR VACZORÁIAROL

Vidóso, mert hogy inkább az hegény kösségre köt
hessék, mint az tisztátalan Asszonyállat maghát másra
köttesse, ortzáiát megh kení, gürökkal ujját meg súsi,
nyakában ha vagyon arany lánczot vet, ruhában sépa
ben öltözik, ök is az ő Mifeiket Isten íggyével, bent is
rással elegítik. Kyrie eleysont mondanak, kit Gergely
Papa Christus sületése után sok idővel adot az Mifé
höz. Halleluiát, az Ierusalembéli Ecclesiából adatas
tot. Agnus Dei, Sergius Papa. Caelestinus az Introis
tust. Sixtus Papa, az Sanctus, Sanctus. Hieronymus
az Evangeliomot és Epistolát, Pelagius Papa, az hól
sákról való emlékezeter, csak hogy inkább az bűdös
húst az jó lével fel adhassak. Platina magok historia
culla írta ezeket. Hát holot ilyen sok vétekek legye
nek az Mifében, el kel távoztatni, és az Vrnak
Vaczoráiával, az Christus rendelése szeréns
élni, mint erről ez után Isten segítségé
ből többet sóllyunk.

Dr. BAKÓCZI FERENC
MEGYEI ÉS VÁROSI
KÖNYVTÁR

MASO-

Pet 3. az Kingi ientek tördelst ind
a Christit tőpente mulcsas is szent d. st
az min bünjüket. TB.

Az Vr VACZORÁIAROL

ugymond, estveien, melyen el arularték, melyre néze
ve Vr Vaczoráianak, is mondattarték az első praedikas
tionokban: miből szerzetet, az is megh ielenterik, ke
nyérből tudni illik és borból, melyek az ő testének és
vévének bizonyos ieleí. Mi végre szerzetet, az ő en
gestelő áldozanyának emlekezetre, és bűnünk boczá
nanyának bizonságára, mint ezekről ez után többet
halhatnak az kerebíyének, de most lássuk megh azt.

Mi módon szerzette Christus ezt az Sacramentomot?

Az sient Pál 1. Cor: 11. v. 23. 24. 25. megh ielenti
ennek rendelésének módgyát, mikor így szól: Az Vr
Iesus, ugymond, vévé az kenyeret, sient Attyának há
lákat adván, megh seghé, és adá az ő tanítványiának,
mondván: Vegyétek, és egyétek, ez az én testem. &c.
Igy az pohárt is, &c. Mely beszédéből az sient Pálnak
megh tezik, hogy ez Sacramentomot ő sient felséghe
az Vr Iesus Christus kettőből szerzette, ugy mint, ke
nyérből és borból: Ennek szerzésének módgyai, ke
tőből áll, tudni illik, czelekedetből és sőből, melyeket
ő felséghe mind az kettőre, mind az kenyérre, s mind
az borra kiterjesztet. Lássuk azért, mind czelekedetit,
s mind beszédet avagy sávát, melyekben ez Sacra
mentomnak szerzésének módgya áll. Először, az ke
nyérrrel és borral való czelekedetiről söllok, az után es
sének felől mit söllok az Christu.

Mit czelekedet az kenyérről?

Négy rendbéli czelekedetit az kenyérről olvassuk
az Christu-nak.

I. Azí mondgya sient Pál, 1. Cor. 11. v. 23. Matt.
26. v. 26. Marc. 14. v. 22. Accepit panem, vévé ugymond

Az ke
Non
Non
Non

Accipite comedite, vegyétek és egyétek, nem azt monda
 gya hogy, tegyétek el, féllal hordozzátok, mutogassátok
 tok és imádjátok. Ez négy rendbéli czelekedet is o
 vassuk az Christufnak, az kenyérral ez Sacramentom
 nak szerzésében.

K. Mit czelekedet az pohárral ?

Az pohárral való czelekedet is az Christufnak há
 rom rendbéli: mert az egyik, mely lőtt az kenyérral,
 ugy mint, az tördelés, nem illik az pohárhoz, mert ha
 az pohárnak tördelése lében, az bor nem vétettehetik,
 holott az bori pohárban vagy egyéb edénben sokta
 ember tölteni, és ugy venni, vagy inni: el hagyatuk
 azért, az Christufnak pohárral való czelekedetiben az
 fractio, az meg tördelés, hanem azon kívül, az több hár
 rom rendbéli czelekedet is azzal is meg találtauk.

I. Azért, vésti az pohárt is, minémű pohár lőtt lé
 gyen az faé, üvegé, ezüsté, aranyé, fából csinálté, vagy
 mi, arról ninczen emlékezni, segh értenünk hogy po
 hár vőlt, de nem öre, hanem borral vőlt telé, mikor
 azért az pohárt mondatuk venni, értetteik az pohár
 ban lévő bor, per synecdochen, mint az deákok sólnak,
 continens pro contento. Azt is pedig nem vízzel, sem
 más egyéb oly high alattal elegjüctet bor, hanem tista
 bor vőlt. Vetteknek tehát azok, kik az Vr Vaczo
 ráiában lévő bori, vízzel elegjüct, mint az Romaiak,
 avagy bor helyet ténél vagy egyéb állattal élnék, mert
 azok az Christufnak rendelése ellen czelekedének, ki ez
 Sacramentomot borral szerzette.

K. Mit kel czelekedni, ha valamely tar
 tonmányban vagy Országban bor nem

talál-

*Procyz Aquitanicus. Quibus p[ro]hibet[ur] E
 2:18 accipere et p[ro]hibet[ur] E[st] p[ro]hibet[ur] qui in Che*

találtatik, szabadé ott csak vízzel, vagy
egyébbel a: Vr Vaczoráját hozzá ven-
ni, avagy mindenestől el lenni az Vr
Vaczorájánélkül?

F. Ha Sídó Országban bor nem találtatik volna, Hęc ex syn-
kétség nélkül az Christus más itálnak nemével főzette tagma Polan-
vólna ez Sacramentomot: azért ha oly ország vagyon & locis com-
holott bor nem találtatik, az minémű itállal ott bor
gyanánt élnek szabadfagor lehetne azzal élni, de kü-
lomben nem. Ezért, írta Volaterran: hogy Norve-
giában az Papoknak meg engedtetet, hogy ez Sacra-
mentomot méhes vízzel ösrogatnak mivel hogy ott az
bor, az nagy hidegységnek miatta meg vész. Csak
hogy azt, az ember meg utálásból ne czelekedgye, és
az halgatókat az tanító meg incze, hogy az gyengék
meg ne boitrankozzanak: de ez fenétség nélkül nem
jó el lenni.

K. Nem szabadé inkább az bort vízzel meg-
elegijteni, mint az Romaiak czeleke-
nek, mert ők azt mondgyák, hogy, nem
kellem tisztá bort, sem tisztá vizet, hanem
elegijtetettet az pohárban tölteni, mi-
kor ez Sacramentommal él az ember:
mert ugymond, az Christus oldalából,
az szenvedésnek idején, mind az kettő
ki folyt?

F. Nem szabad, mert az Christus rendelésében,
nem olyafunk vizet ielen lenni, hanem, kenyere és
G bort

Cano. 1 dist.
2. de confec.

57

*Baz. C. 1. §. 2. Inquit aqua et
certe quavis alio liquore non
omnis iste baptizatus*

VALO PRAEDICATION

Továbbá, noha az-is igaz, hogy *non privatio sed contemptus Sacramenti damnat*: Nem az Sacramentomul való megh fosztás, hanem annak megh utalása károsítja az embert, mind azon által azzal sem menthetik magokat az olyatén bornemísa emberek, ha az mondják, hogy en nem azért, nem élek az Vr Vaczoráival hogy azt meg utálnám, ne adgya azt az Vr Isten, mert én-is keresiény embernek tartom magamat, de azért, mert én még az bornak szagát-is gyűlölöm, magamnak nyavalyát szereznek ha venném.

Mentseghre

Born...
E...

De en erre azt felelem, hogy micsoda keresiény-való felelet.

szeg az, hogy az Iesus Christustól szereztetegyik Sacramentomot az keresiényet fel veszed, és az által az ő Ecclesiájának tarsaságában bé számláltatol, ez az oka ugyan-is hogy egyker keresiénykedünk meg, mert elég egyker az Isten házanépe között bé számláltatunk: Szaz másik Sacramentomot megh veted, mikor nem élő velle, az Vr Vaczoráit, mellyel az mi lelkünk, táplálattatik az örök életre, ezert-is szoktak az keresiénynek ezzel gyakorra élni: mert azoknak, kik egyker immár az Istennek házanépe között bé számláltatának, szokszeg az ő lelkeket gyakorra ez Sacramentommal való léllet táplálni, és hűtöket erősíteni. Az hol pedig azt monddod, hogy nyavalyát szerez magadnak velle holott az bori nem szerezted? Arra azt mondom, hogy innen azért is ide hogy ugyan részeszegre, vagy nyavalyára való igyál, hanem elég ott egy korti, vagy csep bori szádban vened és el nyelned, mellyel ha igaz hűből czelekedel, úgy hogy hűtődben nem vacillálsz, nem tanörögás, én-is reá merek felelni, hogy az, az egy csep bor nem árt, sem egészségedben meg nem fért, ezt én példával-is meg tudnám erősíteni. Obán, bátor az az egy csep bor testdbéli egészségedben valamit ártana-is, hiszem nagyobb az léleknek üdvössége az testi egészség.

59

G 2

gészség

egy az sz: gans meg... hogy az... (mely az...)
Sacramentum... (mely az...)
... (mely az...)

AZ VR VACZORAIARÓL

gősségnél, azzal merészen diczedni, hogy, hűdöd, vallásod, fűdösséged mellet halált is kész vólnál szenvedni, egy kis nyavalyát peniglen, még ha következőnk is az egy csep bor után, kit én nem hiszek, nem merészen fel venni. Ez Sacramentommal való éléfnélkül penigh ne reméllyed bator űdösségedet, ha nem tudom mely keresztényennek tartod magadat is, fő meg igazadgyad bátor inkább keresztényiségedet, mert semmi magad mentése, sem bornemiséfagod nem fogh, és meg nem ólalmazhat, lám az bor ivó emberek közt, kik az bort részekésekben, ugyan le fut ugy öntőzik, iclen vagy, az boros pirtzében is bé mégy, holott mayd sinitén ugy megh részegedel jó kedvet ves, mint most is sinitén ugy bak modon ugrál, tanczol, mint egyéb, s-nem mondod hogy árt, ez Sacramentomban penigh egy csep bor árt, haöntalan efféle mentéseket keresned.

Másodszor, az pohár felől is, azt írják, az Evangelisták és Szent Pál is hogy meg áldotta, mellyel tanítanak akart ő Szent Istennek minket is, hogy mivel, sinitén ugy Isten áldásából vagy az bor is, mint az kenyér, azzal is háladással kel élünk, mint az kenyérral, és több Isten áldékival: melyben vékeznek tehát azok, kik ezen kívül az Sacramentom kívül is, áldás és háladás nélkül élnek az Isten áldékival, és csak mint egy barom modon ülnek le a fiatalokhoz.

Harmadszor adta az tanítványoknak, nem azért, hogy meg tarczák, idestova hordozzák, vagy másborra tegyék, hanem, hogy igyanak az pohárban lévő borban: azért mondgya tehát ő maga is az Christus: *Bibite ex hoc omnes*. Igyatok ebből mindnyáian. Elle ne czelekecsnek tehát az Christus szerzésnek, az Pápi písták, mikor az szegény kösségnek nem akariák az pohárt

VALO PRAEDICATION.

hárt adni, hogy abban lévő borbán, mely az Christus Iesus, az mi bűneinknek bocsánatnyára ki ontatott vérenek, bizonsága, innának, hanem, csak az ostiát adgyák, az bort penigh ő maga az Pap kőppenti fel, ugyan meg pihen belé, és így meg czonkiyak az Christustól szerzetei senni Sacramentomat, az Vr Vaczoráiát: de erről, ennekutánna való tanuságunkban, Isten segítségge velünk lévén bőllok. Ezt czelekedte, az Christus Iesus, az kenyérel és az pohárral, az mint meg hallád.

K. Mit bőllok az Christus mikor ezt szerzette?

F. Az Iesus-Christusnak, ez Sacramentomnak, szerzésben való bava, mind az kenyérré, I mind az borra ki teried.

K. Mit ből az kenyér felől?

Azt mondgya: *Accipite comedite hoc est corpus meum.* Vegyétek, egyétek, ez az én testem. Mellyet nem úgy kel értenünk; mint ha, az az kenyér, mellyet Christus fel vőit, és az tanítványoknak adoit, valóságosképpen, Christus testvé változot volna, az mint az ellenkező anyafiak állattyak, és az tanítványok is Christus valóságos testét vőtték, és testi báiokkal ötétk volna, holott az Christus, nem az ő testét állatta vagy vette fel tenyerére, és nem azt mutatja az tanítványoknak, hanem kenyéret, mellyet ő testének nevez, nem állattyára, hanem ihsire és iedzésére nézve, miképpen íggyezze penigh az kenyér Christus testét, és az bor ő vérét, és miképpen legyen jelen az Vr Vaczoráiában, ez után emlékezünk arról: most csak aзи bizonyom meg bizonyos argumentomokkal, hogy az Christus nem az ő valóságos testét, mely az keresésén meghördelzetet, sem valóságos vérét, mely ki ontatot, adia az

AZ Vt VACZORÁIAROL

tánítványoknak, azok sem azt vőtéek, sem azt nem őtéek és itak testi háiókkal.

Argumenta ex locis communi ubi Stephanus Szege-dini.

I. Valamit az Christus kezében vőte, és fel mutatott, azt vőtéek és őtéek az tánítványok. De Christus, nem az maga testét vőtte kezében és mutatta fel, hanem kenyéret. Annakokáért az tánítványok sem az Christus testét vőtéek és őtéek testi háiókkal, hanem kenyéret.

II. Valami felől mondgya az Senti írás, hogy az Christus megh íoré, és adá az tánítványoknak, ugyan azoni vőtéek és őtéek azok is. De az Senti írás az kenyér felől, mely az Christus kezében vőtt, mondgya, hogy megh íoré és adá az tánítványoknak, nem az maga teste felől, holott az ő teste az Sidók íoréék meg. Annakokáért, az tánítványok is nem az Christus kerebsán Sidóktól megh íorté teste vőtéek és őtéek testi háiókkal és fogokkal, hanem az kenyéret, melyet Christus megh íorté, és az tánítványoknak adot.

III. Az mely testi, jelen vagon állattya Serént, megh láthatni és illetheini azt. De az Christus teste az Vt Vaczoráiban nem láthatni, sem megh nem illetheini. Ninczen hái jelen állattya Serént, sem az tánítványok állattya Serént nem vőtéek.

IV. Valami csak emlekezető íegye valaminek ninczen az jelen, az minek emlekezetőie, meri, *reco-datio est rei absentis*, az emlekezet az távul való dologé. De az kenyér és az bor az Vt Vaczoráiban, az Christus testének és vérének emlekezető íegye. Ninczen há valósága Serént jelen, meri ugy az éghben vagon az Atyának iobián. s onnan lésen el íövendő, &c.

V. Valamit az pohár, és pohárban lévő bor fe-lől mondot az Christus, ugyan azoni kel érteni az ke-nyér felől is. De az pohár és bor felől, nem mondgya hogy, ez az én vércem, hanem, *vy Testamentum az én*

vérem-

Handwritten notes in Latin and Hungarian, including phrases like 'Argumenta ex locis communi', 'Dicitur in scripturis', and 'quia vocatur Caro'.

Handwritten notes in Hungarian, including phrases like 'Az én vércem', 'nem az én vércem', and 'quia vocatur Caro'.

véremben, az az, iele bizonysága az én véremnek. Hát az kényér felől is ezt kel érteni.

Annakfeletre, gondold megk keresztényen ember, az Christus szóllásának módgyát, mit mond, nem mongya azt, hogy valahányszor esítek az én testemet és iszátok az én véremet, hanem azt mondgya: valahányszor esítek ez kényeret, és iszátok ez pohárban lévő bori, az Vrnak halálát hirdessétek.

Látod az is az Istennek lelke mint igazgatta az Evangelistákát és Apostalokat az igiknek, egyben való helyhezterésében. hogy könnyen az íegi és iegezendő dolgok között külömbfégét tud az ember tenni, az ki figyelmetessen olvassa vagy halgattya. Mert az kényér felől, azt mondgya az irás, hogy *dedit discipulis*, adá az ő tanítványinak, az ő teste felől penigh, *frangitur pro vobis*, megh törettetik ti éretetek, nem az töretet penigh megh, az kit az tanítványoknak adot: az pohár felől is így szóll az irás, *dedit illis*, adá ő nekik, az ő vére felől penigh, *effunditur pro multis*, ki ontatik sokakért: az pohár felől, *bibite ex hoc, in mei memoriam*, igyatok eből az én emlekezetemre, az ő vére felől penigh, *in remissionem peccatorum effunditur*, ki ontatik az ti bűneiteknek boczánauyara, Szent Agostonis így szóll: *Non hoc corpus quod videtis, manducaturi estis, nec bibituri illum sanguinem, quem iudei effundent: Spiritualiter intellectum vos vivificabit.* Nem ezt az testet mellyet látotok, eszenditek: sem nem azt az vért, mellyet az Sidók, kik engem meg ölnek, ki ontanak, ijandgyatok: Lélek szerént értvén, elevenit meg titeket. Idem alibi: *Ideo nos in sacra cena similitudinem carnis & sanguinis accipimus, ne ridiculum fiamus pagani, quod cruorem occisi hominis bibamus.* Az Szent Váczorában azért vesztök mi az testnek és vérenek iejét, hog az pogányoknak ne legyünk

nevet-

In expositio
psal. 4.

Idem alibi.

HARMADIK PRÆDICATIO.

I. Corint's: II. V. 24. 25. 26.

MICZODA AZ VRNAK
Vaczorája, és mi módon
bereztetel legyen, több izikkelekkel és
kérdéssel egyetemben, ez elől való
prédikationkban bőszegesen az kes
rebiyének meg értették, rövideden az okos tanító elő
fámlálhatya: az után így szóljon: **Immár, Isten se
gütségéből ez kérdést lássuk.**

III. Kiknek tišteek ez Sacramentomnak
fölgáltatása, és mi módon fölgáltassék?

Két izikkele vagyon ez kérdésnek: Az első néz
az személyre, kiknek tišteek legyen ennek ez Sacramen-
tomnak fölgáltatása: Másik, néz annak fölgáltatása-
nak módgyára, mi módon és miképpen fölgáltassék
igazán: mind az keutőről föllok ez mostani órában
az keresbiyének elől.

Kiknek tišteek ennek fölgáltatása?

Noha az ellenkező ayaafiak közzül némellyek
meg engedik, az első Sacramentomnak, úgy mint, az
keresbiyének fölgáltatását kíváltképpen való személs

Helyek-

Exod. 4.

lyeknek is, tudni illik, bábáknak és többeknek, élvén az Zéphorának Moyses feleségének példáiával, (melyre megh feleltünk az kerességről való tudományban) de azért ez az második Sacramentomot, senkinek fölgálatni arra rendeltetet semély kívül, ök sem engedik: az pedig az semély nem egyéb, hanem az Egyházi fölga. kit Isten az ő mennyei titkainak fáfárvá rendelt. S noha pedig az Sacramentomnak, *authoritassa*, méltósága, nem fűgh az semélytől, hanem az Christusnak rendelésétől, mind azon által, nagyobb föganatósága lében, ha ő bent felségétől arra rendeltetet semélytől *administraltatik*, hogy nem máloktul, az is pediglen, ha oly lében, az ki, mind fávával, életével, befedével, erkölczével, az Isten tisztességének, eléb mozdítására és teriesítésére igyekezik: mert még az segény kösség is, inkább fel indítatik így ezzel való élésre, hogy nem ha, valamely, oly hitván erkölczü, tudatlan, gonos életű, fesset, tanítottul, fölgálatnék, kel tehát az tanítottak úgy élni, és magát viselni, hogy, se tanítása, se az Isten tisztessége, és az Sacramentom is, az segény kösségtől unásban ne iusson. Itazért ilyen argumentom lehet. Valakire bizattat az Istennek igiének közönfegesképpen való hirdetése, annak kel az Sacramentomokat is fölgálatni. De az Istennek is gijének hirdetése, bizattat az Egyházi fölgákra közönfegesképpen. Annakokáért az Egyházi fölgáknak kel az Sacramentomot is fölgálatni.

Marc 16.
Matt. 28.

K. Kiknek kelez Sacramentomot fölgálatni?

F. Miképpen hogy az Vr Vaczoráiának fölgálatása, nem kiváltképpen való Cæremonia, és nem csak egy vagy két semélyre néz, hanem közönfeges, és az

és az egész Ecclesiára tartozik: azonképpen, azon egy Ecclesiában lévő minden híveknek kel ez: szolgálatni.

K. Nem kel tehát ettől senkit ki re- kefteni?

F. Az hívek között, kiknek Isten erőt ad azzal való életre senkit sem. De miképpen, hogy, még csak az házi gazda is, az ő maga házanépe között is nem mindent ulti le a szialához, hanem jól meg látta, ki kel le ulti: sokkal inkább az jó lelki pásthor, meg látta ki kel, és miképpen ez drága szialhoz boczátni, és ki nem.

Nem kel azért ez szialhoz boczátni, és nem kel Kiknek nem kel ez Sacra-
mentomot adni azoknak. mentomot adni.

Először, az kik oly betegek, hogy halálokhoz közel vadnak. Miért? 1. Mert ez Sacramentom közönséges Caeremonia, melyet nem kel imit, amot házanként hordozni, mint arról ez elő is állottunk. 2. Mert, így, ez Sacramentommal az ember ritkábban élne, közönséges helyen, hogy nem mint az Ecclesiának rend-tartása volna, és csak halála orárára hadná. 3. Hogy ezzel is az Romaiaktól, kiktől immár el állottunk, meg különböztesünk.

Másodszor, az meghóltaknak, mert miképpén hogy az Evageliomnak praedikállása, nem tartozik az meghóltakra, mint hogy nem is halhatyák, érzékenység benne nem lévén: így az Vrnak Vaczoráinak osztogatása is. Itt is remél tehát az Pápistának hóltakért való Mife szolgálatások.

Harmadszor, az kik, az Ecclesiának iudiciumiából, írteléből, és közönséges sentenciáiból, valami oly izégeres vértkéri, az Ecclesiából excommunicaltattak, ki re-
keftettének, míg az Ecclesiát, nem reconciliálta, meg h

AZ VR VACZORAIATOL

Matt. 18.

nem engeszteli, vagy követi, mert mind addig az mint Christus mondgya, *sit velut Ethnicus*, legyen ugy mint Eretnek, nem kel ez Sacramentomot neki adni.

Negyedser, az kik az mennyei tudományban nem éppitettnek, és hűrök felől vallást nem tudnak tenni, mivel hogy ez Sacramentomhoz hűtel kel járulni, mint ezt, az emberek maga meg próbálásában, időban meg mutatjuk.

Ötödser, az bolondoknak, kiknek semmi esék ninczen.

Hatodser, az rébgeeknek sem kel, mivel hogy ezzel való éléshöz jó lelki méret, józan elme, csendes ségh, és igaz hűt, a poenitentia kívánatuk, mellyek az rébgegh emberekben megh nem találtnak. Innen vagyón azért amaz vers is:

Ebrius, infamis, erroneus, atq; furentes,

Cum pueris, Domini non debent sumere corpus.

Az rébge, ugy mond, az izégéres vétkes, az tévelygő, lopó, bolond, gyermek, ne vegyék az Vrnak testét.

Hetedser, az kiczin gyermekeknek, kikben semmi okosság ninczen.

K. Miért nem kel az kiczin gyermekeknek adni ?

I. Mert nem tudgyák magokat, mint hogy ideiek sinczen réa, megh próbálni, ide penigh próbálásal kel járulni, mint arról ideh hátráb többet állunk.

II. Mert az ő ideiekre nézve, az Christus haláláról nem emlekezhetnek, és az Vrnak halálát nem hirdethetik, az mely kívánatuk ez Sacramentommal való élésben.

Mert

*Ebrius, infamis, erroneus, atq; furentes
Cum pueris, Domini non debent sumere corpus*

VALO PRAEDICATION.

III. Mert ideikre nézve, nem iudgyák meg vá¹ Cor. 11 v. 9
 lastani az Vrnak testét, mely szükség es Sacramen-
 tomban. Mondhatnád :

Az Christus s^{ent} Mathénál cap. 19. v.

Ellenvetés,

14. azt mondgya : *Sinite ad me parvulos venire, talium enim est regnum caelorum.* Engedgyetek én hozzám i^o
 ni az kiczin gyermekkéket, mert illyeiéneké az men-
 nyeknek or^sága. Hát szükség az Vrnak Vaczoráiát
 nekik adni.

F. Hadgya az Christus, az kiczin gyermekké-
 ket magához boczátni, nem azért, hogy Vr Vaczo-
 ráiát o^bigasson nekik, hanem hogy kezeiréaiok
 vesse és őket megh áldgya. Tovább, nem azt monda-
 gy a Christus, hogy *horum*, ezeké az mennyeknek Or-
 sága, hanem *talium*, ez illyeiéneké, tudni illik, az kik a-
 zokat az kiczin gyermekkéket követik, s^{il}id^seghben,
 alazatosságban, és életeknek tisztaságában.

Felelet,

Végezetre, nem kel ez Sacramentomot adni, az
 hiteleneknek, istenteleneknek, pogányoknak, lopók-
 nak, latroknak, usuráfoknak, paraznáknak, 1 Cor. 10.

Miért ?

I. Mert, így az Iesus Christustól s^{er}eztetet s^{ent}
 Sacramentom prophanáltárnék, meg fórtóztárnék.

II. Mert, így az s^{ent} eledel, étel és ital megh rú-
 títárnék, melyet Isten az ő híveinek rendelt.

III. Mert ha az Ecclesia afféléket tudva, oda bo-
 czátaná, az Isten haragiát magára gerie^stené.

IV. Mert affle hitelenek, nem az Ecclesiának
 tagjai. Az kik penigh tükön vádnak affélék, az mi-
 némű vala az ludásis, minek előtte Christustól el s^{ak}as-
 dot vólna, nem tében i^ulelet az Ecclesia azok felől.

H 3

II. Mi

Ignatius Epistola: II. ad Eph.
Carne Domini
ad in

II. Mi módon kezel Sacramentomnak
főlgáltatni?

Ha ki ez Sacramentomot iől és igazán akarja főlgáltatni, kel az Iesus Christust ebben követni és az mit ő bent felsége czelekedet, azt czelekedni, mivel hogy ő felsége azt paranczolta czelekedni az tánítványoknak, és azokkal egyetemben, minékünk: is Egyházi főlgáknak. Az Christufnak peniglen czelekedeti, mint iődéb fellyeb megh hallák az keresiények kentőre teriede ki, tudni illik az kenyérre és pohárra, vagy az pohár bā lévő borra. Négy rendbéli czelekedetit hallok penig az kenyérrel, 1. Hogy vőtte az kényeret. 2. Hálakat adot. 3. Megh iőrtte. 4. Adta az tánítványoknak, hogy egyék. Az pohárral, harmat, 1. Vőtte azt: is. 2. Hálakat adot, megh áldotta. 3. Az tánítványoknak adta, hogy igyák az pohárban lévő borti, és az Vrnak halálát hirdessék. Mivel hogy penighlen, ez mostani időben immár, az Egyházi bemélyek succedáló tanak, állottanak és állottanak az Apostaloknak helyekben, azoknak: is ugyan azont hadta és paranczolta az Iesus Christus czelekedniek. Ha azért igazán, iől, és az Christus rendelése berént akariák az Tánítók ez Sacramentomot főlgáltatni, ők: is így czelekedgyenek.

I. Vegyék az kényeret, nem kenyereket, kentőr, hármat, vagy egynéhány billyeges ostiát, mint az elkenkező Atyafiak czelekedniek, kik valahányan vadsnak, mind annij ostiát ostogarnak: hanem egy kenyeret, és mindnyáian azon egy kenyérből egyenek, melyel jelentessék megh, hogy noha mi, sokan vagyunk, mind azon által, egy hitőnk, egy vallásunk, egy Istenünk vagyunk, és mindnyáian Atyafiak egy máshoz, mint

VALO PRAEDICATION

mint az egy kenyér, hogy sok búza magból egytől és
 másból, és az pohárban lévő bor: is sok szőlő szemből.

II. Az Christufnak példáiá szerént, hálákat ad-
 gyanak, meg áldgyák az kenyeret.

III. Meghírdelik, meghírdeljük, hogy így, az
 jelenlévő keresztyének mindnyáian comunikálhassá-
 nak.

IV. Valakik az keresztyének közzül ez Sacra-
 mentommal élni akarnak, mind azoknak adgyák, az
 azok vegyék, és egyék, ne reyczék el, ne hordozzák alá,
 lefel, se ne imádgják.

Hasonlatosképpen ezelekedgyenek az pohárral
 is, vegyék azt: is az tanítók kezekben, megh áldgyák,
 adgyák az keresztyén halgatoknak, azok vegyék és í-
 gyák: az miképpen önnön maga: is az mi üdvözítőnk
 ezelekedet, mert nem csak kenyeret mondgya az írás,
 hogy vőtte, hanem az pohár: is: és nem csak az ké-
 nyeret mondgya hogy adta, hanem az pohár: is: an-
 nakfelette, nem csak az kenyér felől mondgya, hogy
 accipite, comedite, vegyétek és egyétek, hanem az po-
 hár felől: is, bibite ex hoc omnes, igyatok ebből minnyá-
 ian: azért mondgya tehát az Christus az Apostalok-
 nak, és azokkal együtt minékünk: is, hoc facite, ezt cze-
 lekedgyétek. És ha ezeket ezelekedendű az lelki pás-
 tor, így fölgáltatya igazán, az Christus rendelése szer-
 ént ez Sacramentomot. De minek előtte ezt czele-
 kedné, annak előtte ez Sacramentomnak méltóságáról
 tanítást tegyen, praedikállyon érő nyelven, hogy min-
 denek érték, hallják: sőt megh annak előtte idő ideien
 egy héttel, vagy ha keuovel, sem árt, denunciálly megh
 hirdesse, hogy az hívek inkább hozzá tudgyanak tar-
 tozni, és késülni, mivel hogy ide késületeel és proba-
 lással kel járulni, mint arról ennek után na állunk az
 hívek előt.

Vélekeze

Handwritten notes in Latin and German, including 'Dobro' and 'Mint az...'

Vertical handwritten notes on the right margin, including 'Phili' and '17'.

Kettőbő vét-
keznek az
Rómiaiak.

Vérkeznek tehát itt az ellenkező alyasik, az Ró-
maiak először ebben, hogy ők ez Sacramentomot kit
ők Mifének neveznek ideghen nyelven bölgáltatják,
kit az szegény kösség nem ért. Másikban ebben, hogy
az Christus Iesus rendelése ellen, ez szent Sacramentot
megh czonkítják, és csak az ostit adgyák az szeg-
ény kösségnek, az bort penigh ő maga az Pap köp-
peni fel.

Vérkeznek
azt czeleked-
vén.

Mínémű argumentomokkal akariák penigh ők
ezt erőssíteni, én azt nem hozom elő, holot csak hason-
talan és héában való, sőt önnön magok közzül is for-
kan nem távallyák, látván az Christus rendelése ellen
való emberek találmánnak lenni. De hogy vékezze-
nek ebben, bizonyozzuk meg bizonyos okokkal.

I. Mert az Christus rendelésétől el távoznak, és
másképpen tanítanak és más Evangeliomot hirdetnek,
mint az Christus és az Apostalok: azt mondgya pe-
nigh szent Pál, Gal. 1. v. 8. hogy ha ki azon kívül mást
hirdet, árok legyen.

II. Mert, nagy véték, s nem is szabad, az embe-
reknek Testamentomához is valamit adni vagy bene-
ne el venni Galat. 3. v. 15. fokkal inkább az Christus-
séhoz nem szabad, sem el venni. ők el vétnek, mert az
bort az szegény kösségheől el lopiák, s magok iszák
megh.

1 Cor. 11. 26.

III. Mert az Christus Iesusnak ígiretét, melyet az
pohár mellé ad ő fellege, ezt mondván: *Quotiescunq;*
biberitis ex hoc poculo, mortem Domini annunciate. Vas-

Matt. 26. 27.

lamenyéber ez poharból ijandotok, az Vrnak halálát
hirdesétek. Ísmét: *Bibite ex hoc omnes, hoc enim est sangs-*
vis meus, Novi Testamenti, qui pro multis effunditur, in res-
missionem peccatorum. Igyatok mindnyáian ebből,
mert ez az én vérem, amaz vy Testamentomé, mely

sokak.

V A L O P R A E D I K A T I O K .

fokakért ki ontatik bűnöknek boczánatnyára: az begény köllégéi, el akariák vonni, és csak magokra az Papok szabni, holott s. lang: nyilván mondgya, hogy az Christus vére, minden híveket bűnök boczánatnyára ki ontatot, hát az begény köllégérei is.

Szükség tehát az begény köllégnek: is az Vr Vaczoráiban az bort is adni. Először, mert az Christus önnön maga paranczollya. Valamit penigh ő fellege paranczol azt az egész Ecclesiátul nem kel megh vonni. Másodszor, mert meg az régi Anyaszentegyházban: is, az volt az szokás. Iustinus Martyr erről szól: *Communitio sub utraq; specie ab Apostolis etiam Laicis tradita est.* Az Vr Vaczoráia ugymond, mind az két iege alatt, az Apostaloktól, az köllégnek: is adattatot. Szent Gregely Doctor meg ezi mondgya: *Absq; dubio comede corpus, & bibe sanguinem, si vita desiderio teneris.* Kétség nélkül egyed az Christus testet, és igyad az Christus vére, ha életedet kívánod. Chrysoztomus: *Ea que sunt conunia Eucharistia, communia sunt omnia inter sacerdotem & populum.* Az melyek közönsegesek, az Vr Vaczoráiban, mind tartoznak azok közönsegesen, mind az Papra, s. mind az köllégre. Ambrosius: *Caro pro corpore summitur, sanguis pro anima, si enim sub una tantum specie summeretur, ad unius tantum tuitionem valeret.* Az test, testnek táplálásáért, az vér, az léleknek táplálásáért vétenetik: mert ha csak egyik rést alatt vétenetnek, csak egyiknek táplálására bölgálna. Gelasius Papa: *Divisio unius eiusdem mysterij sine grandi sacrilegio esse non potest.* Vgyan azon egy bentségnek meg válása, vagy egy mástól való elszakítása, nagy bentséghez jórésnélkül nem lehet. Harmadszor, mert az köllég: is azon egy főnek az Iesus Christusnak tagia, az iagnak

Szabad éskel az bort adni az köllégnek

Iustinus Martyr in Apol 8

Gregor Naz. orat. 4. in sc. ctum Pascha

Chrysoztom9 in 2. Cor. 8 Homil. 18.

Ambrosius in 2. Cor. 11.

Gelasius Papa de conse. dist. 2.

NEGYEDIK PRÆDICATIO.

1. Corint's: II. vers. 27. 28. 29.

KIKNEK TISZTEK LE-
gyen ez Sacramentomnak
őstogatása, kiknek adattassék és kiki-
nek nem: semmi módon kel főlgáltata-
ni; ez előt való prædikátióban megh-
tanolák az kereszténynek, rövid beszéddel elő bámiálhata-
ni. Immár most az negyedik kérdés következik, tud-
ni illik ez:

Mi végre bereztetet az Vrnak Vaczorá-
ja, és mi módon kel azzal élni?

Ez kérdésnek két izikkele vagyon, az első, az Vr
Vaczorátának végére néz, mi végre bereztetet: az
másik azzal való élésnek módgyára, mi módon kel azz-
al élni, mind az kettőről az menyire az űdő engedé-
söllyünk.

Mi végre bereztetett?

Egy nyihány végei vadnak ennek:

I. Azt mondgya sents Agoston, mint odéb fel-
lyeb-ís hoztuk elő, hogy, *Sacramenta sunt invisibilis di-
vine gratie, visibilia sigilla*: Az Sacramentomok, az I-
stennek láthatatlan kegyelmének látható peczétí, bi-
zonysági. Mi az Istennek kegyelmét íő akarattját min-
dene

Concio quarta
12.

Végei az Vr
Vaczorájá-
nak.

I:

densitől fogva nem láthatyuk, hanem effle külső, látható dolgok által akarja ő felfeje, az mi érzékenysé-
ginkben, látás, hallás, kostolás, illetés által, az ő jó aka-
rattár és kegyelmét belénk óltani, hogy így, az egész
ember, testben lélekben fel indítatván, ezt az ént drá-
ga eledelt nagyobb buzgósággal és örömmel kívánhas-
sa, s vehesse.

II.

II. Hogy légyen, az mi Christussal, és ő általa,
ugy mint, közbenjáró által, az Atyával és Senti Lélek-
kel való eggyesülésünknek, bizonyosága, peczeti, záloga,
erről szól az Senti Pál ezt mondván: *Poculum, cui bene-*
dicimus, nonne comunio sanguinis Christi est? et panis
quem frangimus, nonne comunio corporis Christi est? Az
pohár, kit meg áldunk nemde, az Christus vérével va-
ló közösülésünké? és az kenyér, kit meg ssegünk nem-
de, az ő testével való közösülésünké? Miképpen az

I Cor. 10. v.

16.

Rom. 8. v. 16.

Senti Pál, az Evangéliomot *potentiam Dei ad salutem,*
mondgya lenni, hatalmasságnak az üdvösségre, az az
oly instrumentum efficax, fogatanos, hatható, erős es-
köz, mely által, Isten az embereknek üdvösségekben
munkálkodik, és végben vísi: Sinién olyan eszköz,
az Christus testével és vérével való közösülésünknek,
avagy eggyesülésünknek, ez Vr Vaczoráiban lévő
kenyérnek és bornak vétele *μετῶνυμικῶσ* mint az gö-
rögök fölnek, melyről odéb fellyebb- is emlékeztünk.

Per synedo-
chen:

Eoh. 6. v. 56.

Vgyan ezent akarja Christus Vrunk jelenteni, mikor
azi mondgya Senti Iánosnál: *Qui manducat carnem me-*
am in me manet et ego in illo. Az ki ési az én testemet
én bennem lakozik és én ő benne, mely mondásának
értelmét ez után bővebben megh halhatyák az keres-
tyének.

III.

III. Szerebítetet ez Sacramentom ez végre, hogy
az mi Istenre néz, és az Istennek mi velünk való frigyé-
nek

VALO PRAEDICATION

nek és kötésnek, melyben ő szent felsegje minékünk is-
giri bűnünk bocsánatját, üdvösségünket, örök éle-
tünket, és hogy ő felsegje, minket ingyen, fiának halás-
lának érdeméérti kegyelmében volt, mi ismeri köztünk
arra magunkat, hogy ő kivülte más Istent ismer-
nen akarunk, hanem csak őtet féltjük, őtet tiszteljük,
ő néki akarunk engedni és bízni egész életünknek
rendiben, mondom, ennek az Istennel való kötésünk-
nek legyen, mint egy függő peczéri, és bizonyága.
Ha ennél több haszna nem volna: is, avagy csak ezzel is
fel kellene indulni ha kiből valami sikrája volna az
keresélyességnek, ez Sacramentommal való életre.

IV. Hogy az mi fel támadásunknak, mely keuo, IV.
egyik lelki, mely az bűnből való, és első támadásnak Rom. 6. v. 4. 5.
mondatik, melyben ha kinek része vagon, az más Apoc. 20. v.
dik halálnak, ki az örökké való, azon birodalma, ha- 6.
talma nem lében: mások resti, mely az utolsó napon les-
sen, mellyen, az Christus ereiének általa fel támadás-
ván az üdvösségben részesülünk, legyen ez Sacramen-
tom bizonyága: Erről szól az Christus Iesus önnön ma-
ga: Qui edit carnem meam, & bibit sanguinem meum, ha- Ioh. 6. v. 56.
bet vitam eternam, & ego excitabo eum in novissimo die.
Az ki ési az én testemet, és isssa az én véretem, örök és
lete vagon, és én fel támadtom őtet az utolsó napon.
Mint kel enni az ő testét, és innya vérét hallották azt az
hívek, nem szaporitok itt sot.

V. Szerebetet ez Sacramentom ez végre, hogy V.
ezzel élven mi keresélyének, bizonyágot tegyünk. 1. az
mi közönséges hűtünkről, vallásunkról, Isteni istele-
tünkről. Mert az mint Christus mondgya: Qui con- Matt. 10. v.
fessus fuerit me coram hominibus, confitebor & ego coram 2. 33.
Patre meo caelesti, qui autem negaverit, negabo & ego.
Valaki én rollam vallást résben emberek előtt, és is val-
lást résben arról az én Atyám előtt, de valaki meg tagad,
énia.

VALO PRAEDICATIONK.

K. Kiczodák az kik méltán járulnak ehéz ?

Azok, az kik magokat meg próbálják mint s Pál szól:

Miben áll az az próbálás ?

I. Meg lássa az ember ki ide akar járulni és ezzel élni, ha vagyoné igaz hűi avagy ninczen, mert *impossibile est placere Deo sine fide*, Isten előtt nem lehetz ám kedves hűnélkül, ezzel való éléscs is hasonralan hát annélkül.

II. Szomíuhozzaé, éhezíé sűből az Istennek kegyelmét, mert ha csak ez testi eledel és italis nem olyan hasznos annak az ki nem kívánnya, nem somíuhozik, sem éhezik: sokkal inkább ez, mert ez Sacramentom az mint immár egynyéhánssor meg íclentetűk: *Invisibilis divinae gratiae symbolum*, az Istennek láthatatlan kegyelmének íele.

III. Ismerie meg bűnös voltát evőtelenséget, és azt bánnyá, bánnya, sirassa, hogy az ő is akaró kegyelmes Vrái Istenét azokkal meg bántotta, haragra gerieštete, és igyekezzék őiet meg engeštelní, s iőbbé bánbán-
dékkel azt czelekedni nem akaria, mert az bűnben vakmerőképpen élőknek semmit ez nem használ, mint ludásnak is, s őrazoknak áldozanyok is nem kedves. *Peccatores Deus non exaudit.* Az bűnben élőköt Isten meg nem halgattya.

IV. Hidgye el, tística és tellyes sűből, hogy az Christus Iesus az ő drágalátos vérével őiet meg mosogatta, és bűneit el tőrlötte. Mert csak egyedül *sanguis Iesu Christi emundat nos ab omni peccato*, az Iesus Christusnak vére az, az ki megh. tística minket minden bűne-
inkből.

V. Hogy miképpen, el hitte sűvében tellyes-
gd azt,

Probálással-
kel járulni az
Vr Vaczorájá
hoz. 1. Cor.
11. Az próbá-
lás áll czeke-
ben.

I.

II.

Aug.

III.

IV.

V.

II. RAKOCZI FERENC

Ioh. 9.

gel azt, hogy üdvössége, örök élete, büne bocsánattya, csak egyedül Christus Iesus által szerestetet megh: az zónképpen bárával: és arról nagy bátorsággal minde nek előt vallást merien tenni: mert az mint önnön maga: is az Christus mondgya: *Qui confitebor & ego eum.* Valaki én róllam vallást tében, én: is vallást tések arról.

Matt. 10. v. 32

VI.

VI. Hogy magában azt az keresiyeen ember el végezze, ha kívántatik, hogy az igaz hűt, és vallás mel let, melyben az Isten igjéből informaltatot kész meg: és halni, az mint S. Pál: is mondgya vala: *Etiám mori paratus sum pro nomine Christi:* Meg halni: is kész vagyok az Christus nevéért, és sem adományért, sem barátságért, tisztért, gratiáért, az mellyel, az egyser megh: is mert igaz hűt és tudomány nélküi el nem áll, az mint czelekefinek, némely gyenge és térovázo hű emberck.

Act. 21. v. 13.

VII.

VII. Hogy az bent tística, kegyes, ártatlan életnek követésére, az menyére lehet, és az Istennek lelke segiti, és erőt ad neki igykezik.

VIII.

VIII. Irítségét, visssa-vonást, háboruságot nem űz, harag-tartó nem lében, hanem az szép egyességnek, czendességnek, aiyafiai szeretetnek követőie lében, mint az Christus paranczollya. *Omitte munus tuum coram altari, & abi, reconciliator fratri tuo. & veni offer munus tuum.* Had az oltár előt az te aiándékozat, és meny el, békellyél megh az te felebarátoddal, és iőy el vid fel az te aiándékozat. Harag-tartó, bossu-álló, irigy, visssa-vonó, háborgo ember, ne iőy hát ide, és ne ily ezzel meri isületet vés magadnak mint bent Pál mondgya.

Matt. 5. v. 24

IX.

IX. Az Iesus Christusnak benvedését, halálát elmétiében forgassa, arról gondolkodgyék, azt emlegetse, azért mondgya bent Pál: is *Quotiescumq; ederitis, & bibe,*

1 Cor. 10.

VALO PRAEDICATION

biberitis mortem Domini annunciate. Valahán sor eñen-
ditek és újgyárok az Vrnak halálát hírdessztek, és
minden jó teteményéért az Istennek hála: adgyon:
ezert: is mondatik ez Sacramentom ευχαρίστωνak há-
láadásnak, mint oda fel: is jeleniük.

X. Az Christus testének, ugy: mint az Ecclesiá-
nak minden tagait szeresse, és az Istenől neki adattat
aiándék szerént, azok között ha kik búkólködők segít-
se, éltesse, és gyámolítsa, ezert: nevezetiek az görög
nyelvnek folyása szerént ez szeretet, ἀγάπη dilectio,
szeretnek, ez: pedig az búkólködőkhez szeretetből va-
ló segítséget, noha mindenkoron búkólködők az keresztyé-
neknek czelekedniők, de leg inkább akkoron, mikor ez
Sacramentommal élnek, hogy így méltán és próbálás-
sal láttassanak ezzel élni: mely sokas volt az régi Ecc-
lesiákban: is mint Tertullianus mondgya: *Cena no-*
stra, inquit, de nomine rationem sui ostendit: Vocatur enim
ἀγάπη, quod dilectio penes grecos est: Quotiescunq; sum-
ptibus constat, lucrum est pietatis nomine facere sumptum:
siquidem inopes quoq; refrigerio isto inuamur. Az mi va-
czoránk, ugymond, nevérol magat: mi legyen meg-
mutatya: mert nevezetiek az görögöknél szeretetnek.
Am bátor nagy költségekben álljon, nyereség kegyel-
nek nevével költséget tenni: mert az búkólködők: is
ez meg éléséssel segítyük.

Vgyan ezen dolog meg-
maradot az Apostalok után: is sok üdövel, mint ezt
Iustinus Martyr bizonyítja így szólván: *Ceterum, in-*
quit, qui copiosiores sunt, & volunt pro arbitrio quisq; suo,
quod visum est, contribuunt: & quod ita colligitur apud
praepositum (id est pastorem Ecclesiae) deponitur: atq; in-
de ille opitulatur pupillis & viduis, & his qui propter mor-
bum aut aliam aliquam causam egent, quiq; in vinculis sunt,
& peregrè aduenientibus hospitibus: & ut simpliciter di-

X.

Tertull: in
Apologet. ad
versus gentes
cap. 39.

Iustin. apol.
secunda, pro
Christianis
ad Anton.
pium Imper.
Pag. 77.

K

cam,

eam, indigentium is omnium curator est. Továbbá, ugy-
mond, az kik gazdagbak, az mint akariák, és az mint
terzik az ő szabad akaratyok szerént edgyűradnak: és
az mi így gyűntetik, az Papnál térítetik le: és ebből
az Pap segíti az árvákat özvegyeket, és azokat, kik be-
tegeleg, vagy más okból búkólkódnak, és az kik fog-
sagban vadnak, és mebbűnnen iőnek: és hogy nyil-
ván meg mondgyam, minden búkólkódnak abból
való gondviseleite.

Ezekben áll azért az keresztényen embernek maga
meg próbálása, mely kívánatik mint Szent Pál tanít ez
Sacramentommal való élőküül.

K. Miért nem mondgya Szent Pál, hogy
próbállya meg egyk ember az mási-
kat, hanem, azt mondgya, magát?

F. Nem igazit az Szent Pál senkit másnak, hanem
kír kír magának meg próbálására, mert minket, nem
másnak, hanem magunknak méltatlansága kárhoztat,
és maga hűti: is üdvözit, *Iustus fide sua vivit*, és senki
nem tudgya, mi legyen másnak bűvében, avagy mi-
némű indulattal legyen valaki Istenhez, inkább mint
maga akar ki: is tudgya: ennekokáért hadgya és
mondgya tehát S. Pál hogy meg próbállya az ember ő
magát nem mást. Nem állattatik tehát itt az Pápiát
nak sugo gyonások, kik paranczollyák hogy az em-
ber az gyonto Paphoz mennyen, és annak sugva min-
den bűnet, mind iitkon, s mind nyilván valói mégh
sugva, meg mondgya, meg vallya, és az mit az hágy
azt fel vegye, és ugy tégyen bűnéiért eleget: sőt inkább
ez az *auricularis confessio*, sülben való sugo gyonás ro-
mol ezzel az Szent Pál mondásával, meri látod, nem
mond-

Nabac. 2.

ÖTÖDIK PRÆDICATIO.

1. Corintb: 10. vers. 16.

Az pohár, mellyet meg áldunk, nem
de az Christus vérevel való eggye-
sülésünké? &c.

SZÓLTAK MONDANI:

S *Ignoti nulla cupido*, az mit az
ember nem kóstol, nem tudja mi is
zú, s nem is tudja kívánni, lőt inkább
utállyá, és bídalmazza, ha valaki elős
te diczirné is. Ennek igazsága meg tetzik, hogy es
gyébről ne bólljak, az Vt Vaczoráíából is, s ez az
oka hogy ilyen ritkán élnek az emberek velle, sőt né-
mellyek egész életekben sem élnek, hanem halálok orá-
ián, mikor az lélek az torkokon heregh, akkor hivat-
tyák az Papot, s akkor mint egy úi költségét veti az
torkába, sőt sokan, egy ió lakáti házoknál, mikor teli
kännákból az az ió bori köppentheti, és fris étkekkel
gyormát meg töltheti nem adnának rayá: mért csak
czufáságnak és bolondáságnak vélik egy falat kenyeret,
és egy csep bori az sáiában tenni. De hogy mi kes-
rebiyének, ézi az mi údvözítónktől berebretet bent Sa-
cramen-

K 3

cramen-

Aug: contra Faup. lib. 20. c. 14. 32. 8. Au. Dan
J. sum, non Cuen. s. d. cura: non exp. re

AZ VR VACZORÁIAROL

cramentomat inkább tudgyuk kívánni, egynyihány okokat számlálok elő, mellyek inditczanak ezzel való élésre. Lássuk azért:

Okai az Vr
Vaczorájával
való élésnek.

Minémű okok inditsanak ez Sacramentommal való élésre?

Elsőbör, az mi üdvözítőknek rendelése: mert ő bent felsége semmit hasonlatant, hibában való nem rendelt, hanem, ő felségének minden rendelése bölgál az mi hasznunkra, hogy azokkal az erőtelenségünket, és gyenge hűtünket gyámolitaná. Ennek az bent Sacramentomnak rendelésében is azt nézte tehát ő felsége: szükség hát minékünk az mi istenünknek rendelését meg böczülnünk, bátor az mi okosságunknak semminek tessék is: mert ha meg vertyük, látatunk az mi istenünknek felette bölczelkedni, őtet az ő szerzésében meg itélni. Vallyon, inkább, miczoda balgaragság ez te tölled, hogy az isten fiának egyik Sacramento-mát, helyen hagyod, tudni illik az kereséset, és oly szükségnek itéled az üdvösségre, hogy ha annélkül magzatod meg halna, mindgyárást kérszes lennél üdvösségre felől, az málikat pedig nem itéled szükségnek lenni az te üdvösségre. Szinién olyan bolondul czelekedel ebben, mint az ki kívánná azt, hogy ez viágra sülnék, de nem kívannya az ételt, és italt, mellyel embernek élete tápláltatik és meg tartatik.

Miért?

Mert az keresés példázza minékünk, az mi második sületés ünket, és az bűnből való megh újulásunkat, és fel támadásunkat, mely nem elég az üdvösségre, ha az megh újulás után lelkünkben étellel és itallal napponként nem tápláltatunk, az mely végre szerette az Christus az ő bent Vaczoráit, melyben minékünk lelki kenyeret és italt ígér az mi lelkünknek, hogy azzal tápláls

VALO PRAEDIKATIOK.

táplállya és hizlállya mind holtunk napiáig az örök életre. Miképpen azért az te anyádrul való bűntetésed után míg élst bűkölködöl az testi étel és ital nélkül és anélkül csak egy napigh sem lehet, így az te ujjonnan való bűntetésed után mely lében az benti léleknek általa, hogy lelkünkben éhel és bominással megh ne hely bűkögh tenéked tápláltnod az Christufnak drága b. testével és vérével, mellyet te veled közöl hitnek általa ez Vaczorában.

Másodszor, az Christus Iesus nyilván szól benti latornál: *Quisquis ederit carnem suam, & biberit sanguinem suam, vitam aeternam habet,* hogy valaki ésti az ő testét, és íssa az ő véréi örök élete vagyon: Visontag, ha ki az embernek fiának testét nem ésti, és véréi nem íssa, annak élete nem lehet ő magában. Okát adgya ugyan ott ennek. Mert ő az élető kenyér ki az éghből le szállott, mellyet ad ez világnak életéért. De az Christus testet, testi fogáiddal nem ehetek, holott az minden esgeknek selete fel emelertet, és az ő Anyának ióban ül, mint az Credónak ágáiban valod, ha nem kelessned és innod az te lelki báiddal és fogáiddal az igaz hűnek általa ez Sacramentomnak látható jegyeiben, az kenyérben tudnia illik és az borbán, az mely hűnek, oly ercie és tulaydonfága vagyon, hogy az Christus Iesusnak testét, ielen valóvá ísti tenéked, mellyel ugy egyesüls, hogy immár az Christusban ély, és az ő testéből minden lelki iók, mint egy Czatornából származzanak az te lelkedre, valakik azért megh veitk ezt az Sacramentomot, és nem akarnak véle élni, meg utállják azt az életet, mellyet az Isten fia az Vr Vaczorában közöl az hűekkel, meg utállják azt az lelki eledet, mellyel az ő lelkek mind örökké élhetne. Ennekokáért, miképpen azoknak meg kel halniok, valakik az ő testi életeknek meg tartására rendeltetett esközökkel.

II.

Ioh. 6. v. 40.

redo

11

zökkel nem élnek, így azok is kétség nélkül meghalnak sőt mind testétől lelkestől el vesznek, valakik az Isten fiának ilyen drága lakodalmát megh utálják, melyben az ő s. testét és véréét oltogatya az heveknek.

Ellenvetés.

Mondhatnád: Mi búkítség énnekem az Isten jegyeket hozzám vennem, ha én azoknélkül is az Christus testét és véréet ehetem és ihasom, lelkemben hitömnek általa, mely ez Sacramentomnak valósága, melynélkül hasonlatlan az külső jegyeknek vétele az Vr Vaczoráiban, mint ezt meg bizonyítja az Iudásnak példája, ki ezért kárhozék el, hogy csak az kenyert és bort vevé el, és az Christus testében és vérében azok által nem részesüle.

Felelet.

De ha ez az okoskodás helyen maradharna, így az Christus Iesus hívába rendelte volna az külső jegyekkel való élést, hasonlatlan volna az te értelmű szerint, az látható kenyérnek és az bornak el vétele, holott ez Sacramentomnak valósága az hű által adatik mis nekünk. De távul legyen mi tőlünk ez az mondás, hogy az Isten fiának rendelését hasonlatannak merjük mondani, ki minden czelekedésiben az híveknek hasznokat és üdvösségeket nézte, mint ez előtt meg hallók, mellyet nem szabad minékünk fel feytenünk, és abban praetikalnunk, hanem helyen kel hadnunk, hogy ezzel az mi Istenünkhöz való engedelmeségünket, az ő szerzéshez való böczüleünket még mutassuk. Ne kövessük azért ebben az mi okosságunkat, hanem az mi okosságunk iáron az Istennek ígéte után, és ne mongyuk hasonlatannak az mit Isten hasznosnak ítélt,

Hogy pedig az külső jegyekkel való élés ne legyen hasonlatlan, csak innen is megh terzik, mert jóllehet ennek

2. A Szentírás az első Istenek által való szentelésről beszél, így gondolkodni mert náluk az Istennek igérei és bűnei. Hogy az Istenek által való szentelésről beszél az Istenek által való szentelésről. Hogy az Istenek által való szentelésről beszél az Istenek által való szentelésről.

AZ VR VACZORAIATOL

Hoc facite, faciamus quod iubet Dominus, & accedamus ad mensam eius. Annakokáért, ugymond, némellyekben ültetik jelen lenni, és használni az láthatatlan meg bensülés, az látható sentségek nélkül: is. Mind azon által nem kel megh urálni, az látható Sacramentomot: mert annak meg utalóia láthatadanképpen megh nem sentseltethetik. Holott azért az Vr nyilván való ígékkel mondgya: ezt czelekedgyétek, czelekedgyük az mit az Vr mond, és járullyunk az ő ábítáához.

III.

Harmadszor, kénserítsen minket ez Sacramentommal való életre, az Christus Iesusnak paranczolatya, ki azt hadgya az Apostaloknak és minden híveknek, hogy ezt tegyék az ő halálának emlékezeitre, az az, ebben követsek őret, az mit az ő Vaczoráiának szerzésben czelekedet, és az Apostalok czelekedienek.

De mit czelekedet az Christus Iesus?

Az kenyeret kezébe vötte, meg áldotta, meg segerte, és adta az ő Tanítványinak, az Tanítványok el vöttek, megh ötek és iták. Hát most: is azt kívánja az Christus Iesus, hogy az tanítók kiket Christus Iesus ő képében hagyot az ő sentségtének és vérének jegyét, az Kenyeret és az bori kezekbe vegyék, megh áldgyák, és az halgatoknak östogassák. Az halgatok penigh az tanítók kezéből nagy böczülettel el vegyék, meg egyék és igyák, és ebben az sentségekben megh emkezzenek az ő sentsé haláláról, vére hullásáról, és mi velünk tört sántalan ió teteményéről, ő néki hálakat adgyanak. De te mikoron nem akarsz élni, ez sentségekkel, nyilván megh mutatod hogy te az Christus Iesus paranczolatyaát semminek böczülőöd, halálát és vére hullását megh hiikolod, és nem akarsz semmit arról emlékezni, sőt az ő sentsé Testamentomát lábod alá tapodod,

VALO PRAEDIKATIOK.

pedod, melyben az te bűneidnek boczánauyát tökéle-
leteképpen megh peczélete. Minémő nagy bűn le-
gyen penigh ez, az szent Pál meg ientí Hebr. 10. il-
lyen igikkal: Az ki meg utálja az Moyfes törvényét
minden irgalmasságnélkül két avagy három ember bi-
zonfágával meg hal, menyivel keményeb büntetésre
méltónak íélteik, az ki az Isten fiát meg tapodgya, és
az frigynek vérét mely által meg sntelitetet vala, fertel-
mesnek mondgya, és az kegyetlennek lelkét megh sí-
dalmazza.

IV.
Negyedset ebben az Sacramentomban az hívek
hűtnek általa az snt lélek által eggyesülnek, és egy testé
léfnek, hogy ő benne mind örökké éllyenek. De te
ki ez s. Vaczorából magadat ki vonbód, el sakaftod
magadat az Iesus Christusnak testében való eggyesüle-
stől, el vágod magadat az igaz sölő tökéltől, az Iesus
Christustól:

Min léfien dolga az olyan sölő-vefőnek, ki az
sölő től el vágatik? Ki vettetik az falon, megh bász-
rad, és az tűzre vettetik, az az, az Anyaszentegyháznak
társaságából ki vettvén, az ördögnek töriben élk, és
el véf. Ellyünk hát mi keresfnyének ez Sacramentom-
mal, hogy ő benne örökké éllyünk, kinek lé-
gyen dűczöltség, úfítség, birodalom,
Amen.

HATODIK PRÆDICATIO.

Concio sexta

1. *Corinth.* 10. vers. 16.

Az kenyér mellyet meg áldunk, nem
de az Christus testével való közö-
sülésünké? &c.

SOKAN AZ EMBEREK
közzül bánbándékkal az Je-
sus Christusnak Sacramentomáiól el-
vönbák magokat, mert nem értik és
nem tudgyák annak hasznos voltát, de
mely hasznos legyen és szükséges, s minémű okok is in-
diusnak minket azzal való élésre, ez előtt való prædi-
kációnkban bállánk arról, azi rövideden elő bamlálá-
hátod: de még is sok emberek mentsegeket keresnek,
mellyekkel élnek hogy ettől el vonnyák magokat, az-
kat ronczuk el immár ez mostani tanoságunkban.

Mentsegre
való felele-
tek.

I:

Minémű mentsegeket találnak kik ez-
zel nem akarnak élni?

Első ez, azi mondgyák némelylek. Az senni Pál
Apostal azi paranczollya, hogy probálással, iö késülets-
tel járullyon az ember az Vr Vaczoráiához, mert an-
nélkül

nélkül ítéletet, és kárhozatot veszen az ember magának. Nem tudom én ha próbáltamé iól megh magamat, vagy nem; íób azért énnékem oda nem mennem hogy kárhozatot ne végyek.

F. Az sents Pál Apostol, rettené az Hípcritá: Felelet, kat, és kép-mutatókat, kik csak sokásból, hűnélkül az Vrnak ahtalához járulnak. Ezekről azt mondgya hogy gñlkosi lésnek az Vrnak testének és vérének, annakokáért kárhozatra ésnek és ísnek. De az hívek etől az ítélettől megh menekedtenek, íollehet ók: is az testnek gyarlóságából, restebbeknek és tunyábbaknak találcatnak lenni az ó magok meg próbálásában, hogy nem mint illenek, holott valami vétekben elvén, az Vrnak ahtalához járulnak, akkoron ók: is méltatlan ésnek és ísnek ott, de mind azon által az Christus testének és vérének, nem lésnek gñlkosi, és az kárhozatra nem veti őket, mert az ó bñnökért valo bñnterést, az más világra nem halasíya, hanem őket megh ez világon meg lakoltatya.

Továbbá nem kíván az Isten mi tóllünk íókélletes próbálást, mely ez gyarló testben mitóllünk nem lehet, csak azt kívánnya hogy légyen igaz hűünk az Christus Iesusban, ígyekezünk el távoztatni naponként az bñntől, melyet ó felsége urál, és oly sándéokban íás rullyunk az ó sents sának ahtalához, hogy azokban íobbé, telki ísmeretünk ellen nem akarunk élni, felebas ráitunkkal légyünk eggyesek és ne gyűlölködgyünk. Ha ilyen késűlettel járulunk az Vr Vaczoráiához, ne sgllyünk azon, hogy méltatlan élünk az sents íegyekkel, és ne sgllyünk hogy ez sullyos sententia elék seíünkön:

Másodszor azt forgattya, ez Sacramentom nem kés vaczora, mely nagy bñczűlletes méltóságos, ennek okáért bñczűlletes méltóságos seméllyyeket kíván. En-

nekos-

AZ VR VACZORÁIARÓL

nekokárt iób ennélkül mind örökké lennem, hogy nem tudva, bánbándékkal magamat védelemben egyeném.

Felelet.

F. De az kik ezzel magokat el akarják vonni az Christusnak ábrától, nem különbben czelekednek mint amaz Gergésenobeliek, kik az Iesus Christust az ő határokból ki küldék, hogy az ő diákoikat az tengerbe vesseve vala: mert ezek is nem egyébért futnak az Christusnak vaczoráitól, hanem hog az ő megfokot vétkesek és Istentelenfégeket el nem hadhiatták. De avagy keveseb bünt iésneké, ha az Vr Vaczoráitól val soha nem élnek? Bizonyára nem, sőt annál inkább öregbitik azt, és fel rakják, mint az halmoz, hogy az Istennek hívogató jó voltát és kegyelmét, segítségét, mellyel őket az bűnnek fertőzéstől meg mentené és szabadítaná, meg utállják.

III.

De ez ellen azt mondgyák. Nem utalásból avagy meg utalásból nem megyek az Vr Vaczoráira, nem verem meg az ő segítségét, de ezért, hogy aránzom hogy igen kíván avagy semmi hiúdom ninczen, továbbá hogy istia szóból poenitentiát nem tarthatok. Nem akarom azért az én méltatlan való élésemmel az Isten haragját annál inkább fejemre geriešteném.

Felelet.

F. De ez okoskodás te magad védelmére van gyon. Nem gondolodé meg szegény ember, hogy ha mind élig hűnélkül kezdés lenni, ha poenitentanélkül él, ha az Istennek segítségé elől fut, el kel veszed te néked. Ennekokáért erről gondolkodgyál inkább, miképpen az Isten kegyelmének féki elől le borulván, és magadat meg alázván, bűneidnek boczanatját kérsz és nyeried, es az Apostalokkal így könyörögy. *Dominus adauge mihi fidem.* Vram öregbiczed az én hiúdom, és engedgyed én Istenem azt értenem, akarom,

czele

czelekednem, tellyesítenem, és abban mind végig meg
maradnom, mellyet én iöllem kívánb, és paranczols.
Nem bátorfagos sói veszedelmes az bűnben sokáig he-
verned, minden dologban főképpen ebben káros az
keszedelmesség. Gondolkodgyal azért azon, miké-
pen mindgyarást az Istenhez hínek általa közelítes,
és iárhas, gondolkodgyal azon hogy mentől hamaréb
az te bűneidből meg váthassal, és az Isten segítségé ál-
tal életedet meg iobbíthasd. Ebben penig semmit ne Exod. 4.
kéffel, és éléb éléb ne halogasd. Az Moyses hogy az
ő fiának környülmetékedésér éléb éléb halogará csak
nem veszedelembe eyé az ő felet. Mert az Istennek
Angyala rea iámadá ki őtet meg akaria vala ölni.

Negyedser, nagy sokakat rettent az Vr Vaczorás IV.
iátul az Iudásnak élete, kiben az Vaczorának ideien
az falai kenyér után, az Sárán bé mene, és az Christus
Iesust vólle el áruliatá:

F. Nem tagadhattyuk hogy az Iudásnak csete Felelet:
rettenetes nem vólí vólna, mellyen mindenek álmél-
kodnak. De mind az által, ezekkel itteánkbe ven-
nünk, hogy effle kemény nyaku és vakmerő embere-
nek példáiából, minémő vólí az Iudás, nem kel azoka-
nak boiránkozást venni és el idegenedni az Vrnak a-
talátul, kik engedelmesek, kiknél még valamit használ
az intés és az fenyíték, kik bánnyák az ő gyarlóságos-
kat, ezokáért az Isten előtt megh vallyák, és bűnök bo-
czánattyát kéri; és az Istennek irgalmasságához tá-
mazkodnak, és végezetre megh iobbulásokat ígérík.
Az Iudás az Vaczorához vakmerőségéből iárula, go-
nos végre, hogy az Christust megh lopia és el árullya,
megh intetvén az Christustól hogy az ő gonos bán-
dékában elő ne menne, minden intését megh veté, az ő
teddésér bűnelen és vakmerő pántoló bebedekkel meg
czáfo.

AZ VR VACZORAIÁRÓL

ezáfolá. Annakfelette az Christusnak kezéből, az ő testének és vérének jegyét el vévé, és megh évé és ivá. Es mikoron annakutánna is az Christus nagy forgalmatossággal az poenitentiára intené, nem hogy megh tere, hanem sőt inkább nagyobb dühösséggel az ő el vezgetet bándékát, az Christus el árulása felől meg tellyesite. Mind azokból azért megh tezik hogy nagy külső lömbfég vagon az meg keményedet Iudás között, és te közötted, ki jóllehet nyomorodot bűnös ember vagy, mind azon által még Iudásá nem lőüél, az az Istennek bándékából vakmerősségből való utáloia.

Szollyunk leg utólsor rövid beszéddel, hány dolgotrogol kel minékünk gondolkodnunk az Vr Vaczoraiban, hogy hasonnal élhesünk azzal.

I.

Elsőben iuston esedbe te néked, és elmékedgyél az Christus halálának okáról, mely nem egyéb, hanem az egész emberi nemzetnek véte. Rom 4. Meg hálá az mi bűneinkért. Esa. 53. Megh vére ötet az mi álnokságinkért.

Rom. 4.
Esa. 53.

II.

II. Gondolkodgyál az Christus áldozatjának végéről, mely nem egyéb, hanem, hogy meg szabadítana minket az Isten haragiától, az törvény átkától, az bűnnek és halálnak rabságából 2. Cor. 5. Az ki bűnt nem tud vala, bűné tévé, hogy mi Isten igazsági lenszénk ő benne, 1. Ioh. 1. Az Iesus Christus vére mosogat minket minden bűneinkből, Ioh. 1. Az Istennek báránya el véfi ez világnak bűneit.

2. Cor. 5.

1. Ioh. 1.

Ioh. 1.

III.

III. Gondolkodgyál, ez áldozatnak tökéletességéről minémű nagy volt az Isten haragia az bűn ellen, az mely egyéb külső áldozatokkal el nem töröltetet, hanem az Istennek eggyetlen egy fiúút fiának áldozatnyával.

IV. Gons

b. Conf.
72.
1. 6.
Bonetus
hímet
hogy
hogy
hogy

... az Istennek ...
... az Istennek ...
... az Istennek ...
... az Istennek ...
... az Istennek ...

VALO PRAEDICATIONK.

IV. Gondolkodgyál az Istennek megmondhatatlan irgalmaságáról, ki minket bűnös embereket az ő kegyelmébe akar venni az ő szerfi fiának fizetése által.

IV.

V. Gondolkodgyál az Isten fiának véghetetlen szeretetéről, ki az felvő emberi testben áldozni akart mi éretünk, az ő Atyának haragját ő magára venni, és az Isten igazságának az keresésén való ibonyú halálával eleget tenni.

V.

Mind ezekről kívánnya az Isten fia, hogy gondolkodjunk mikor paranczolja hogy ez szerfi Vaczorát tegyék az ő emlékezetire. Mikor ezekről elmélkedünk, az Isten haragja felől való gondolkodásból támad mi bennünk igaz töredelmesség az bűnnek undokfágán való faydalom. Az Isten kegyelme, és az Christus áldozatya felől való gondolkodásból támad hit, mellyekből támad háláadás, vállás-tétel, békeséggel való bennvedés, és egyéb keresényeni és czelekedetek, mellyekről ez vaczora minket emlékeztet. Mellyeket hogy czelekedhesünk, segyéllyen minket az mi kegyelmes Istenünk és Fiateri az Vr Iesus

23:

Christusfert, és Lélkének általa,

Amen.

TÁR
MISKOLC

M

HETE

H E T E D I K PRÆDICATIO.

Concio septi
ma.

Joan. 6. vers. 55. 56.

Az én testem bizony étel, és az én vérem bizony ital. Az ki ébi az én testemet, és issza az én véremet, én bennem lakik, és én ő benne.

CHRISTUS URUNK

születése után, Anno: 1618.

14. die Junij, esék az az nap, melyet közönséges nével, Vr napiának neveznek, mely találtatot az Negyedik

Orbán Papától: Anno. 1261. Christus születése után nagy bálványozásnak okáért.

Ez napon Vngvárat, egy néminémű Nadasi P^r nevű Iesuita ezen locust az sent Ianos írásából sok keresztény embereknek fülök hallomára, az mi, egynyi hány Tanítokkal való ielen létünkben vévé fel, magyarázatnak okáért, melyből, az ő hozzá hasonlótársaival egyetemben, az Christus Iesus testének és vérének, az Vr Vaczoráiban, valóságos ielen lételés, testi foggal és bájjal való vételés, akaria vala erősíteni, de semmiben elő nem meheti: Mert az minémű írásokat

citalais,

AZ VR VACZORAIAROL

rének valófagosképpen való ielen létét, ugy mi is azt vallyuk, és hiszűk, nem csak mondás szerént, mint ők felőlünk irilik, avagy kölésképpen, hanem igazán és valófagosan. Mellyet kétképpen kel meg gondolni.

Kétképpen
vagyon ielen

1. Az jegyekre nézve. 2. Az vévőkre nézve.

I.
Az jegyekre
nézve.

Az mi néz az elsőre, hiszűk és tanittjuk az Christus testét és vérét igazán az kenyérral és borral, ugy mint, szentísges ielekkel, ielen lenni, de nem valami hely szerént való ielen-létellel, vagy változásoképpen, mint ők mondgyák, hogy mihelyen az Pap ró mondgya az ígét, többé ne légyen kenyér és bor, hanem Christus teste és vére: hanem szentísges hasonlításal. Mert miképpen az íghe mihelyen ki mondatik az Tanító sáiából, az zenges, az mi fülünkbe íó, ugyan azon szempillantásban az ígében íelenteret dolog elménkbe áll: és így az hasonlatosság szerént, mely vagyon az íge, és az által íelenteret dologh közöit, mind kettő mindgyarant ielen lében. Szintén így az Vr Vaczoráiában az kenyéret és az bort, nem kel csak magában, ugy mint, czupa terempter állatokat gondolni: hanem, ugy mint külö látható ieleket, mellyeknek vagyon valami hasonlatosságok az Christus testehez és vérehez. Mely hasonlatosság, mivel hogy, ugyan azon szentísgnek rendeléséből származik, áll ebben hogy valamikor az kenyér és az bor valamely hív és keresztény embernek kezébe vagy sáiába véterik, ugyan azon szempillantásban az Christus teste és vére is azon embernek lelkének ielen lében, se-z, és nem más az Christusnak az szent íegyekkel való ielen léte.

II.
Az vévőkre
nézve.

Második modgya az ielen lételnek lében az vévőkre nézve, mert valakik hisznek, valófagoson azoknak búvőkben ielen vagyon az Christus. De azt kérdik:

dík: Minémű ez az ielen létel: Azi felelem hogy, az Két modgya minémű az vétel, olyan az ielen létel-ís. De az vétel az jelen letel ilyen: Az Atya Isten az Christust aiándékozza és ad nek. gyá nekünk (az velünk iött frigynek formáira nézve) ebben az fenitűgben oly igazán és valóságoson, az miképpen soha semmit senki az emberek között egyik az másiknak nem adhat, nem résű berűnt, avagy darabonként, hanem az egész Christust Istent és embert ilyen módon.

Az Christusbán két egész avagy tökéletes természet vagyón. Istenűg és emberűg. Az Istenűg minékünk állatűgára nézve nem adattatik, (mert ugy közölhetetlen) hanem czelekedetűre és hathatóságűgára nézve, mellyek az Istenűgtől az emberűgre sármaztasnak. De az emberűg egészen ebben az fenitűgben, nem különbben az lélek, mintű fenitűn az test és az vér adattatik. Ez is kétképpen, előbbör adattatik minékünk az emberűg valóságos állatűgára nézve: annak utánna érdeműre és ió ietemenűyere: tudni illik elég telere nézve, mellyel Isten igazságűgának eleget iött. Igy azért az egész emberűgh és azzal minden ió ietemenűyi adattatnak minékünk. Az Christusbán ió ietemenűyi penig nem mind egy módon közöltenek mi velünk. Mert némellyek azok között miénkű léfűnek tulaydonítás által: mely tulaydonítás Istennek néminéműképűpen való munkáia, melyre nézve, az mit az Christus mi éretűnk czelekedet, fenitűn ugy véűi Isten mintű ha mi magunk czeleketűnk vólna. Erre nézve közölte mi velünk az Christusbán sűnvedűst és az ő engedelmessűgűt. Némellyek penig hasonlatosűgnak czelekedese által léfűnek miénkű: mellyet mivel hogy befűdel senki nyilván valóvá nem tehet, ilyen példából megh érthetni. Miképpen hogy egyik gyertya az másikól iűzet véűen, és miképpen egy faklya iób hűz faklyák.

Az Christusbán jó ietemenűyi kétképpen minenk.

I. Tulaydonítás képpen,

II. Hasonlatosűgnak czelekedese által,

Handwritten notes in Latin and Hungarian:
 Et quia...
 Et non est...
 mandatum...
 Christus...
 et...

faklyákkal közli az ő világot kárianélkül: így vagyon dolga az hívekben lakozó igazságnak is, mely bármá- zik az Christusnak emberiségében lévő igazságnak forrásából. Mert az ő tagjainak igazságok nem egyéb, hanem az ő igazságának gyümölczei. mint bintén hogy az egész emberi nemzetnek természet szerént való romlása, az mi első Atyánknak Adamnak vértéknek gyümölcze. És így nyilván valóvá lében, miképpen adgya nekünk Isten az Christust valóságosképpen. Eddig egyezünk az Romai Anyaszentegyházzal, az mi néz valóságos ielen létére az Christus testének és vé- rének az Vaczorában.

II. Menyiben különbözünk az Pápistáktól ?

Külömbözes az jelen létel nek modgyá- rol.

Az mi értel- münk.

Az Pápisták- nak értelmek

Pápisták bi- zonzági.

II.

Mondok hogy nem különbözünk abban, hogy ielen nem volna az Christus teste és vére az Vaczorá- ban valóságosképpen, hanem csak az ielen lételnek modgyában vagy az különbözés. Mert noha mi is vallyuk ielen lenni: de ezt az ielen lételt, nem testi- nek, állat és hely szerént valónak mondgyuk: hanem lelkinék, ritkosnak, hűt által csak. Ez ellen penig az Romai Anyaszentegyház tanítja és őltalmazza az ál- lat szerént való változtatást, úgy hogy, az kenyér és az bor, az ighe mondás után, Christusnak valóságos testtévé és vérévé változzék, és immár azok az iegyek, többé nem kenyér sem bor, hanem valóságos és állat szerént való teste és vére az Christusnak. Ezt pe- niglen akariák erősíteni. 1. Az Christusnak emez mondásával: *Hoc est corpus meum.* Ez az én tes- tem, melyre való feleletet az keresztyének meg hallottas- nak az Vr Vaczoráinak derék tudományában, az S. Pál irásának 1. Cor. 11, magyarázatyából. 2. Ebs

ből:

VALO PRAEDIKATIOK.

ból: *Ego vobiscum sum usq; ad consumationem seculi.* En világ végezetígh veletek vagyok, az mely locussal Pál frater Vr napián bizonyít vala. De az ellenben írás locus vagyón. Matth. 28. *Me non semper habebitis vobiscum.* En nem mindenkor vagyok veletek, mely locustokat sient Agoston igen sépen *concial*, megh egygysít, mint mayd megh hallod, s nem is foglál az ó sententiáioknak. 3. Ezzel az sient Iános mondásával, holott azt mondgya Christus: *Caro mea verè est cibus, & sanguis meus verè est potus.* Az én testem valóba étek, és az vérem valóban ital. De ved efsedben keresíyén ember immár ez locusnak igaz értelmét. Ez egész caput az Christusnak lelki eledeléről ból: *Igaz hogy az Christus teste valóba étek, és vére valóba ital, de lelki étel és ital, mellyet nem testi sánjal, hanem lelkivel, az az igaz hűtel kel venni.* Ezt akaria azért ott az Christus jelenteni, hogy tudni illik, ó benne hinni, és enni az ó testét és vérét innya, mind egy légyen, mint az ki az egész Caputot meg olvassa, meg értheti. Továbbá, az az Caput nem ból, sem nem kel ételről, arról az ételről, mely az sentségben lében, hanem az közönséges ételről, az sentségen kívül is. Mert, vers. 53. így ból: *Nisi ederitis carnem filij hominis, & biberitis sanguinem eius, non habebitis vitam.* Hogy ha nem eienditek az embernek fiának testét, és nem ijangyátok az ó vérét, nem lében életetek magatokban. Mély igiket, (mellyek az egész Caputnak mint egy séki avagy veleie) ha az sentségben való ételről értünk, senki az emberek közül az Isten fiának iustre való elövele előtt nem üdvözülhet: holott az Christusnak testét és vérét senki sem ési, sem issa, mert itt ez világon ninczen, hanem az Anyának ióbián ül, annakokáért csak hű által lében hát ielen az hiveknek süvökben. Azért mondgya hát ó maga az Christus: *Caro non prodest quicquam,*

Augusti

III.

Az S. Iánosnal való locusnak igaz értelme.

Ioh. 6. Hinni az Christusban, enni és innya az ó testét vó rét mind egy.

Ioh. 6. v. 53.

Agoston D.

Credo et manducasti, az, az higyed es etted Christus drumb Joan: 6. Credo credit in me habet vitam

eternam; az az, a ki hizen én bennem örök életi vagyó. Melly örök élet adgyon az mi Venni JES. istennek az a jót az Anya. Istén minden hinni. az S. Szent szent barto zinnij jyst variak az mi. a Prinske az igazvala. S. kón. S. S. S. S.

AZ VR VACZORÁIÁRÓL

quam, spiritus est qui vivificat. Az test semmi sem hátsónál, az lélek ki meg eleveníti.

Hogy az Pá-pisták étel-me hamis: az miénk pedig igaz meg bizonyítottik,

Hogy peniglen az Christus teste és vére állat és hely berént testi fognak és háynak az Vr Vaczoráiában ielen ne légyen, se az kenyér és az bor az ígének reá mondása után Christus Iesusnak valóságos testvé és vérvé ne változzék mint az Pá-pisták mondgyák, és így, hogy az ő sentenciáiok effől ne légyen igaz. Hanem az mi sentenciánk maradgyon helyén. kik azt mondgyák, hogy az Christus teste vére ielen vagyon az Vr Vaczoráiában, és vessük, esük, és issük de nem testi hánykal és fogunkal, hanem lelki vel, az az igaz hittel, úgy hogy mint o deb helyeb is mondok, valamely orában az kenyeret és az bort vessük testi hányunkal, azon orában hűünk az égben fel emellyük, és eggyesülünk ő véle: Így bizonyítottuk meg.

I.
Az Apostoli Credoból.

I. Mert az Apostoli Credo is azt bizonyítja, hogy az Christus testet vőtt fel az szűz Mariának állatryából, azt is penig egyber, akkor tudni illik mikor az sent lélekiől fogantatott és születet. De ez nem lehet, ha az kenyérből Christus teste: és az borból Christus vére lében az Vr Vaczoráiában, hanem ha valaki azt akarná állatni, hogy az az test véteret az szűziől és nem az szűziől.

II.

II. Ha az Christusnak teste és vére az kenyér és bor alatt vagyon, nem vitetett fel az égben, hanem még mi közönnünk vagyon, és így nem mondhatjuk hogy el iő az égből iülni eleveneket és holtakat. Mert az kinek el kel iőni szükség hogy iávvul légyen az: melyet az Istennek igaz Anyaszentegyháza mindenkor vallott. Szent Agoston Doctor így szól: Az szegények mindenkor velerek vadnak: én penig nem mindenkor vagyok velerek. Vegyék ezt is az iők, de ne legyenek

Aug. Tract.
50. in Ioan.

VALO PRAEDICATIONK.

gyenek forgalmatosok: mert föl vala az ő testének ielen léte felől. Mert az ő felsége gondviselése, megh mondhatatlan, és láthatatlan kegyelme szerint, bé tellyesedik az mit mondai. Imé én veletek vagyok mind világ végezerig. Az test szerint pedig, melyet az ige fel vőn, &c. nem mindenkor vagyok veletek &c. Cyrillus Doctor: is így föl: El kel az híveknek hinniek, hogy noha test szerint távul vagyon az Christus: mind azon által erejével mindeneket, s minkei igazgat, és mindenkor azoknak kik őtet szeretik, ielen vagyon. Vigílius Martyr: is: Az Istennek fia, kí embersege szerint el távozot mi tőlünk, ezt mondgya: Imé én veletek vagyok, &c. Ha velünk vagyon, miképpen távozot el: Ha velünk vagyon, miképpen mondgya: El iő az űdő, mikoron kívánnyátok az embernek fiának egy napiát, és nem láthatyátok: De velünk is vagyon, s ninczen is. Mert az kiket el hagyot, és az kiktől el távozot embersege szerint, nem hadta el azokat Istensege szerint. Mert az fölgai forma szerint melyet mi tőlünk az éghben vüi, távul vagyon tőlünk: az Isteni forma szerint pedig, mely szerint nem távozot el mi tőlünk, ielen vagyon.

Cyrrill. in Ios.
an. lib. 9.
cap. 29.

Vigilius lib.
1: contra
Eutichen.

III. Az Papistáknak értelmek el rontya az igaz testnek valóságát, melynek tulajdonfága ez, hogy lényen hoßbúsága, szélessége, és mélysege, ha ezek nem lésnek benne, nem igaz test: Valamely testben pedig ezek meg találtnak, nem lehet egyber s mind fok helyen, hanem csak egyben: Ezért mondgya Aristoteles, &c: Az testnek tulajdonfága valamely helyben lenni, úgy hogy, akarki is megh mondhatya hól lényen. Annakfelette, az kik az Christus testét egyber s mind fok helyben mondgyák lenni, azok nem igaz testnek, hanem véghetelen léleknek akariák az ő testét tenni.

III.

Az testnek
tulajdonfága
ból.

Aristoteles
cap. de cathe
gor. Quant.

N

De

AZ VR VACZORÁIATOL

Fogás.
Felelet.

De ők az ő magok oltalmára azt mondják hogy az Isten mindenható. Vgy vagyon, hogy mindenható az Isten. De mi itt nem azt kérdjük mit czelekedhetik az Isten, hanem mit akar, sőt, mivel hogy mindenható, azért vadnak némely dolgok mellyeket megh nem czelekedhetik, mint magát megh tagadni hazudni. Szent Agoston ezt bizonyítja mikor így szól: Ha hazudhatna, ha meg czalattathatnék, ha czalhatna, és hamissan czelekedhetnék, nem volna mindenható: azért mindenható, mert ezeket nem czelekedheti: Másut is így szól: Bizonyára igazán mondatuk mindenhatónak: az ki mind azon által megh nem halhat, és meg nem czalattathatik. Mindenhatónak mondatuk, mert az mit akar meg czelekedheti, de az mit nem akar nem szenved: Mely ha ő benne történnék nem volna mindenható. Innen vagyon hogy némelyeket nem czelekedhetik, mert mindenható.

Aug. de sym
bol. fidei cá-
tech. lib 7.
cap. 1. Tom.
9.
Idem lib. 5.
de Civit. Dei
cap. 20.

IV.

IV. Az Vr Vaczoráiban az Christus teste véte-
tik az menyiben meg feszítet, s vére az menyiben az
kereszten kiöntet. De most az az test magában
meg dücözöttet, és ninczen abban az állapotban az
melyben vala az meg feszítésben, mert az meg feszítés-
nek czelekedeti régen meg sűnt. Annakokáért, csak
az hűt czelekesi hogy az Christus az menyiben megh
feszítetet ielen legyen. Továbbá az mely vér az ke-
reszten, az Christus kezéből, lábából, és oldalából ki-
folyt az földre, nem fedettet fel, nem is sűkfegh volt
fel fedettetni, sem penigh ujjonnan az erekben vissza
nem ment (mert az Christus az fel támadás után, nem
természet szerint való életet élt, hanem lelkít) nem is
tudgya senki hova és miczoda lott abból az vérből.
Annak felette megh sem bizonyíthatják az Papisták
hogy az kenyérnek és bornak formaia és sine alatt hely
szerint

VALO PRAEDICATION,

berént jelen legyen: mi penigh meg bizonyíthatjuk
mondhatjuk is bizonyosan, igazán, hogy őtet
lek berént hit által vessük: mely hitnek, tulaydonfága,
hogy azokat az kik ninczenek valófágossá tégye.

Ha. C. 113

V. Az régi Anyaszentegyháznak itéleti. Theodoretus
doretus Dialog 5. így szól: Az ki ugymond (tudni: Dialog. 5.
illik az Christus.) az ő természet berént való testét bu-
zának és kenyérnek nevezte, és ismét magát fölöröké-
nek, ugyan azon az látható jegyeket ő testének és vére-
nek nevezetivel illette, nem változtatván el természetit,
hanem az természethez kegyelemnek aiándékát adván.
Honnan: az íó kí, hogy az jegyek az áldás által nem
változnak ell, melyet azon Theodoretus nyilvánban
meg magyaráz Dial. 2. mikor így szól: Semmikép: Idem Dial 9,
pen ugymond az szentleges jegyek az áldás után az ő
természeteket el nem hadgyák. Mert meg maradnak
az ő előbbi állapotokban, formában, és ábrázatban,
és szintén mint az előt, ugy megh láthatni és illeszteni.
Geladius Pápa is így szól: Bizonyára, ugymond, az Geladius lib.
Christus testének és vérenek képe és hasonlatossága az de duab. na-
szentsegeknek czelekedetiben üsteltetik, &c. Ismét: tris.
Megh maradnak mind azon által az ő természetekben
tulaydonfágokban, &c. Lombardus is így szól: Ha Lombardus
penig azt kérdik: Miczodás ez az változás formáiá- lib. 4. distin.
banné, állatnyábanné, avagy másképpen lében? Meg 11.
nem mondhatom.

Hogy peniglen még az régi Anyaszentegyházban
lévő Páterek sem vallották az kenyérnek és bornak
Christus testévé és vérevé való változását, sok bizonyá-
gokból és okokból megh írtzik. Először, mert azok-
nak ideiekben szokás vala, hogy az mi megh maradt
az szent jegyekből az Vr Vaczoráitának el végezése us-
táú, iúzzel ígertik vala meg: melyet nem czelekedtes-

Nem hitték a
Páterek az ke-
nyernek és
bornak el vál-
tozását.
L.

109

AZ VR VÁCZORAIAROL

II.

Evagrius lib.
4. hist. Eccl.
cap. 36.

III.

IV.

Nicolaus Ca
basilas expof.
Liturgcap. 26

nek volna, ha az kenyeret Christus testének, és az bort
 ő vérének hitték volna lenni. 2. Constantinapolyban
 ilyen szokás vala, hogy ha valamí megh maradt az
 Vr Vaczoráiatól, az gyermekek az Scholából hívat-
 tattanak, és azoknak adattatott hogy el kölczék, mint
 ezt bizonyítja Evagrius lib. 4: histor. Ecclesiast. cap.
 36. Azok penigh nem boczátnak vala az Vr aszta-
 lához. Melyből meg tetzik hogy abban az időben, az
 mely kenyér és bor meg maradt, csak olyanná tartas-
 tott mint az idő közönséges bor és kenyér. Ha penig
 hitték volna el változni nem tartották volna ugy. 3.
 Annakfelette, régen az Romai Anyaszentegyházban
 szokás vala, hogy az meg nem senteltetet kenyér és bor,
 az meg senteltetet kenyérral és borral elegyítetnek, és
 ugy senteltetnek vala meg. Nem illenek penigh ez
 hozzá, ha az bor és kenyér Christus testévé és vérévé
 változnék. 4. Végezetre, Nicolaus Cabasilas így szól:
 Minekutánna az Pap az híveket könyörgéssel mélt-
 oztatja, elméiket fel indította, gondolatyokat az
 földtől el voná, és ezt mondja: Oda fel emellyük
 szívünket, és oda fel valókról gondolkodgyunk, nem
 az földiekről. Azok velle eggyeznek, és azt monda-
 gyák hogy ott vagyon az ő szívök, az hól az mi kíns-
 zunk, az hól vagyon az Christus az Anyának iobián
 ülven. Hogy ezt azért el végezzük. Mivel hogy né-
 minémü valóságos eggyesülés vagyon az Christu. és
 az híveknek szívök vagy lelkek között az sentiségben.
 annakokáért, az mi tisztünk az, hogy szívünket az
 Christusban helyheztessük, öret minden erőnkből be-
 ressük, ő benne örvendezzünk: annakfelette öret min-
 den ez világhi marhánk felett kívánnunk, reménse-
 günket is egyedül ő benne vessük. Végezetre, noha
 még ez földön vagyunk, nyáiaskodásunk mind azon
 által az égben légyen: Mert így lében az Christus va-
 lóságos

Handwritten notes:
 Kötés
 2. sz. 36.

VALO PRAEDIKATIOK.

lőfőgöfön és igazán ielen, mely ielen lételt commen-
dált minékünk az régi Anyaſentegyház. Mert az ré-
giek minden áldozatokban, mint moſt is az Pápiſtáks-
nal az Miſében, az Pap ilyen módon föllitva vala
meg az népet: *Surſum corda*, az az, ſüvetek oda fel lé-
gyen: kire az nép így felel vala: *Habemus ad Dominum*,
az az: Az mi ſüvünk az Vrra vagyön. Mellyel intet-
reinek vala arról, hogy az ő ſüvök és hűök az Chri-
ſtusban, ki az Atyának iobián és égben ül, helyheztes-
vén vólna. Ez azért az mit ſent Agoson mond: Ha hűg len-
azért igazán, ha hiven, ha buzogóſággal, ha ſentöl, ha
kegyelen az Chriſtusnak menyben menetelét ſentel-
lyük, mennyünk fel ő velle, és ſüvünk oda fel légyen.
Máſut is azt mondgya, hogy azok, kik az Chriſtuffal Idem term
fel támadtanak, hűtel és reménſéggel, el hivatattanak
az ő nagy aſtalához, az égben lévő aſtalhoz, az An-
gyaloknak aſtalához, holott ő maga az Chriſtus az ke-
nyér: Kinek ſ. Atyával, ſ. Lelkével, légyne dús

czóſſég, tiſtelſég, birodalom, moſt és
mind örökké, Amen.

Czö:örtöknek, tudni illik estvéien, miből, kenyérből borból, mely az ő testének és vérének bizonyos iele: kiknek szerette az Tanítványoknak és ő vélek egyetemben minékünk és minden üdöben lévő keresztyéneknek: mi végre az engeftelő áldozatjának emlékezetire, és bűnünk boczánatjának bizonságára. Ezekben, mivel hogy az keresztyének az Isten igjéből informaltatván, nem kételkednek, s naponként is ez Sacramentomnak szolgálásának ideien hallának felölle, most több beszéddel nem szóllok: ha ki bővebben akar rólla értekezni, ez előtt megh írt praedikatiokat olvassa vagy hallja meg. Czak ez az első tizikkel.

II. Mire tanít, va gy mire emlekeztet?

Főképpen az Vr Vaczoráia két dologra tanít, vagy két dolgot ad előnkben. 1. Christusnak halálát. 2. Az ő halálának hasznát.

K. Miképpen adgya az Christusnak halálát elődben?

Néz ez bent ielekre, az kenyérré és az borra, mely az Christus testének és vérének bizonyos iele. Iól lástod keresztyén ember, hogy ez Sacramentomban való élésben az kenyér meg segetik, meg törteltesik. Mit jegyez ez? avagy mire emlekeztet? Erre, hogy ilyen módon törtelteset megh az Christus teste az keresztyén te éretted. Az bor öntetik szadban. Mit jegyez ez? Ezt hogy Christusnak drágalatos vére ki öntator az te bűneidnek boczánatjára.

K. Miképpen adgya az Christusnak hasznát elődben?

Tekincz ez Sacramentomban lévő kenyérré és borra, mert valami tulaydonlaga vagon az kenyérnek és

AZ VR VACZORAIATOL

nek és az bornak, ugyan azon tulaydonfága az Christus testének és vérének.

Az kenyérnek miczoda tulaydonfága?

I. Mert miképpen az kenyér földből való: azonképpen az Christus teste is nem az eghből, hanem ez földből való, mert nõha fent Lélektõl fogantatot, de Maria földi.

II. Mert miképpen az buzának magvából testí kenyér: ugy az Christus testébõl lelki és életnek kegyere lében.

III. Mert miképpen az buza magból melyből az kenyér lében, az földben vetterik, megh rohad, s-ugy hoz bõséges gyümölcsöt: így az Christus teste is, meghõlt, az földben tettet, s-fel támadot, és ugy hozot nekünk üdvõséget, örök életet.

IV. Az kenyér az kementzében, rûznek melegségétõl süttetik meg: ugy az Christus teste is, az sok nyavalyáknak, szenvedéseknek miatta süttetet, és fonyadot meg.

V. Megrõretik az kenyér az testnek táplálására: ugy az Christus teste is az léleknek táplálására.

VI. Czodálatos és az testnek okosságát fellyül haladgya, hogy az kenyér az testet táplálja: sokkal fellyeb haladgya, ez miképpen és hogy táplálja Christus teste az lelket, fõt az hitõitleneknek csak bolondságának terzik.

VII. Az kenyér az embernek testét nem táplálja, ha csak reá néz, elõtte taryja megh nem ébi: ugy az Christus teste sem táplál minket, ha igaz hittel nem ebbük.

VIII. Az kenyér azoknak hasznos, s-azokat táplálja az kik éheznek, nem az kik meg elégedtek: ugy az Christus teste is azoknak használ, kik azt ébezik

Somius

fomiuhozzák, az fel fuvalkodtának, kevélyeknek, és igazságokban bizakodoknak semmitsem. Ezek háfnai az Christus testének az kenyérnek sine alatt való vételének.

Miczoda az bornak tulajdonfága?

I. Az bor tudod keresiyyén ember föld-ióból idő ki, az mi testünknek táplálására: ugy az Christus vére az ő óldalából idő ki, az mi lelkünknek táplálására.

II. Ninczen az bornál iób és gyönyörűlégessel eb liquor, nedveslég, vagy lév, az embernek táplálására az bornál, ugy az mi lelkünknek táplálására, ninczen iób, az Christus vérénél.

III. Mint az bort (az mint sokár némely helyeken) saytoval faczariák ki: ugy az Christus vére az keresifának ólárán, nem külömben mint egy sayton faczariatot ki.

IV. Azt mondgyák az Deákok az bor felől, hogy *Vinum latificat*, meg örvendeztetí az embert: így csak az Christus vére hullásának érdeme az mely minket lelkünkben meg vigasztal, és minden háborulást kiűz az mi szívünkben.

V. *Vinum calefacit*, az bor meg melegít: így az Jesus Christusnak vére, az ki minket lelkünkben meg melegít: mert valaki hiszi azt, hogy az Christusnak vére ki ontatot az ő bűneinek boczanatnyára, ennél az feni Lélek Isten va gyon, mely őtet meg melegíti, és felgeriebbí az ő. beteteire, és annak minden czelekedeteire.

VI. Az bor bátorrá és ékelen főlová tébbí az embereket: így Christus vére hullása az, ki minket meg bátorít, mind az ördögnek-és, s mind ez világi haralmasoknak ellene, hogy nagy bátorsággal, ékelen beszélhesünk, és vallást tethesünk Christusról s az ő igazságáról.

VII. Az

AZ VR VACZORAIATOL

mat mint ennen magamat bereihessem, az mint te engemet az te bent igében megh tanítottál. Igy tégy én velem. én mennyei berelmes b. Atyám, az te bent fiadért az Vr Iesus Christusért, ki te veled és az bent lélekkel egyetemben él, és uralkodik mostantól fogván mind örökké, Amen.

Minémű jegyekkel berzette legyen Christus ez b. Vaczorat?

Megh írják azokat az három Evangelisták. Sz.

Matth. 26.
Marc. 14
Luc. 22.
1. Cor. 11.

Mathe, b. Mark, b. Lukacz és az b. Palilyen modon. Az mi Vrunk Iesus az érzakának estvéien, mellyen el árultatik kezében vévé az kenyeret, megh áldá, megh bergé, és adá az tanítványoknak, mondván: Vegyétek és egyétek, ez az én &c. Mely igikben megh jelentetik, ki berzette ez Sacramentomat? az Christus, mikor? akkor, mikor el árultatot Iudás által: kiknek az tanítványoknak, azoknak képekben minékünk is, és minden időben s helyben lévő keresztényeknek: miből? kenyérből és borból, mely az ő teste nek és vére nek bizonyos jegyei: mi végre? az ő halálának emlékezetüre, és bűnünk boczánattyának bizonyágára. De mivel hogy ez bent seggel való élés, ezek az jegyek is hűtöt kívánnak, iollehet én az keresztényeknek hitőkben nem kérelkedem, de mind azon által hogy az híveknek hűtök, mind Isten előtt, mind ez világ előtt, és az b. Angyalok előtt is nyilván való legyen, bizonyos kérdéseket rámaftok, kikre ki ki az ő lelki ismereti berenti meg felelleyen.

I. Híberteké, hogy az Vr Iesus Christus teste áldozattul adattatot érettek? *Hiszem.*

II. Híberteké, hogy az Christus vére ki ontatot az ti bűnösöknek boczánattyára? *Hiszem.*

III.

VALO PRAEDICATION,

III. Hisziteké hogy az Christus az ő testének és vé-
rének, egyben való áldozattával engedte meg az ő
szent Anyját ti érettek, és iúóket örökös fiakká iúte?
Hiszem.

Az Christus Iesusnak sents Vaczorásának hozzá-
tok való vétele légyen iúnéktek bűnöiöknek boczá-
nattyára, és lelketeknek údvósságének bizonságára.
Iarullyanak az keresztényének.

Ezek után ostogassa az tanító az kenyeret, ezt monda-
ván: Vegyed és emlekezzél meg az Christus testé-
nek érette való meg ióretéséről. Az után ismét az
pohárt, ezt mondván: Vegyed és emlekezzél meg
az Christus vérenek érette való ki ontásáról.

Ezeket mind el végezvén így szóljon az tanító.

Post communicationem

Ekképpen adá szerető Anyám fia az mi Vrunk
Christus Iesus az ő s. Vaczorását az Tanítványoknak,
valaki azért eziérvén és tudván mátképpen veendő
hozzáia, ouan ellene czelekedik az Christus szerzésé-
nek. Mostan azért ti is Anyám fiai boczzatok vőnétek
Christus Iesusnak sents testé és vére ez látható legyek
által, meg lássátok azért, hogy erőt el ne felekezsetek,
hanem mindenkoron sűvetekben visellyetek, és azzal
vigasztalljátok magatokat minden testi és lelki nyomor-
uságtokban. Továbbá igyekezsetek teheségtiek sents
rént imez négy dolognak meg tartására. 1. Emles-
kezsetek meg Christus Iesusnak veletek való ió tete-
ményéről, és azért hálaikat adgyatok ő néki, dicsirié-
tek és magasztalljátok őret mindenkoron. 2. Oltal-
mazzátok meg magatokat, minden haragtul, gyűlölsé-
gigtől, irigységtől, minden egyébféle bűnöktől, és min-
den semély válogatás- nélküli legyetek egymás szeretők,
mindennek annyi iót kívánván mint tennen maga-
toknak. 3. Oltalmazzátok meg magatokat teheségsé-

AZ VR VACZORAIÁROL

tek szerént, mind külső és belső bűnökről, és foglaltsátok magatokat jó életben. 4. Az Christusnak nevéért benső vedgyetek békefeggel minden háborúságot, mind hiszerekben, nevetekben, jószágokban, és testetekben. Mind ezekben hogy egyetemben áthatatosok legyetek, könyörögiünk hálákat adván és mondgyuk.

Hálákat adunk te néked örök mindenható Atya Vr Isten, mi Vrunk Iesus Christusnak. Atya, hogy minket bűnös emberi nemzetet ilyen igen szeretél, hogy az te eggyetlen egy fiadat bölcseségedet, képedet, és ábrázatodat, az Vr Iesus Christust, mi éretünk bozartad, és most is ennek az ő drágalatos bent testével és vérével tápláltad az mi meghéhezet és somiuhozot lelkünket. Ióllehetpenigh méltatlanok vagyunk az mi fok bűneinkért, és hálaadatlanságunkért kikel ennij jókat czelekednél, mind azonáltal meg is ugyan azon te irgalmaságodban bizván, könyörögiünk te néked mint edev Atyának, hogy ez után is visely Atyái gondot mi reánk, és bűnünket megh boczátván élcs minket az te bent fiadnak testével és vérével, hogy ő velle ióbban ióbban, napról napra, egyesülvén, in ez világon is bent ül élhelsünk te előtte. Es ez után is viseltetvén az réghi benteknek, és bent Angyaloknak sorfágokban, diczirhelsünk, áldhassunk, magstalhassunk, ígedet bent Fiaddal, és bent Lelkiddel egyetemben, mind örökke, Amen.

Pater noster.

BENE

BENEDICTIO, POST
absolutam cenam.

Megáldgyon tőtoket az Atya mindenható Vr Isten, es megh sokasítsa ti raytatok az ő irgalomságát, es őltalmazzon megh tőtoket az Vr Iesus Christus, lakozzék ti bennetek, es világossíson megh tőreket az Szent Lélek Isten, hogy áldottak legyetek házarokban, házatokon kívül, dolgorokban, dolgotok kívül, földön es mennyen, mind örökké. Amen.

THE
VAROSI
KÖNYVTÁR
S. K. O.

AZ

A Z S Z E N T I A

N O S M E N N Y E I L A

T A S R O L I R T K Ö N Y V E N E K ,

T I Z E N K E T T Ö D I K R E S Z E N E K M A

G Y A R A Z A T T Y A , P R A E D I K A

t i o k f e r é n t , a z A n t i - C h r i s t u s r o l .

V n g v á r a t , A n n o : 1 6 1 8 .

Apocalyp: 12.

concio pri- Láttaték nagy jegy az éghben, aßbony-
ma. állat, mely az nappal környülvé-

testetet vala, &c.

Z Ö R Ö K

K E V A L O I

S T E N Ö N N Ö N M A

g a i g y b ó l a z K i g j ó

n a k : *Frimitias ponā*

inter te & semē mulieris, ipsum

conteret caput tuum, & tu mors

debit calcaneum eius. Ellenkezést berzek én te közöted,

és az aßbonyállat magva kőzői, az ő magva megh iő-
ri az

A Z ANTICHRISTUSROL

gyű, melyben az Istennek dicsiréi és tisztesség adáttatik
írja megh. Így szól:

Láttaték nagy jéggy az éghben, Af-
fonyállat, &c.

Elő része ez Capuinak ebben vagon: melyben
imez két dolgot lássuk megh.

- I. Miben állyon az Ecclesiának méltosága?
- II. Micsoda jegyekből ismertessék meg az Ecclesia?

I. Miben állyon az Ecclesiának méltosága?

Az Ecclesiának méltosága mi legyen

Noha az Ecclesiának méltosága sok dolgokból megterzik, mindazonáltal ebből leghinkább, hogy imé az s. Iános nem ez földön mondgya őteláttatottak lenni, hanem az éghben, az az, nem földinek, hanem, mennyeknek mondgya lenni, sőt idéb hátráb v. 7 & 10. ugyan éghnek nevezi.

Az Ecclesia egnek nevezetik.

Miért nevezik éghnek? I. Eredetire nézve: mert mind azok, valamelyekből az Ecclesia éppittetik, az éghből valók. Mert az Istennek igye, mely által gyűrtetik az Ecclesia az égből hozátatorala, az Istennek egyetlenegy fia által. Annakfelette, az s. Lélek, ki az embereknek elméiket megh világosítja, igazgánya, elméikben az igit olya, tanítja, hogy az Istennek a karányát megh érthessék, az éghből való, úgy mint, az Istenféghben harmadik személy. Végezetre, az tániókis kik által az Istennek lelke munkálkodik az Ecclesiának colligalafában, egyben gyűrtésében, az iginek hirdetésé által az éghből vadnak. Holot annakokáért az Ecclesiának eredeti, kezdeti az égből legyen, nem ok nélkül nevezetik éghnek.

II. Eghnek nevezetik az Ecclesia, az ő feiére, az

Chri-

VALO PRAEDICATION

Christusra nézve, ki az éghekből szállott alá: Erre való képezt mondgya Szent Pál: *Nostra conversatio in caelis est, unde et Salvatorem expectamus.* Az mi tartálkodásunk az égben vagyon, honnan az meg szabadítottis várjuk: mert valakik az Christust követtyük, ő benne bizunk, noha rest berént itt ez földön vagyunk, mind azon által Lélekben Istennél az égben vagyunk, oda foházkodunk, az holot az mi feiünk vagyon. Itt ez világon az Ecclesia, az mint látod iókkal, gonosókkal elegitett, mint Szent Agoston mondgya: *Ecclesia Dei ut lilium inter spinas bonis et malis permista est.* Kik között az hívek sok nyomorúságot szenvednek, éheznek, somiuhoznak, de mégis elméikkel, indulatokkal az égben vadnak, és így is az ő felekre Christusra nézve méltán mondauatik éghe-k.

III. Ezért, mert miképpen hogy senkinek az Ecclesia nem lehet Atya, hanem csak az kirak Isten Atya, *et contra*, mint az vers mondgya: *Non Deus huic Pater est, cui non est Ecclesia Mater.* Így senki az égben bé nem mellet, sem nem üdvözülendő, hanem csak az ki itt ez földön az Ecclesiának tagja, mert az Christus, az ő Szent igije által lakozik itt ez földön csak az Ecclesiában. Héában igyekeznek tehát azok az égben fel menni, kik az Ecclesiát meg vetik, és azt, ott az Istennek igijet halgatván, nem gyakorolják. Ezek az okai melyekre nézve az Ecclesia égnek nevefretik.

Miczkoda itt az tanúságh: I. Az Istennek ió voltát mi hozzánk emberekhez mely nagy legyen, tanulhasayuk itt meg, mely eből tetzik meg, hogy imé ő Szent felsége minékünk üdvözülendő embereknek gyülekezeteiket meltoztatya égnek mondani, az holot ő S. felsége az mi feiünk az Atyának diczősségekben ül, mellyel azútis megh akarta jelenteni, hogy minket magához elválharadanképpen kapczolt, és minden iavaiban részes

Philip. 3

Augustinus

AVG
Non Atyia
Ioan. 10

Gal. 5

Handwritten notes and signatures in Latin and German, including 'Hilf', 'Non Atyia', and 'Ioan. 10'.

AZ ANTICHRISTUSROL

Ephes. 1.
 siet, mellyekben az lopok, paráznák, gűjkosok, &c.
 nem részfűlhetnek, erről az Istennek jó téteményéről
 ád hálákat az S. Pál. mikor így szól: *Benedictus Dominus*
& Pater Domini nostri Iesu Christi, qui benedixit nos bene-
ditione spiritali. Aldoi az mi Vrunk és Vr Iesus Chris-
 tusnak Anya, az ki minket meg áldoi lelkí áldással.

Philip. 3.
 II. Intetteünk itt, hogy az válastottaknak idvős-
 sgek felől ne kérelkedgyünk: mert ha az boldogság-
 nak helye, meg itt ez földön életekben. nékik tulajdo-
 nítatik, és az lelki áldás övék, mi áthatná tehát eleik-
 ben, vagy miczoda teherné bizonytalanná az ő idvős-
 sgeket, s ez az oka, hogy S. Pál az híveknek íársalkodás-
 fokai az éghben mondgya lenni. az hol az Christus
 lakozik, mert az ragok az föől el nem változhatnak:

Miért kel ezeket érteni: Az Romáiak ellen, kik az
 ő idvőssegekben nem bizonyosok, s nem is merik azt
 bizonyosan vállalni. hanem inkább mindenkor abban
 kegyesek, melyből meg tezik ninczenek az Istennek
 gratiában kegyelmében, mert ha abban volnának,
 idvőssegek felől bizonyosok volnának, hol az Isten
 kegyelméből nem érdemből vagyon. Mi azért tudván
 Isten kegyelmében magunkat lenni, és szereteiben, nem
 kérelkedünk idvőségünkben is, mert sem az ördög sem
 az halál, sem vesedelem, sem éhség, sem semmi terem-
 tet állat minket az Istennek kegyelmétől és szereteitől el
 nem szakíthat, oly erős és állandó köteleltségünk vagyon
 minékünk az Iesus Christussal.

Rom. 8.
 Rom. 12.
 III. Intetteünk itt arra, hogy ez világi idő szerent
 való jókat, az mennyekéért, idvősseghre tartozó dol-
 gokért hátra hadgyuk, meg utállyuk, meg vessük, ezért
 mondgya S. Pál: *Ne configuremini huic seculo,* ne hason-
 líttatok ez világhoz. Miért: 1. mert ez világból az I-
 sten az ő híveit ki válastotta, nem jó azért immár ísmét
 magát ahhoz czarolni, az kitől el szakíthatot, 2. mert ez
 világ

VALO PRAEDICATION.

világh csak mind gonosra vetemedet. Sz. Bernhárd: Bernhard.

Mundus est ubi plurimum malitia, modicum sapientia, sed omnia sunt vitiosa Világ az, ahol több gonoszság, kevés bölcsesség, de mindenek csak vétkesek. Ha ki tehát ez világhoz ragazkodik, csak bünt gyűit, mely Isten előtt az embereket kedvelenné teszi. 3. mert különböző városoknak különböző törvények vagyon, ez világ, és az Isten országa különbözőnek: ha ki azért ez világhoz csatolja magát, az más országnak örökölő nem lehet az. 4. mert valami ez világban vagyon, az mind mulando, azért mulando iökhöz ragazkodván, az állandokat elveszíti. Erről szól hát S. Agoston: *Quid vis o homo, utrum amare temporalia, & cum tempore transire, an amare Christum & in aeternum vivere?* Mit akarj oh ember, akarodé szeretni ez idő szerent valót, és az idővel együtt elmulni, vagy az Christust szeretni, és mind örökké elni? Sz. Bernhárdis azt mondgya: *Cui Christus incipit dulcescere, illi mundus incipit amarescere.* Az kinek az Christused. kezd lenni, annak ez világh keferő kezd lenni.

1 Cor. 7.

Augustinus.

Bernhard.

Miért kel ezeket értenünk? Ennekokért, hogy ha Istennek országában örökösök akarunk lenni, ez világot megh utáljuk, magunkat attul el vonnyuk, hozzá ne ragazkodgyunk, mint az sent írás erről fok helyeken int bennünket, mert különbben Istenben és az országában nem lehetünk részesek. Erről mondgya tehát sent Agoston: *O amatores mundi, cuius rei gratia militatis? non poterit esse maior spes vestra, nisi ut amici mundi sitis.* Oh ez világnak szeretői, miért véteketek? nem lehet tinékiek nagyobb reménységtek, hanem csak hogy ez világnak baráti legyetek.

Augustinus.

Textus.

Es láttaték az égben nagy jegy &c.

P 3

Miért.

125

AZ ANTICHRISTUS ROL
K. Miért mondatik nagy jegy-
nek?

Nagy jegy az
Ecclesia.

Luc. 3. 34.

Esa. 53.

Esa. 8. 1.

F. — Nagynak mondauatik i. ezért, mert ez világnak nagyobb része, sőt ebben lévő hatalmasok inkább, ezt az Ecclesiam, megh vetették, ellene támadtanak és mondanak, mint az vén Simeon által Isten ezt megh íővendelteté: *Ecce positus est hic in ruinam, &c.* 2. mert noha ez világ ennek ellene vagyon, de mind azon által ebben lévő egyűgyű hívek, ez világnak ellene állanak, és ez világhnak hatalmasin győzödelmet vesznek; 3. mert az Ecclesianak feie az Vt Iesq Christus, ki mind ez világi hatalmasoknál nagyobb, hatalmasab, ő az, az ki minden hatalmasokat meg tör, megh ront, levét fel emel. 4. Az Ecclesianak állapotját jelenti ezzel meg, az ő ujjonnan való bűntésére nézve, melyet soha senki miképpen, s mi módon legyen, meg nem magyarázhat, mint az Christusnak Nicodemósal való disputatioja meg mutatja. Erről mondgya Esaiás: *Generatorem eius quis enarrabit?* s Az aniókra és halgatokra nézve, kiker ez világh csak mint egy czufnak. czodának tart, mint Esaiásnál mondgya az Vt: *Ecce pueri mei in Israel sunt in signa & portenta*: Ime az én gyermekim az Izraelben csak jegyek és czodák. Miért. 1. Az ő hitőkre nézve, mely mivel hogy minden emberi okosságot felnyúl bolondfagnak tezik ez világ előt. Erről mondgya Szent Bernhard: *Transgreditur fides fines rationis humane, nature usum, experientie terminos.* Felül haladgya, ugymond, az hit, az emberi okosságoknak végeit, az természetnek határát, és az próbált dolgoknak határát. 2. Erkölcszőkre és igyekezetekre nézve, mellyekkel az hívek az hitelenektől megh különbözsetnek, és erre nézve csak czufoknak bolondoknak is állitnek, és az hitelenektől sokat szenvednek.

Miczoa

VALO PRAEDICATIONOK.

Micsoda itt az támaság? Az hiveknek sorfok, ála-
 lapattok minémű legyen, itt azt tanulhattuk meg, ez,
 hogy az mint most is megh érted keresztényen ember, ez
 rob híván világhnak, és ebben lévő hiteleneknek há-
 borgatások, üldözések alá vetteté, ezért mondgya az
 Ecclesia, és abban lévő hivek felől s. Gergely Doctor:
Ecclesia impijs tempore afflictionis proverbium efficitur, az
nyomorúságh idején az hitelenek és gonoszok elői az
Ecclesia csak példa beféd gyanánt vagyon. De azért
nem kel az hiveknek keifégben esniek, sem meg habos
rodniok, sőt örülniek, mert ugyan ez az hiveknek ála-
lapattok, sőt akkor ők győzödelmek mint Hilarius
is mondgya: Ecclesia hoc habet proprium, dum persequitur
floret, dum opprimitur crescit, dum leditur vincit. Az Ece-
clianak tulajdonága ez, hogy mikor üldöztetik aka-
kor virágzik, mikor elnyomattatni látatik akkor ne-
vekedik, mikor bántatik akkor győzödelmes. Megh
gondollyák hát az hivek, honnan vagyon eredetek,
az éghből, melyről az hitelenek nem is tudnak gon-
dolkodni, meg gondollyák kiczoda feitek, az Christus
kí az ő hiveinek ellenségét megh bünteti, és erre való
képest mindeneket békével fenvedgyenek: mert ugy
lehetnek az ő feitekkel az Christussal az ő orsághában
séfesek: Kinek s: Atyával, és s: Lelkével egyetem-
len, legyen diczőség, tisztesség, birodalom,
 mostantul foghván, mind örökké,
 Amen.

Apocalyp: c. 13. b
 18.
 intelligencia träditi
 est compiant nóm
 bushi numeruon
 hominis est 666
 numeru est 666
 tot sunt numer
 harum ceven
 ETRU
 ITA
 si subducit
 in quod dicit
 spiritus sanctus

ε 5 1 1 0
 η 20 τ 300
 η 20 α 1
 ρ 30 ρ 30
 η 8 1 19
 σ 200 η 2
 ι 10 α 1

MASO-a 1

Efficiens numerus, 666

M A S O D I K P R Æ D I C A T I O.

Vers. 12.

Aßbonyállat, mely az nappal környül vé-
tetet, kinek lába alatt az hóld, &c.

Miczoda légyen, és miben állyon
méltofégha az Ecclesiának, hogy tudni illik az
égben láttatot lenni. S miéret? és mire nézve monda-
sék éghen láttatónak, vagy égnei és miéret nagy iegyje-
nek, ez elő való prædikationkban arról állottunk.
Most immár imez szikkelt álluk meg.

Miczoda jegyei vadnak, és miből ismer-
tetik meg az igaz Ecclesia?

Minek előtte azokat az jegyeket elő bamlálnuk: ana-
nak előtte érczük meg.

Miért mondasék az Ecclesia Aßbony-
állatnak?

Hasonlatoßságra nézve. Mi módont t. Mert mi-
képpen az Aßbonyállat, az ő Vrátul magzatot fogad
méhében, és azt ez világra álli: azonképpen az Eccle-
sia, az ő jegyefőtől. noha magára nézve kiczin és med-
dű az Iesus Christustól, az hívekkel, mint egy magzas-
tokkal meg bővöfödik: kiker az Ecclesia, mint az Ana-
nya magzauyát kebelében tart. Erről mondgya Esaiás:

Letare

Letare sterilis, quae non parituris. Örülj meddő, az ki nem
 szül, mert többen vadnak az elhagyattnak fia és le-
 ány. hogy nem az kinek Vra vagyon. 2. Mert miképs-
 pen az Asszonyállatnak feje az fiú, és az fiúnak bi-
 rodalma alá vagyon vettevén az Asszonyállat, avas-
 nak akarattjától fűgh: így az Christus feje az Ecclesiá-
 nak alá vagyon vettevén, és az ő akarattjától fűgh.
 S: noha penig az Ecclesiának külömb külömb feje ie-
 gyeit számlálják némelyek elő: de mi az S. Iános irá-
 sától nem akarunk el távozni, hanem csak azokat szá-
 mlályuk elő, az mellyeket ő számlál.

Esa. 54.

1 Cor. 6.

Hat kiváliképpen való jegyeit számlálja azért in S.
 Iános elő, mellyekből az igaz Ecclesia meg ítmerteik.

Az igaz Ec-
 clesianak ie-
 gyei.

Mellic az első jegye?

Igy szól arról: *Mulier Sole est circumvestita*, az Ass-
 zonyállat környül véteiet az Nappal. Miért in az na-
 pont ő magát az Christust. Erről szól Malachias: *Ti-*
mentibus nomen Domini orietur sol, azoknak kik az Vra-
 nak nevei sejk, fel támad az Nap. *Esaíasis, 6. Mahe-*
val így bólnak: Sedentibus in tenebris lux magna orta est,
 az kik sötétségben ülnek nagy világosság támad.

I.
 Jegye az igaz
 Ecclesiának.
 Malach. 4. XE.

Esa. 9.
 Matt 4.

Miért mondatik Napnak az Christus?

I. Ezért, mert miképpen hogy ez világnak vilá-
 gossága csak egy, tudni illik az Nap, mely mind ez vi-
 lágot meg világossítja: azonképpen az híveknek vilá-
 gosságok, ki őket meg világossítja, csak egy tudni il-
 lik az Christus, Ioh. 1.

Nap az Chris-
 tus.

II. Mert miképpen az Nap mindenek ellen. mi-
 kor az ő ideje el iő fel támad, azonképpen az Chris-
 tus, minden mi érdemünk nélkül, az ő ingyen való ir-
 galmasságából, és kegyelméből igazít és idvözti min-
 ket. Erről mondgya Iudas Apostol: *Expectate miseri-*
cordiam Domini nostri Iesu Christi in vitam eternam, várja-
 tok az mi Vünk Iesu Christusnak irgalmasságát az

Iudz. 6.

Q

örök

AZ ANTICHRISTUSROL

örök életre. Romol hát ezzel az Romaiaknak jó czeleskedések által való idvőségek.

III. Miképpen az Nap, az földiséget el űzi : ugy csak az Christus az, ki az mi elménknek földiséghét el vésti, és meg világosít s. Lelkével.

IV. Miképpen az Nap igazgat, hogy lábainkat meg ne űsölök, hanem igazán járunk: ugy csak az Christus az mi lábainknak éghő fővértneke, ki az ő s. igjének világosságával, ugymint bőveinékkel, mint David mondgya, igazgat minket, hogy az ő utyaiban járassunk és életünköt ugy viseljük, hogy valami, mely az ő akarásával ellenkezik, ne czelekedgyünk.

V. Miképpen az Nap, tavasszal mi hozzánk közelebb járván az földet meg melegíti, gyümölcz termővé teszi, az veteményeket meg érleli: ugy az Christus az azokat, kik ő benne biznak, igaz hitel magokhoz kapcsolják, meg üntya, üntyká sűli, és minden ióra alkalmatossá teszi. Ezek az Napnak tulajdonlágh, melyekre nézve az Christus napnak nevezetik. Valamely Ecclesia azért, ezzel az igaz Nappal az Christussal környül vételetük, az az igaz Ecclesia. Az Romaiak Ecclesiája, ezzel környül nem vételetük, mert ők az mi Christusé volna azt ez balványoknak adgyák, mellyet mi nem czelekedünk. Annakokáért az ő Ecclesiáitok nem igaz Ecclesia. Az miénk hát az igaz.

Mellyik az második jegye az igaz Ecclesiának?

11.
Jegye az igaz Ecclesiának.

Arról így szól s. Ianos: *Luna est sub pedibus eius*, az Affonyállatnak labái alatt az Hóld vagyon. Miért itt Hóldon? Nem egyebet, hanem az idő berent való iókat, ételt, italt, ruházatot, pénzt, kazdaghságot, feleséginket, gyermekinket, és mellyekkel még az régi hitnek közzűs némelylek bővölkötenek.

Miért nevezi azokat Hóldnak?

VALO PRAEDICATIONO.

Az ő alhatalan és változására nézve: mert az első az Poeta is mondgya: *Vultus fortunæ variatur imagine Luna, Crescit, decrescit, in eodem sistere nequit.* Höl fel teizik, höl sçligh vagyon, höl telí, höl el fogy, egy állas paiban nem áthat meg: Ismét, sinébenis változó, höl sárga, höl veres, höl feiér. Így ez világi idő berént való iókis, noha sok munkával, fáradtsággal szerzetnek, és néha bővölködnek, néha meg fogynak, de csak ideig tartanak, s: erre való képest boldogságot sem adhatnak: mert mint az Sz. Agoston Doctor mondgya: *Non est vera beatitudo, de cuius eternitate dubitatur,* nem igaz boldogságh az, az melynek örökké való, állandó voltáról kétség vagyon. Valaki tehát az igaz Ecclesiának tagja, ezeket lába alá kel annak vetni, meg kel utálni, nem kel ezekhez ragzkodni, hogy inkább Istennek szolgálhasson, lelke idővöltségének kereseleiben magát foglalhassa. Ezért mondgya Sz. Iános: *Ne diligite mundum, neq; ea, quæ sunt in mundo, &c.* Ne szeressetek ez világot sem azokat mellyek ez világhban vadnak, mert azok, mint ugyan az ő s. Iános mongya mind elmulnak. Ez az Hölőnek, az Asszonyállatnak lába alá való letelés, mely az igaz Ecclesiának jegye. Nem veik ám az Romáiak azokat lábok alá, sőt igenis hozzá ragzkodnak, s: ezért vagyon az Cardináloknak, Ersekeknek, Püspököknek, Papeknak, bíbor, bársony, kamuka, szilaz öltözetek, Cranya, fékek, nyergek, borított szekerek, tö lovok, sok seregek, gyalogok, lovassok, faluók és egyéb kasszagságok. Melyből meg teizik hogy nem igaz Ecclesia az övék.

Lib 1. de civitate Dei,

1. Joh. 5;

Bernh. super cant. serm. 78

Mellyik az harmadik jegye az igaz Ecclesiának?

Igy szól s. Iános arról: *in capite eius corona duodecim stellarum,* Az Asszonyállatnak fejében, az tizen két Ecclesiának szillogoknak Coronája. Mit ért itt az tizenkét szillogokon

Q

177.

AZ ANTICHRISTUSROL

gokont: Az Propheciákat, Evangelistákat, Apostalokat és mind azokat, valakik az Christust igazán hiszik, valóságos tanítványok. *numerus finitus pro infinito per Enallagen*, mint az Déakok szoknak, bizonyos számot vét bizonytalanságért. Daniel Propheciáit azokat hasonlítja az égben lévő czillagokhoz. Valahol azért az Propheciáknak, Evangelistáknak, Apostaloknak tudományok igazán hirdetik, vétenetik azon értelemmel, mellyel azok által megh íratottak, az az igaz Ecclesia, az az tizenkét czillagoknak Koronájának felében való telede. De az Romai Ecclesiában nem igazán hirdetik, mert sok emberi tévedésekkel telejtenik. Annakokbéli az nem igaz Ecclesia. Következik hát hogy az mi Ecclesiánk igaz, hol az igazán hirdetik. Mondharnád:

Lám tudat: Apostolus vers: 13. az Romai tanítókat is czillagoknak nevezte!

Vgy vagyon, de nem igaz czillagok, nem állandók mert az czillagok két felek, igazak, állandók: nem igazak, nem állandók hanem budosok, illyetén az hamis tanítók, magok is tévelygek, másokat is tévelygeni tanítanak. Meg kel tehát őket keresztényen ember próbálni mint S. Iános tanít, hogy általok tévelygésre ne visselek.

Joan. 4.

Mikeppen kel őket megh próbálni?

Ha írást nem tudsz olvasni, tudgyad az Apostali Credot, az mi Anyánkat, az Tíz paranczolatot, ezeken eléggé meg próbálhatod. Pelda: Az Romaiak azt tanítják, hogy mi hélt az Lélek ki mégyen az testből, mindgyárást Purgatoriumban megyen hogy meg tisztuljon bűnéből, s úgy mehet Isten országában. Hallottad pedig az Isten igjéből, hogy Lázárnak lelke nem ment oda, hanem mindgyárást az Angyaloktól Abrabám kebeleiben véteitett. az pedig nem Purgatorium. S. Iános is azt mondgya, hogy az Iesus Christusnak vére tiszt meg minden bűneinkből, hát nem az Purgatorium

Luc. 8.

Job. 2.

gator

VALÓ PRÆDICATIOK.

gatorium. Az mi Atyánkban is Istenről kered bűnöd
 bocznányát, nem Purgatoriumról: Az Credoban is
 vallod, a hised bűnöd bocznányát Istenről lenni Chrís-
 tuseri. Az Romáiak a z tanítják, hogy faragot képet
 csinály, azok elői érdet feiet haycz, azokat is fellyed,
 az feneket imádgyad: mondharza el az Credo, Mi
 Atyánk, Tíz paranczolatot, eggyükben sem találod
 a z fel, sőt Isten a llye az e' ső, és második paranczolat
 ban. Az tőb dolgokban is binten ilyen könnyen meg-
 próbálhad, és meg találod nem igaz Ecclesiának lenni:
 mert minden feiében az 12. czillagoknak Coronáia

Mellyik az negyedik jegye az igaz

Ecclesiának:

Az mondgya: *In utero habet*, az Affonyállat méhész-
 ben visel, az az, az Isten igjének magvától meg terhes-
 sűdet. Mert miképen az Affonyállat az fűfűnek mag-
 vát bé vévén, méhében fogad, így az Ecclesia, az Isten
 igjének magvától mint egy méhében fogad, és kebes-
 b. ben hordozza azt, mind addig, míg az bűfűnek ide-
 ic el nem iő, és miképpen az Affonyállat az méhész-
 ben fogadot magot igen őrizi, hegy valamivel meg-
 ne roncza: így az Ecclesia az Isten igjert, az emberi sa-
 lámány ellen: mellyer mivel hogy nem czelekedik az
 Romai Ecclesia, nem igaz.

Uti.
 Jegye az igaz
 Ecclesiának.

Mellyik az ötödik jegye az igaz Eccle-

siának:

Meg mutatysa s: *Ianos*, az mondgya: *Mulier ista*
parturit, az az Affonyállat fűll, tudni illik az Ecclesia.
 Mert miképpen az Affonyállat, minekutánna méhész-
 fogadot, az az mi fogadot, ki kel adni fűllni kel: így
 az Ecclesia, és abban lévő hívek, avagy Istennek fiait,
 minekutánna az Isten igjert az ő fűvőkben bé reytetik
 bé fogaták, fűllni kel, ki kel adniok, mely ugy lésen
 mikor az Isten igjének magvának, az iő földben élet
 mago

Jegye az igaz
 Ecclesiának.

Q

A Z ANTICHRISTUSROL

Nuc 3. magnak modgya beréni gyümölcszei teremniük, annak gyümölcsze pedig nem egyéb, hanem az poenitentia, b. és ártatlan élet, igasság. Aty isui beretes &c. mellyet más vel hogy az Romai Ecclesia nem czelekedék, holott benne paráznaság, gijkösség, bordely ház és többbek effélek szabadságossak, nem igaz Ecclesia.

Mellyik az hatodik jegye az igaz Ecclesiának?

VI.
Jegye az igaz Ecclesiának.

Iob. 26.

Medea apud Euripiden.

Hatodik és utolsó jegye az igaz Ecclesiának, ezzel jeleni b Ianos, a-azt mondgya: *Cruciatur mulier cum parit.* győtrődik az Asszonyáltal mikor sül: meri miképen az Asszonyáltalnak fájdalma nagyon mikor sül, mint az Christus mondgya el annjra hogy az miképen amaz Medea mondgya vala Euripidesnél: *Mul-tolerabilis est ter aut quater in acie dimicare, quam semel partus militiam experiri,* sokkal könnyeb háromszor vagy négyeszer az hadban banyi vana, hogy nem egyeszer az sülést köztolni: azonképpen az Ecclesia, nyavalyát, nyomorúságát, fájdalmát, üldözést, haborut szenved, mellyet az Romai Ecclesia nem szenved, meri öve az uralkodás, öve az Imperium, öve az békelesség, kazdagság, fényesség &c. azért nem igaz Ecclesia.

Honnan származnak ezek az Ecclesiára?

Elsőbör az hitetleneknek és istenteleneknek kegyetlenségekből, kik mivel hogy az igazat gyűlölik, annak predikálásár elnem szenvedhetik, hanem annak akarnak ellene állani, azt meg haborítani, az mint az Apostasok idieiben is czelekedtenek, kik az igasságért meghüveretetlenek, mely ő nekik nagy örömökre volt, az hitetleneknek ilyen czelekedetekből származik egyképen az Ecclesiának győtreleme. 2 az Ecclesiának győtreleme származik az Evangéliomnak predikálásából, meri *Cosmes individuus est fidei & vera religionis Crux,* az győtrelem, az keresi, haborúság, nyavalya, el váthatalan ut

Sam: c. 2. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

ba yung Johan az evangéliumról hogy az öh Törvény, melyre az M. is győtreleme. Az evangéliumról is dot tudni illik, hogy hat k...

HARMADIK PRÆDICATIO.

Verf. 3. Es láttaték más ingy az egbben, es imé egy nagy
verhenyeges sárkány, kinck bet feit, es iiz szarva, &c.

MAsodik része ez Caputnak, melyben immár az
S. Iános az Ecclesiának aduersariust, ellenséget
ki legyen telenti meg, az ő igyekezeti vel, háns
dékával, forgalmatosságával, mellyekkel az Ecclesiás
nak ártani akar. Ennek magyarázatjában imez izke
keleket lássuk megh.

1. Kiczoda és minémű az Ecclesiának ellensége?

2. Miezoda hánsdoka és igyekezeti?

3. Miképpen czaláttatik meg, hogy igyekezeti vége
ben nem vihetti?

I. Kiczoda és minémű az Ecclesiának:

ellensége?

Közönfegyed és fő ellensége az Isten Ecclesiának nem
egyeb, hanem az **Satán**, kiől minden egyéb ellenségi
eredeti veének. Ezi pedig az S. Iános úgy depingylyá
úgy írta meg, hogy kónayen meg if nem vetni, mert ő az
sárkánnak mondgya, az unta nagyának, verhenyegéfné
hét feidnek, iiz szarvának, és mindē feidben azt mondgya
7 királyi Coronának vadnak, mellyekről rendel bollyunk.

Eiöbbör, Sárkánnak mondgya. Mieröz, mert az nfi
első bűlein teris, kigyónak avagy sárkánnak képei fel
vévén, ez az pokolbeli ördög czala meg, mikor az Isten
nek paranczolatjainak ellen: való czelekedéseire vives
az ölnökfágra, csatárdfágra nevezve, nevezí azért sárka
kánnak. 2. Mergere nevezve, mert miképpen az kigyó as
vagy sárkány mérges állat, úgy annjra, hog az ő morda
dólsa nehezen gyógyí rathatik meg, az mint írják fes
lőre, azonképpen az Sátánnak mordaósafa sokaknak
megh

P.
Sárkánnak
neveztetik az
ördög.
Gen. 30

VALÓPRÁMEDIKATIÓR

meg ártos vala, s. árt-ís, mely fömmiképpen azokban, kik az Iesus Christusban nem hisznek, meg nem gyógyíthatók, erre való képest az hiteleneket, az pokolbéli ördögnek tagjait, kik az híveknek ártásokra igyekeznek hasonlítja az David az mérgei kígyokhoz, így szólván: *Venenum est illis, insula veneni serpentina*; mérgek Plal. 13 v. 6. vagyon ugymond, ő nekik, mint az mérgei kígyónak.

Miert kel ezt értenünk. Ennekokáért, hogy holot érszük ez Isten Ecclesiájának ellenségének természetét, mis nemű és kilégyen, tudgyunk vigyázni, és magunkat tőle óltalmazni, az mint erre S. Pateris íus, mondván: Iozanok legyetek és vigyázzatok, mert az ördög az ti ellenségetek, mint az sivo Orozlány kőrös környűliár, keresvén kit bé nyeljen. Vigyázzunk tehát keresztyének és könyörögiünk, mint az Christusi sok helyeken írt az S. írásban bennünket, hogy ez az Sárkány az ő sulakiát reánk ne boczássa, mért az cleve meg látónj-lak inkább nem árthatnak.

Másodszor, azt az sárkány Nagynak mondgya: Miért 1. Az ő nagy hatalmára nézve, mert ennek az pokolbéli ördögnek mind ez világon hatalma vagyon, ezért mondauk ez világnak fejedelmének, érez világnak nagob részének ártat, s. ártosis, de ezt Isten engedelméből íselekebi, ki ez világnak hitelenégeiért reátok boczástia az Sárkányt, mert ha ő felségének engedelme ellen az Gárjarenufoknak diániákat bé nem mehet, s. ockatinkáb az emberoknek nem ártat. 2. Nagynak mondauk az hiteleneknek sokaságára nézve, kiket immár saiatyá vá tőu és meg ezalt, s. el-hodolhat, mert ez világnak nagob részét az ő birodalmában hatonja Vvakon, Gtasárokon, Királyokon hatalma vagón és azoknak mint egy fejedelméve tőu, mint Christus ő maga mondgya.

Miert kel ezt értenis. Ennekokáért, hogy noha ilyen nagy és hatalmas fejedelm légyon az Ecclesiának ellensége, mind azon által tőu ne félyünk, mert nagyobb és hatalmas

Pet. 2.

II.
Nagy az Sárkány.
Ioan. 8.

Matt. 8.

Ioan. 16.

R

hatalm

AZ ANTICHRISTUSROL

Luc. vi. hatalmasab az mi fejedelmünk az Ver Iesus Christus, az kán az ördögnek, sőt az pokolnak minden kapuinak, sem lehet birodalma, sőt inkább attól a mi fejedelmünk től meg-győzette az ördög, mint meg tetzik idéb hátráb, és az ő Sátántól való kifizetiből is.

III. Harmadszor, *Verhenyegésnek* mondgya az Sárkánt. *Verhenyeges* Miért? Ennekokáért, mert mivel hogy ő eleitől fogva gñikos volt mint az Christus mondgya, az vérnek ki veres, kívánóia, s mind kegyedenséggével, hatalmával, es reievel, vér onításban gyönyörködik és egyebet is arra östököl. Ez india es östökeli Canit az aiyafának Abélnek vérenek ki onítására. Ez Davidot Vriásnak meg östötetésére. Ez östökélé mostis a Romai Antichristust és az ő katonait, az híveknek, az Ecclesiának haborgatásássa, véreknek onítására, ezért mondatik *verhenyegésnek*:

III. Negyedszor, azt mondgya hog ez sárkánnak *het feie* *Hét feie va-* *gyon.* *vagyon,* melyeken az Sátánnak az ő birodalmát és hatalmát érti, mely hatalma minden országokra, és országoknak fejedelmére ki terjedet, s ezért mondatik *princeps mundi* az Világnak fejedelmének. Ez az ki az ő országát az migh lehet őrialmazza, de mikor nálánál erősebb fejedelem az Christus véle bemben áll, meg győzvént ötet, minden birodalmát el vésti, és legyveréstől megh fosítja.

Mit ért az sz: *Ianos ezeken az hét feieken?* I. Feie ennek az sárkánnak vala, az az ő sulakia, hatalma, álnoksága mellyel az mi első Anyánk Eva el hayattaték és megh csalattaték, és így mind az egész emberi nemzet az ő birodalmában esék, és még mostanis az ő birodalmában volna, ha az Christus Iesus meg szabadításra meg nem ígerttet és el nem iói volna, Gen. 3. 15. Ioh. 3.

II Feie vala az, mely által az bálvány imádás. Teróboam Királynak idciében és többeknek ő uránna feleltet igen nevekedet vala, mint erről olvas hatz keréknyém ember, 1. Reg. 12. vers: 26. & 13. vers: 1.

V A L O P R A E D I C A T I O K .

III. Feje vala az Asyriabelieknek és az Chaldaeusoknak országok vagy birodalmok, mert ezektől, ennek az Sárkánynak indiájából, az Istennek népének sok kárt tőtenek, őket raboltak, foghígra vitték, mint az Hítoriák arról bizonyítást tesznek. 3 Feje.

IV. Feje az Persáknak és az Medusoknak birodalmok vala, kik által noha az Sidóknak foghígból való szabadulások engettet vala, mindazáltal, sok nyomorúsággal és bosszúval azoktól is illettetnek, mint a Nehemias, Esdras, és többeknek írásokból meg látjuk. 4 Feje.

V. Feje az Görögöknek hatalmok, azkik a Sidókhoz noha egy élőben is akaratlan valának, de annak utánna az Antiochus idejében kegyetlenséggel lőnek hozzájuk. 5 Feje.

VI. Feje, az Római birodalom vala, mely alatt, az Herodestól és több más viselektől, kik az Római Imperator után az Sidókat bírták vala, az Istennek népe, sok nyomorúságban veda. mind ezt mind az Evangelisták, mind az Apostoli cselekedetekről ír könyv, mind Iosephus Historicus bizonyítja. Sőt őnaón maga az Christulus ez fő alatt ben veda és elteret meg. 6. Feje.

VII. Feje, az Antichristus, mely az Római Pápa az ő követőivel, ki az Christusnak Ecclesiáján uralkodni akar, és az kiken az hívek között uralkodása nem lehet azoknál ártani igyekezik, tűzzel fegyverrel őket rómani. Ez fő mostis sok helyeken uralkodik az mint látjuk. Hogy pedig az Római Pápa legyen az Antichristus ez után való tanúságokban meg mutatjuk. 7 Feje.

ötödödör, ennek az sárkánynak tíz sarva vagyon S: mis ért ezeken az tíz sarvakon? Minden gonoszkodás, valamellyekkel az Istennek Ecclesiáját ez élő bámlálatot hársz felek által az Sátán bántja, haborgatja és ártani akar. Az mellyeket ez napig is cselekedik, kiváltképpen az ő utolsó feje, az Antichristus által: mert az mint S. Peter mondgya, soha ez az sárkány nem nyugdik, hanem vas lámin: és valamiképpen, avagy ríkon, avagy nylván. V.
Tíz sarva.

R. a

vagy

AZ ANTICHRISTUSROL

Vagy kegyetlenség által, vagy hízékedés, igire által, de
 bándékát végben akarja vinni. De nem kel mindazon
 által az híveknek kétségben esniek, mert vagyen ő és
 erőőtalmazóiok gondviseleiök, az Vt Iesus Christus
 ki ez sárkánnak fulakiát ki vonnya és erejét el véfi.

VI.
 Hét Királyi
 Koronák.

Hatodszor, ez sárkánnak feiében azt mondgya: Ias
 nos, hogy hét Királyi Koronák vadnak. Miert azokon
 az Koronakon? Nem egyebet, hanem az győzödelme-
 ket, mellyeket vő folk küőmb küőmb feiedelmeken,
 Czásárokon, Királyokon, mert ez az sárkány oly ha-
 talmas, oly erős, hogy mayd inkább minden őfágokat
 Feiedelmeket, sőt ez világnak nagyob részét, az ő mérs
 gével: fulakiával, inficiálta, megillerte, meg mérgeste
 ste, hatalma alá hayotta, s raytok uralkodik, melyért
 ez világhnak feiedelmének méltán mondhatók, s erre
 az ő nagy hatalmára birodalmára és erejére nézve nős
 damnak azért az ő feiében hét Királyi koronák lenni. *nu-
 merus finitus pro infinito per Enallagen*, bizonyos bām bō
 zomalanért, mint az Deakok sólnak.

Miert két ezt értenünk: Ezért, hogy ebből az Sárkán-
 nak decriptionából tanuljuk meg, mely erős és hatal-
 mas ellenfehetégyen az Isten Ecclesiájának, ki semmi
 emberi erővel és hatalommal meg nem győzettehetik,
 hanem csak az Isten igjével, mint ezt az Christusnak
 ezzel az Sárkánnyal való bay viadallyais, ki őtet ezen
 fegyverrel győz meg, bizonyítja: forgalmaróflaggal
 kel tehát az Istennek igjét tanulnunk, halgatnunk, és
 thiünk erősiténünk, ha ez ellenfeget győzödelmet
 akarunk venni, mint erre s. Pál tanit, Ephel. 6.

De mivel hogy az Antichristusrol, ki ez sárkánnak
 hetedik és utolsó feie, lőn ez elő emlékezet, melyről
 az Istennek lelke folk helyeken sólt az b. iralban,
 arról sóllunk immár ez után való tanufa-
 gonkban.

NEGYE-

NEGYEDIK

PRÆDICATIO.

SB.

AZ ANTICHRISTUSRÓL.

Hogy ez Antichristusról való tudomány inkább meg
erősítők imez szikkeleket magyarázzuk meg.

1. Kiczoda az Antichristus és minémű?
2. Miczoda időben és honnan jámadó?
3. Holot és miczoda helyen lakozik?

I. Kiczoda az Antichristus és minémű?

Az Antichristusnak igjje, nem magyar sem nem de
sk nyelv szerent való, hanem görög, mely ane ű, tefen
mint Christus ellen való, vagy Christusnak ellensége.
Semmi nem egyéb tehát az Antichristus, hanem oly fe-
mely, ki Christusnak az ő diczégének, tisztességének
tudományának, s igjjenek ellensége, ki az emberi nem-
zetnek Christustól kereszties vallásáért meg baboritani,
és az Isten Ecclesiájár el fordítani igy kezdi, így tehát
az Antichristus nem egy személy, hanem több mint ilye-
tének sokan vadnak, mint s. Iános m. c. gya. Illyet-
nek valának s. Iános idejében Simon Magus, Geryn-
thus, Ebion, Marcion és többek, kik között némelyek
Christusnak Istenfegés, némelyek emberfegés ragadták,
de most mi ez kről nem fólunk, hanem ez mestanis
időben lévő Antichristusról, ki Christusnak az ő Eccle-
siájának s. igjjenek ellensége, haborgerois, ütdözöte,
és az ki Christusnak tisztis magának tulajdonluya, az
Római Páparól és az ő követőiről, kiknek ő Coriphæ-
usok, előjárók, letek. Hogy penighen ő legyen az
Antichristus, imez erősegekkel bizonyítjuk meg.

Miczoda az Antichristus.

1 Joh. 2.

Az Rómái Antichristus.

L Valaki az Christustól nekünk adáttartott idősleges pa Antichristus
tudománnyal ellenkezik az ellen tanit, Antichristus
az: De az Római Pápa az vezetőkefi. Azte Antichristus.

141

AZ ANTICHRISTUSRAOL

Rus. Hogy pedig azzal eljenek ezek meg az ebből, mert az Christustól nekünk adnot tudomány azt tanítja, hogy egy Isten legyen Mar: 12. Az Papa és az ő tudománya több Isten tanít, az bonteket tudni illik, kiknek eledeznek és könyörögnek. Az Christusi tudomány tanítja, hogy az idővőleg Isten kegyelméből legyőz, hogy az híveknek idővőleg k bizonyos, hogy az Isten lélekből igazsághból tiszteltek, hogy az híveknek lelkek menyorságban, az gonoszoknak pokolban menyen, hogy az mi bűneink Christusi vérevel mologatarnak el, &c. Az Papa tudománya tanítja, hogy az idővőleg érdemből és jó czelekedetből legyen, hogy az ember idővőlegében kérekedgyék, az Isten emberi tálmányokkal tiszteltek, az meg bőlaknak lelkek Purögatoriumban menyen, az bűn Mife sölgálatás által boczáttassék meg, &c. Annakokáért az Papa és az ő követői méltán mondhatnak Antichristusoknak.

II. Valaki czupa ember levén, Istené tebi megát, Isteni isteleket tulaydonu magának, Isten gyanánt kéován imádatni, Antichristus az 2 Thess 2. Az Romai Papa olyan, mert ő lenkirol meg istent nem akar, mint az ő Canonokban írva vagyon: *Non inquit potest Papa à nemine mortalium iudicari*, az Isten pedig az embereknek istelek alá vetete ő magát, melyel Istennélis nagyobb tebi magat: Isten: Valaki minden teremtet állatot magának aláta vet, mely csak Istennek tulaydonna, ellensége az Istennek, Papa azt czelekeksi, az ő Canonok ez: *Subesse Pape non est creaturam de necessitate dicimus*, Az Papanak minden teremtet állatot aláta veteteni söltség képpen mondgyuk. Holot azért ezek így legyenek, méltán az Romai Pápát Antichristusnak mondhatjuk.

III. Antichristus az, valaki Christusi nyátiának pástorának mondgya es taryja magat lenni, azonközben pedig maga saját háját keresi, az Christusi nyátián uralkod

et chorist
suffraganeu

26. 4 v. 3.

Martyris

Communis

de Electione

Electi

Electi

Electi

Electi

Electi

Electi

VALO PRAEDICATION.

valkodik, Királyokkal, Fejedelmekkel lábát csokolista
 gya Török módra, hol az Christus magábsintén meg
 aláza, és nekünk is hatta magát követni az alázaoltság
 ban, s nem is ideo uralkodni, hanem szolgálni az ember
 teknek. Az Romai Papa azokat czelekebi. Hár Anis
 christus, mondgya bátor maga felő hogy *servus servorum*
 szolgálknak szolgálja, de hazud mert Vraknak Vra.

Matt 10.
 Matt. 20.

IV. Anichristus az valaki azokat mellyeket Christy
 szabadlágoznak hagyot, megh nem tiltot, meg tilya és
 nem hadgya szabadlágoznak, ugymint, az házasságot,
 és az éreket. Papa azt czelekebi. Hár Anichristus.

III.
 in D. est.
 Remane
 Sicut, d.
 in d. r.
 nulla d.
 Quia b
 d. illud
 ab illa su
 f. f. f. f. f.
 concilij s i
 d. d. d. d.
 2 d. d. d.

V. Anichristus az, valaki az mit az Isten igije büna
 nek mond és meg tilt, nem tartja bűnnek. sem megh
 nem tilya, hanem szabadlágoznak hágy lenni, ugymint
 az paráznáság. Papa azt czelekebi, nem tilya. Isten min
 den Caprahok, Clastromok, rakvak affélek, a s bony
 ember sak áczokkal, ágy vérekkel, apázakkal, kiket az
 ő Papiai frequentálnak, sőt az magok aubori Ecchius
 Piggius enj van irák hogy *melius est uxorem laicorum á*
spiritualibus violari, quam uxorem ducere, tob az parazi
 ember feleségének az Paptul meg törtézetni, hogy nem
 meg hazafodni. Az Papais Romában ebendönként
 addi vében az paráznakon, kiket az Tár barátok, és Pie
 lile Papok frequentálnak, s az az bűnreies, ilyen sa
 badlágos ő nálok az paráznáság. Anichristus hár.

Mondhatnád: Lám öks keresztyeneknek vallyák magokat?

Ellenvetés:
 In Ex
 D. C. r. f.
 Bernhard.
 Hilarius.
 A. P. p.
 D.

Nyelvel mondgyák és vallyák, de nem igazán, sőt
 azzal mutatják inkább Christusnak ellenségeinek ma
 gokat, hogy az ő nevével diczekegnek, azonközben
 az ő Ecclesiáját, tudományát üldözik és haborgányák.
 Erről mondgya S. Bernhárd: *Ministri Christi sunt, & ta*
men serviunt Anichristo, az Christusnak szolgálai, mindae
 zonáltal az Anichristusnak szolgálak. Hilariusus így
 szól: *Sub specie Evangelicæ prædicationis Christo contrarius*
est, & Dominus Iesus Christus denegatur, cum prædicari cre

Hinc debet dicitur... Dominus...
 quod est 2. cap. Ab ista...
 quod est...
 quod est...

1. Ján. Az Evangéliomnak praedikálásiának sine alas. Christussal ellenkeznek, és mikoron az Iesus Christus praedikáltak akkor üdők meg tagadtatik.

Miert számlállyk ezeket elő: Ennekok áér, hogy ezektől meghérvén ki legyen az Antichristus, tudgyad magadat üdők általmazni, hogy gondyfelelenséged és vigyázatlanlagod miatt üdők meghczalauatván, idavösszegedben kárt ne vally.

II. Miczoda időben és mikor támadott az Antichristus?

Az irás magyarázó Doctrok külömb külömb időben és értelemben vadnak az Antichristusnak rámasdásának ideirőte de mi az ő irásnak értelmér kövessük? Sz. Iános Apostol így böi első levelében felöle: *Fratres ultimum tempus adest, & sic: audivistis: Antichristus venturus est, & iam adest: Anyámfiat, az utolsó idő jelen vacyon, és az mánc hallottatok az Antichristus el tövénedő és immáris telev vacyon: mely mondásban az ő Iános az ő ieleni, hogy az utolsó időben támad az Antichristus. Mely az az utolsó idő? Mind utolsó idő az, valamely az Christus büntetésenek, benvedetésenek, fel támadásának, menyben menésnek utánna világ végezeüg el forog. Miért mondják utolsó időnek? Ezért, mert immár mind azok valamelyeket az Pröphéták Christus felöl tövendelenek, becsüveltednek, csak az vacyon hátra, hogy el tövön minn elevenek és holtak. S-mi lében abban az utolsó időben? Azt möngya Senti Iános, hogy el tö az Antichristus, és immáris jelen vacyon. Erröl böi ő. *Pater: spiritus certo loquitur quod in ultimis temporibus desolentur quidam à fide, attendentes doctrinae demoniorum, az lelek bizonyossán mondgi, hogy az utolsó időben el sákadnak némellyek az hínöl, halgatván az ördögi tudományhoz. Ismét másut így böi: Lében az idő, mikor az igaz tudomány nem vébik há-**

nem az.

nem az ő kívánságok szerint gyűtenek magoknak is
nőkar. Ezekből, és több effle bizonságokból ki tezik
hog az Antichristusnak az utolsó időbē keller támadni.

Mellyk részben az utolsó időnek? Az Christusnak
tudni illik benvedése után, mely lő 33. érendős ko
rában. Az Antichristusnak pedig támadásának idejét
kel támlálni az ő benvedéséről, mely után lő támadása
hat ház hatvan hat érendővel, melyről az Istennek lele
ke az ő. Janos által föl, ez könyvnek cap. 13. v. ult. ezt
mondván: *Si cui sapientia est, computet numerum bestie,*
& numerus hominis est, & numerus eius sexcenta sexaginta
sex. Ha kinek böicefege vagyon, támlálja meg az
bestiának számát, és embernek számát találja lenni, és
az ő szám hat ház hatvan hat. Holot az ő. Janos azt ad
gya tanácsul, hogy ha ki az Antichristusnak támadás
ának idejét akarja tudni, oly igit keresen, melybē meg
találtaffék ez az szám. s abban az nemzetiségben lében
az Antichristus. Nem támlál pedig sem magyar igit,
sem lidot, olyat, hanem deakon, led le azért az görög
számnak sokta szerint azt az igit, *Calimus*, mely annyi
lében mint Romai vagy deaki nyelv, ilyen keppen
κατα s, támlál föl az böök szerint, és lében ki telik
az hat ház hatvan hat szám. Az görög szám szerint az A
lében 30, az α lében egyet, az τ lében három ház, az
θ böök, az ι lében 9 böven, o herveni, s ket ház. Ennek
penigh az Romai vagy deak nyelvnek Papi fejedelme
az Papa, mert Romában mindenek deak nyelven vis
teretnek végben az lébeni írásleiben kívül keppen, és
igy tehát az Romai vagy Olaz nemzetiségben találják
fel az Antichristus és annak támadásának ideje.

Honnan támadot az Antichristus? Meg jelenti az ő. Ja
nos mikor így föl: Mi közzü őnk mentenek ugymond
ki, de nem voltak mi közzüünk valók; melybē meg
jelenti hogy az Ecclesiából támadot az Antichristus,
mert minckutánna az Evangelium, mind ez féles vilá
gon

Antichristus
támadása 666
S. Hiero
danti
Pr
Roman
Hinc
Babilon
Et quidem
Abel Babilon
vix aliqui
etiam
flos
Papa
Papa
Papa
Papa

AZ ANTICHRISTUSOK

poctra holos vétekkel megkörnyékeztet, önök rettetésé magát. Így czelekedik az Antichristus, csak hogy inkább az ő hamis tudományát terjeszthesse, mint ezt napoként lányák az keresiények.

2 Az hizelkedés.

II. Farka az sárkánknak, az Hizelkedés, mellyel gyakorra él az hiveknek megh czalására, és magához való vonásra: mert az ő tul ydonlaga az, hogy hizelkedik, Vraságnak, istenek, sok iéknak, kazdaglágnak, iséágnak, adományával, igiretével, savával, befédével, és k hogy magához az Christustól és az igaz vallástól, hínél el szakozván, vohatna sokakat: Vontanis napoként az mint lányuk, semünkel, mert ennek az é második sárkánknak oly erete vagyon, hogy mayd egyelinkáb nem árthat, mint ezzel, azért it ondy a Hieronymus

Micronymus

Deſtor. *Nihil ita mentes hominum corrumpit quam adulario imò plus nocet lingua adulatoris, quam gladius persecutoris.* Semmi ugy az embernek elméjét meg nem vekegeti, mint az hizelkedés. Ió ióbbet árt az hizelkedésnek nyelve, hogy nem az ellenségnak figyere. Meg ístád ház keresiény ember, hogy ístád hizelkedésnek helye ne adgy. III Farka az sárkánknak minden hamis Propheta, kik az Antichristusnak követői: mert miképpen hogy az sárkány az ő farkával, mutatván magát mint ha szeretni, egyéb állatokat hezzá vonson, de azért ártani akar, ugy az Antichristus, az hamis prophéták által, kiker hogy akaraiját végben vihisse, arra rendít, hizelkedvén, és mint ha jóvá kívánná, sokakat megh czal.

3 Az hamis Proyheta

IV. Farka az sárkánknak az mind valakik istéri, méltóságéri, kazdaglágeri, iséághéri, Vraságeri, kedvéri, barátságéri hittel esküvéssel arra kötelezik magokat, hogy az Antichristusnak az Papának tudományát, minden ereteikkel igyekeznek terjeszteni. ő az éne issegyes Anyoknak akariák ismerni, lábait ő nek szokols ganyák. Az igaz tudományt pedig rontják, pusztítják olyak, kergenek, öldözik, mellyekkel ugy mint, ulya ő

4 Az fő rengek között sokak.

lucy

főrendek, okossággal, bölcseséggel, méltósággal fel-
 kesüretet emberek, az kikre az közönséges nép, nem kü-
 lömben mint czillagokra néz, és szeméi függéséi.

III. Czillagok, közönségesképen mind ez féles vilá-
 gon lévő emberek, kiket kezdettől fogva teremtet az
 Isten. *Miert mondattatnak mind ezek czillagoknak:* Ezért
 mert mind ezek, vagy iók vagy gonosók, vagy hívek,
 vagy hitelemek az égben vadnak, az az. az látható Ec-
 clesiának tagjai: mert az látható és az világon vitézke-
 dő Ecclesiában, melyet itt égnék nevez az Szent Iános,
 mind hívek, hitelemek, iók gonosók, egyenlőképen bé-
 mennek. sez az oka hog az Ecclesia az Varsáhozta, mely
 ben mind ió, s mind gonoz halak bé férkeznek, halós-
 líttaiik. *Miert kel ezt meg tanulni?* Az híveknek vigá-
 talásokra, hogy holot értik és hallják az hívek, hog ók
 éghnek czillagai, ez világi vesendő iókhoz ne ragaza-
 kodgyanak, azokban ne elegicsék és foglalják mago-
 ka, hanem az menyei és meg maradando iók bah, mely-
 lyeckel öröcké élhetnek. mert mit használ, ha á mipti Chri-
 stus mondgya, az világot mind meg nyerhetéd és tí-
 edde sehetéd, ha az örök életet nem nyerhed. Ha az-
 ért az menyei czillagok között vagy, igyekezzél azon
 hogy az menyei kénczet meg nyerhessed.

III. Mit czelekezik az Sárkány az ő far-
 kával az menyei czillagoknak.

Két czelekedésről áll s. Iános az Sárkánnak. Egs-
 gők az mit farkával czelekezik: másik az mit ő maga,
 de mind azon által az tis ebkőz által.

Mit czelekedik farkával: Azt mondgya, hogy az ége-
 nek czillagainak harmad részét az földre vonja, avagy
 hánnya: az az, nagyob részét azoknak kik az Ecclesiá-
 ban vadnak, az ő fok külömb külömb czelekedésével,
 meg utáltatván az Istennek Evangéliomiár el szakazot-
 ta az Ecclesiától, el vonja az menyieiktől, az földiek-
 hez csatolja, ez világi dolgoknak kívánóságára háto-
 sa hog

hogy így ne lstené hanem övei legyenek. Ez hogy igaz
 legyen naponként való példák, mutanyák: meri sokas
 kat az Vrak Fejedelmek, Nemessék, fő rendek és egyéb
 emberek között: is annira czavargatta immár farkát,
 hogy az igaz Ecclesiától el haytor, hogy az Istennek, az
 ő b. igjének hálátos ellenfejevé lótenek, és igaz Eccle-
 siának haborgatóivá. Mit czelekedik ez után? Mikor
 látná, hogy nagy sereget gyűjtöt immár magának, és
 nagyobb rébet az embereknek, az égnek czillagainak le-
 verette, magának foglalja nagyobb czelekefik. Mint
 Az egész Ecclesiára rohan, arra támad, hogy annak ár-
 czon: azaz: mondgya b. Iános: Es álla, ugymond, az
 a könyvállamnak eleiben, hogy mi helyen sülne, az ő fia
 el nyelne. Mely mondással a b. Iános akaria meg jelen-
 teni az Sátánnak borgalmatosságát, melyet esközök ál-
 tal, ugymint az hamis Propheciák által akar végben vinni,
 mert minek uánna sokakat el holdolator, mind az ő
 által meg nem czelekedheti hogy Ecclesiája az Istennek
 ne legyen, és az ő igje ne hirdessek, áll az a könyvállam
 eleiben, az az, borgalmatossan rigy az, az azon igyek-
 zik, hogy mind könyveket, melyek ő ellene irattának
 meg égetessen, tilya ne olvástallanak, ne praedikálás-
 tanakravadzi czelekefi, hóg az hallor ige az híveknek
 szívökben gyökeret ne verien, hanem sok borgalmatoss-
 ságok, munkák, habork, kegyetlenségek miatt meg foy-
 tallék, hogy gyűmölczök ne teremien, hóg a mini Chri-
 stus Vrank mondgya b. Lukácznál híven ne idvözül-
 lyenek. Miert kel ezeket ertenünke Az mi intetelésünk-
 re, hogy mikoron lányuk ennek az nagy vérhenyeges
 Sárkánnak az pokolbéli ördögnek és az ő farkának az
 Antichristusnak erezzük raytonk dühösségét, kegyetlén-
 ségét, hízeltedéset, mert mindent próbál valamivel árt-
 hat, melyekkel sokakat immár el is holdolator, megh
 ne botránkozzonk az igaz hittől, vallástól el ne ályonk
 el ne szakadgyonk, hanem végiglen meg maradgyonk
 mert csak az idvözül ki megh marad, S. hálaa dással: is

ut. 2. quid Platina. Mal. 1. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

Mat. 3.

1 Cor. 2

mihozunk ő s. felfogének, mint az mi idvöziónk ezen
lekefők, hody ezeket ez világi bölczekitől, hatalmasok
től elgyeure, és minékünk keczindeknek meg nŷ az
koztana. mert ez vólt az mi Istenünk nele ió akaratya
Szá Palia ezt bizonyítja, mikor azt mondgya, hog nem
az bölczeket, hatalmasokat, hanem minket, kik ez vil
lágnak főpreinek látataánk lenni válaatok és az idvős
lagnak úkai minékünk nŷ ió koztana meg. An bator
kibá mindeneket próbáljon az Sárán az Szagatibam,
mim azt szemünkkelis iól lányak, mind azo máttal, mivel
hogy ió olgalmazó, erős bátyánk vagy az Isten ne
kel felünk valaki az ő nevében bizik meg mara

Amra

HATODIK PRÆ- DICATIO.

Verf. 3. Es széle az Afelgyállat fia magzatot, az ki ió
gazardo mi ide népeket. 30.

Somma. Ez Capitulak második részének, harmadik
szekcióban, meggyűria az b. Isten, mely hűsodan ió
igyekezeti az Sáránmál. és az Antichristusok mino
den tagyól, akarván az Ecclesiát elnyelni, az Evang
liónna magvának be vétele után: Ió inkáb magyiro
lással igyekezeti el kellet hadni, holoi sem nincsen árs
hatnéki. Rése kenő vágya: Az első részben írta meg
az híveknek az Ecclesiát in vno b. errefeket, az kiz
az Sáránnak minden ereikkel ellene állniak. Az más
fodik részben az Ecclesiát, az b. Isten után való állás
pattyai má legyen ieleni meg, ki az Isten ő néki kébia
seter helyre fut. Így b. Isten: Es ő ite fia magzatot
Első rése ez igikben vagy, melyben az Ecclesiának,
mely az Isten igyéből megh terhesedet, búterelés írta
meg, holoi i. neket dolgot láttak meg.

1. Ez az Isten nyállat, az Ecclesiát, minémj fia b. Isten
2. Micszelekezik az búteret fia

3. Minde

I. Minemű fiat sül ez az Aßbonyállat?

Noha ennek az Aßbonyállatnak sülételet, hogy ne süllyön, az Sárán sokképpen meg akarja haborítani, de végben semmiképpen nem viheti, hanem ugyan sül, s még pedig fia magzatos. *Sz. kiczoda az az fia magzat?*

Az fia m
zat kit az
clesia sül
az Chri

I ő maga az Christus, az ki adáttat az Ecclesiának és az ő tagainak az híveknek sívőkben formáltatott, ki ellen az pokolbéli ördög semmiképpen hatalmat nem veheter, sőt ő általa inkább meg győzeztet: erről sül s. Pál, holot ezt mondgya: Miglen formáltatik ti benne tek az Christus. II. Fia magzatok az Ecclesiában lévő keresiyyen lelki pástörök. Doctorok, sőt minden hívek valakik az Sárán és az ő katonái ellen had koznak. Illyetén fia volt régen az Ecclesiának az s. Pál Apostol, illyetén Athanasius, s. Agoston, Chrysofomus, Huslanos, Luther Marton, Calvinus Ianos, Philep Melancton és többek. Illyetének mostais az keresiyyen lelki pástörök, kik az Istennek igjének igazán való hirdetéssel, irásokal, tanításokkal, anélkül, az Christusban való igaz hit által, az ördögnek országát rontják, az Antichristusnak tudományának ellene állanak, és azt megh ízfollják.

Gal. 4.

2. Az Doó
rok. tanít
és mind
vek.

Miert mondatnak ezek az Ecclesiának sui magzatának?

Az ő serénsegekre, gyorsaságokra, ereikre nézve mert miképpen hogy az firsu magzat gyorsab, erősebb, serényeb az Aßbonyállatnál vagy léánzonál, (íollehet vadnak azok közzüis és válnak gyorsabbak, erősebbek, serényebbek az firsuaknál, de az nem mindenkor vagyon) azonképpen az Christus az, az Ecclesiának fia magzata avagy inkább feie, ki az kígyónak feiet meg rontotta, az erős Vr és hatalmas hadakozó firsu, ki az Sáránnak országát el rontotta, és annak birodalma alól az őveit meg szabadította. Ezenképpen mind azok, valakikben az Istennek lelke lakozik, az Ecclesiának sui magzatos, mert mind azok, az ördögnek, ez világnak

Gen. 3.
Pfal. 24. v.
Esa. 92

AZ ANTICHRISTVSROL

1 Ioh. 2 v. 14

ellene állának, és az ellen hadakoznak, erről mondgya
 s: Ianos: Irtam nektek ifiak, mert erősek vagtok, és az
 Istennek igjé lakozik ti bennetek, és meg győzitek az
 maz gonóbt. *Miert kel ezt meg tanulni?*

Az mi vigasztalásunkra, hogy noha az Sátán akaria
 és igyekezik eleitől fogva az Ecclesiának, és az ő tagai
 nak ártani, mindazonáltal bándékát végben nem vihe
 té ez ideig, s nem is viheti soha, mert az Istennek az ő
 Ecclesiáira gondgya vagyon és nem engedi az Sátán
 tól és az ő tagaitól el nyomtatni, sör napenként tá
 mazi és ád ő s. fellege az ő Ecclesiában, iámbor, erős,
 Icreny, gyors, tudos, bő cz fűfiakat kerit süyén leiki párs
 torokat, jó gondvitelő bírakat, poigárakat, Magistras
 fokat, kik minden ereikkkel, igyekezettekkel ez Sátán
 nak, az ő tagainak ellene állának, nem kel tőle félünk.

II. Mit czelekezik az Ecclesiának büle
 tót fia?

vas vésőnek: Azt mondgya s. Ianos: hogy vas vésőjével bírta
 mondatik az az népeket. *Micsoda az az vas véső? Az Isten igjé.*
 Istenü igjé. *Miert nevezi annak?* Ezért, mert miképpen, hogy az
 vas kemény, erős, ugy az Isten igjé erős, kemény, ugy
 annjra, hogy semminémű erős nép ellene nem állhat,
 sem neki nem árt hat, hanem mindenek ellen megh áll,
 meg marad, s ez az oka, hogy az s. Davidis így áll:
Reges eos virga ferrea, bírod, ugymond, az pogányokat
 vas vésővel. Sz. Pál penig ugyan fegyvernek, pallas
 nak nevezi az Isten igjét. Annaküánna, mikoron
 hogy az vas és abból csinált eskőz minden meg ront,
 még az kősziklás: ugy az Isten igjé, mindeneket meg
 tőr, meg ront, ugy annjra, hogy avagy minden népek
 alája adgyák magokat, engednek neki, ha az örök elele
 re választanak, avagy, ha hitetlenek, engedeltenek el
 vésnek, meg rontnak általa. Bolondság tehát és nagy
 vakmerőség, ha ki ellene rugodozik, igyekezőven azt
 meg haboztani, harározni, vagy el állani, holott még
 az pokolnak minden kapuját hatalmat nem vehetnek

ő rayta

Pfal. 2.
 Ephes. 2.

3 Cor. 10. 4.

VALÓ PRAEDIKATIOK.

Őrayta. Ezért mondgya hát ű. Iános, hogy az Ecclesiának űületet fia, akar az Christus legyen az, akar az tanítók, akar más egyéb Istenben hívek, hogy vas vesűsűvel az az, az Isten igűjűvel bírja, igazgattya az nűpeket.

De kérddhetnűd: Minekutánna ezeket vegben vűszi ez
Afszonyállatnak fia, mint leszzen dolgoz?

Es ragűatűk, ugymond, az ő fia az Istenhez, és az ő űűkihűz. Mint ha ezt mondanű az ű. Iános. Az Sűtűn az Antichristus és az ő tagai, az híveket igykekeznek elnyelni, de mivel hogy az Isten azoknak kezekben adta az vas vesűsűt, meg tűrik, meg gyűzik azzal őket, sűt az Istenis őltalmában vesű őket, és erűt ad nekik, az ő dűczűssűgűnek terűcz esűre, hogy tűvendűben vele eggyűt az dűczűssűgűben uralkodgyanak, és halhatatlan életben legyenek.

Miert kel ezeket ertűnűnk? Vigűstűlűlűnk okűerti, hogy noha az hívek ez vilűg elűt bűczűtelensűgűben, és utűlűsűban vadnak, és ennek ragűaitűl haborgattűnak: mind azonűlűl nagy vigűstűlűlűnk ez, hogy Istennek őltalmában és gondvűfelűlűsűgűben vadnak, kivűl tűvendűben eggyűt  lnek, sűt migh ez vilűgon t sűnek is reműnsűgűeket ő benne, helyhezűtűk és vetűk, ezert mondgya ű. Pűl: Az mű tarsűlkodűsűnk az  ghben vagyon.

Textus: Es el futű az Afszonyállat az pusztűban, etc.

Műsűdűk r sűbe ez lezűkűnek, melyben az Ecclesiűnak, minekutűnna űűlű, állapattűt  lenti megh, mely ez hogy az pusztűban futűt. Lűssűk meg  tű.

1. Műt  rt  tű az pusztűnak nevezűtin?

2. Műert keller  da futűni?

I. Műt  rt az pusztűnak nevezűtin?

Nűmellyek az  rűs magyarűzű Doctűrok kűzűl  rűsűk ez vilűgot, minden gyűnyűrűsűgűvel egyetemben,   kűkűl az híveknek magokat meg kel vonnűk, sűgű mondatűnak az pusztűban futűni, ebben az sententiűban vagyon *Musculus, Marlortus, Pignetus.*

Nűmellyek magyarűzűk és  rtűk az pogűnyokat, az

38:
Musculus, Marlortus, Pignetus

AZ ANTICHRISTUSROL

kik közzé az Apostalok el hagyván az Sidókat az E-
vangeliom prædikállására menének, ez értelembe va-
gyon *Bullinger*, és *Franciscus Junius*. Mind az két ér-
telem módgya szerint helyén maradhat. Az első ezért,
mert minek utánna az Christus az ki az Ecclesiának fe-
lé, mindazonáltal fiát, az merjben mint *S. Pál* mond-
gya, az hiveknek fióvokban formatoinak mondatik, az
egben fel vitetvén. Iok ideigh ez világhban, mint egy
puftában lappangot. Arratván csak az Istennek gon-
gyavifeléle által, mint *S. Lukác* az Apostali czeleked-
tekről ír könyben bizonyítja, az mely világtól azok,
kik Istennek fiát valának, magokat meg vonnyák vala.
Az második sentencia igaz, ezért, mert az menybe fel-
menése után az Apostalok el hagyván Sidólagot, mivel
hogy az Sidók, enél az nagy vérhenyeges víz faruu lár-
kántól fel inditván, az ó határokból az Ecclesiát ki-
űzűen, az pogányok közzé menének. mint egy puftás-
ban, az hól az Istennek gondgyavifeléleből fele te igen-
nevekeder. És így kénbített az Ecclesia, ez az aßony-
állat, az puftában menni. Itaz Istennek az óveihez
való nagy gondgyavifeléle tezik meg.

II. Miért ment vagy futot az puftában?

Két okát mondgya *S. Iános*. Eggyik, mert ott volt ő
néki Isteniől hely kénbítettvén. Másik, hogy ott taplá-
tatnék ezer, két száz és hatvan napiglan, az az, mind ad-
diglan, míg az Antichristusnak háborgatása, dühölte-
ge meg fűnnék, vagy megh czendelednék, bizonyos
hámu napokat bizonyítlanért vetűen *per Enallagen*, mint
az déákok fölnek. Eried azért immár kerefény ember
miére kellesz az puftában ez Aßonyállamak futni.

Miczoda innen az tanúság *S. Noha* tudgyuk, hõgy az
mikor lányuk az Ecclesiának tagiait, háborgattain az
hiteilen ektől, az Isten ne kistegessük, hanem az ő ölle
rendelitet ektõzõkkel ellyűnk, tudni illik az futással és
noha ő *S. felségének óltalma*, gondgyavifeléle mind
helyen

helyeken az öveire ki terjed, mindazonáltal oly helyre
 igzekezünk mégis futni, holot magunkat Isten segítség-
 geből meg őltalmazhatjuk. Így czelekedék Moyses, mi
 kor az Aegyptombéli Királynak haragiát felne. Exod. 3. 12.
 Davíd is mikor az Saulnak haragiától felne az hegyeken lops-
 pang. 1 Sam. 19. 12.
 Illyes el megyen Jezabelnek haragia előtt. S. Pál 1 Reg. 17. 3.
 Damascusban, kofárba ki beczártván fut Arabiába. Act. 9. v. 23.
 Christus ő maga Anyával és Iosephel Aegyptusban fut. Matt. 2.
 Herodes előtt. Ezek és több egyéb példák, mutatják hog-
 háborufág ideien szabad el futni. de azonközben az I-
 stennek gondgya viselését kel ez Affonyállainak példás-
 ja keréni kerni. II. Vigátsallyuk magunkat ezzel, hogy
 ha az Isten neveiert bánk íverésben kenkeritennünké mē-
 ni, is bagonkban, örök seggunkben, marhánkban kárt
 vallani, mindazonáltal oly gondgya vagyon Istennek
 réánk, hogy még h mebbe idegenek között is állást és ta-
 plálást rendel ő b fellege, mint tu az pusztában lurot aff-
 onyállai felől mondgya is. Janos és mind lelki - mind
 testi eledet bógáltat. a nyugodalmat ad, az mint czeles-
 kedék lilyessel az özvrge affonyállainál Jezabel előtt mi-
 kor futna. Az Apostoli Ecclesia is mikor az Sidoktól
 megh verték, az pogányok közé mene, kiktől mind
 addig tápláltak, míg az háborufág meg tünék. Ne-
 esel hár keresnyen ember kétségben, életered, táplálód,
 meg maradásod felől, ha mikor az igaz hitert, vallást
 tudományert, Isten hiteliségeiert üldözietül, haborgate-
 rától, hanem bizd Istenre magadat, el tart, táplál, meg
 őriz. Vt Isten, mi Istenünk mostis az te igaz Ecclesiadat
 igidet hitelietert meg roniván az Antichristusnak dia-
 hóliséget, hatalmát tartz meg, ez te nagy nevednek dia-
 czőliségeiert, Amen.

HETEDIK PRÆ- DICATIO.

Verf: 7. Es lón nagy viadal az eghben, Michael es az 5
 Angyali viaskodnak vala az Sárkánnyal.

*Haborufag id.
 Szabad el futni*

28

Harmadik része ez Caputnak, melyben a S. Iános írja meg, az Michaelnek az ő Angyalinak, az nagy vérhenyeges Sárkánnyal, és az ő Angyalival való bay viadallyát, mind az viadalnak helyével és ki menetelével. Ez izikkelt imez kérdésekben foglalom bé.

1. Az bay viadalnak helyéről holot lőt kel állanuk?

2. Az semélyekről kik viaskodnak?

3. Az bay viadalnak ki meneteléről, mint lőt?

I. Holot és micsoda helyen lőt ez viadal?

Meg mondgya S. Iános rövideden, az éghben, ugy mond. Az mint pedig ezen caputnak kezdetiből szólottunk erről, az égnek nevezeti az S. írásban nem egy fedzésben véretek, mert niha az boldogságért, niha az bé sivo és élető égért, niha az feiünk földi való látható égért. De ez Capuban az Ecclesiáért mondottuk véretek, az mely noha sok népek és nemzetsegek közzé elvölato, mindazonáltal az Istenől általmazatik és őriztetik. Miért mondattassék pedig égnek az leg első praedikatióban meg láthatod és ide bámlálhatod. Ebben az éghben mondgya azért S. Iános, az Ecclesiában tudni illik, hogy vagy on ez az bay viadal, honnan noha annak, némely tagjaiban mondattatik a Sátán néménemű módon uralkodni, az földiekre őket kényszerítvén, de az ért végeteire ki üzetterik onnan, mint ez után meg halljuk. **Miert kel ezeket ertemünk?** Ezért hogy innen intetessenek az hívek az vigyazásra, könyörgésre, és kegyességre követésére: mert az Sátán ennek az éghnek ellenfege, soha nem nyugdik, hanem mindenkor körös környül forgolodik, hogy annak tagjai közzül magához vonnyon némeltyeket. Szükséggh annakokáért hát minékünk az Apostaloknak intésiket fogadnunk és vigyáznunk, könyörögnünk, íozan kegyes fiens életben magunkat foglalnunk, hogy az pokolbéli ördöghnek ennek az nagy vérhenyeges Sárkánnak, kiről itt az S. Iánosból, közzénk való bé íövetelre és el hitetetésünkre okot ne adgyunk, hanem inkább nem csak sívünből de lőt gyülekezettünk bölis ki üzettesék. II. Ki

II. Kiczodák az ſemélyek, kik az égben

hadakoznak?

Két rendbéli ſemélyekről emlekezik az ſ. Ianoſ. 1. Michaelről és az ő Angyaliról. 2. Az veres Sárkánról, és annak Angyaliról. Kiczoda az Michael: Ezen az neven nem egyéb értetteik. hanem ő maga az élő Iſtennek fia, az Vr Ieſus Chriſtus, ki az Danieltól nagy és erős fejedelemnek mondatik.

Dan. 10. 21

Mert neveztetik Michaelnek? Iedzélgre nézve, mert az Michael annyi tehen, mint kiczoda olyan mint az Iſté avagy verkedő Iſten. Mert az élő Iſtennek fia az Vr Ieſus Chriſtus az, ki olyan mint az Iſten, ſőli egyenlő, meli rofágu, hatalmu Iſten az Atya és ſ. Lélek Iſtennel, az ki boczártatot és küldetettet az Iſteniől, az ő Anyaſ. egy házának ellenſéginek meg büntetése és rontására, s ő az, ki az ő népeit őri áll vigyáz. Honnan íntette nek ezen ez neven lévő emberek, az kik Mihályok hogy az Iſten Eccleſiának ellenſégi, haborgatói ne legyenek, hanem inkább annak mindenek ellen őltalmazói, őrizői, mert ha külömben czelekezőek nem melián viſelik ezt az nevet. Ez az Michael, az Vr Ieſus és az ő Angyalí mondattának az égben hadakozni.

S kiczodák ennék az ő Angyalí? 1. Azok az ſólgáló leſek, kiket az Iſten az ő hiveinek őrizéſre és igazgataſára rendelt, hogy lábokat meg ne űlſek az kőben, az ő Angyalok. 2. Ennek ez Michaelnek Angyalí az lelki pátorokis és keresiſyén Magiſtratusok, kik az Iſteniől küldetettek és rendeltettek, az ő Eccleſiájának vagy az ő igjének prædikalláſa által való bírálára, vagy ſegyerrel való őltalmazáſára, hogy azzal az Iſteniől nekik adáttatott hatalommal az Iſten népei őltalmazzák, azoknak ellenſégit büntetſek. Tiſtekre nézve mondattának azért, mind az tanítók, s mind az Magiſtratusok, Angyaloknak, mivel hogy Iſteniől küldetettek és boczártattak az ő tiſteknek el viſeleſére.

Mit tanulz it? 1. Ezt hogy mindenek az ő tiſtekben, min

Pfal. 97

M. I. C. H.

AZ ANTICHRISTUSROL

mind Vrak, Fejedelmek, tanítók híven és igazán el írá-
sának, kíváltképpen az Isten istérségének óltalmazás-
ban, mert nem azért boczáttainak Isteniől hogy azzal
ellenkezzenek, s ez az oka is, hogy ilyen ssep titulussal,
nevezettel illettetnek, hogy még Angyaloknak neveze-
tetnek, ha pedig ez ellen czelekednek, bizony nem mélt-
ok arra, hogy ez nevezettel illettessenek, avagy ha illett-
tetnek is, nem az Michaelnek, ugy mint, az Christusnak
hanem az nagy vérhenyeges Sárkánynak az pokolbéli
ördögnek léteinek Angyali, kikről majd szólunk. Ezek
az első rendbéli személyek, kik az égben hadakoznak,
Michael és az ő Angyali. Más rendbéli személyek kik
hadakoznak, az sárkány és annak Angyali. Az sárkány
ki legyen odéb fellyeb arról állánk, az Sárkány tudni il-
lik, ki az Michael és az ő Angyali ellen hadakoznak és
törekednek. *S. Kiczodak ennek az Sárkánynak Angyali?*

Mind azok közönfegesképen, kiknek munkáiokkal
áll, ez Sárkány, Christusnak és az ő Ecclesiájának el nyos-
mására illyetének voltak Christus idejében az Pontius
Piliatus, Caiphas, Herodes és többek effelek. Illyetének
mostani időben az Fejedelmek, Vrak, fő rendek, kaza-
dagok, kik ennek az Sárkánynak mérgeitől és fulakiától
fel fuvantatván és meg illettetvén, Christus ellen és az ő
Ecclesiája ellen törekednek, az mellyekről s. David is
sól, ezekhez valók az Bálnak Papiái, fő azok, ez első
valóknak is Hop mesterei. Ezek az égben hadakozó se-
mélyek, kikről sól s. Iános.

Miert mondgya ezt nagy hadnak? 1. Az hadakozó se-
mélyeknek sokalágára nézve, mert akar mely felől is,
nem egy, sem két személyek, hanem sokan, mind az his-
vek, s mind az hitetlenek felől és partyáról vadnak. 2.
Az időre nézve, mert ezek között való hadakozás, nem
csak valami kiczin ideig tart, hanem mivel hogy min-
gyarást az embernek teremtése után kezdetet, így
mind világ végezetigh tart is. Ezért mondgya Isten A-
dámnak Gen: 3. az abonyállatnak magya megítőri az
kigyós

kigyónak feiet. Sz. Pális ezért mondgya Gal: 4. Az mi-
képpen ugymond akkor az-az, az ki test szerint fűleitet
vala, üldözi vala azt, az ki Lélek szerint fűleitet, ugymost
is. Verkeznek hát azok, kik abban az értelemben vad-
nak, hogy ez világnak vége előtt nagy egygyesség, ezen-
dűsség, mind az hitben, vallásban, s mind egyébben
lében, mint az Rómáiak tartják, mert így volt eleitől
fogván, így lebenis, mind világ végezetiglen.

Miczoda fegyverekkel hadakoznak ezek? Külömböző
fegyverek vagyon ezeknek: mert az Michael pártján
lévőknek, az híveknek tudni illik fegyverek az igaz hit
és az Isten igije: mely megh győzhetetlen: Az Sárkány
pártján valóknak, az hiteleneknek pedig, az hitelens-
ség, hazuklág. Az hívek fel fegyverkeznek az ióságos
cselekedetekben, kegyességben, feníttségben, Anyafüi
szereitekben, igazságban. Az Sárkánynak pedig tagjai a-
zokban, mellyik ő nékik tulajdonok, az képmutatás-
ban, hizelkedésekben, kegyetlenységben, fenyegetésbē,
tömlőözözésben, tűzzel fegyverrel való kergetésbē, kik-
kel az híveket nézvéen akariák az ő pártjokra vonni.
De azért soha semmit nem árthatnak, hanem mindékor
az hívek győzelmeselek és a Sárkánynak vilézi gákorla
ségē vallásokkal el futtariák, mint imár arról bőlönk.

III. Mint lőt ez viadalnak ki menetele?

Azt mondgya s. Bernhárd Doctor: Ha ugy mond,
az hadakozonak jó és igaz igije: lében, az hadnak kime-
nete le gonof nem lehet. Ennek is tetár az viadalnak ki
menetele az hívekre nézve, mivel hogy jó és igaz igiek
vagon, jó, böldög: az hitelenekre nézve gonof: mert
az pokolbéli ördögnek az nagy vérhenyeges Sárkán-
nak, ki az hiteleneknek feiedelme, minden fegyverei,
az Michael által el vétettetenek, hatalma meg rontatot
azért nem lehetet diadalmas. Erről szól Szent Máthe, ezt
mondván: Az Istennek Anyaf: egyházán ugymond az
pokolnak kapui birodalmat nem vehetnek. Sz. Ianos-
nális így ből Christus: El iöt ez világnak feiedelme és én
raytam semmi hatalma nem volt. Itt ez az argum:

Bernhard. de
nova milit.

Matt. 16,

Ioh. 14

AZ ANTICHRISTUSROL

Valakinek fegyvere és airodalma elvetettetet, meg győztes tetet az. De az Sárkánának fegyvere es birodalma az Christus által elvetettetet. Annakokáért meg győzettetet az Christus által az Sárkány. Továbbá, az győzedelemnek nagy vóltat ezzelis ieleni az ſ. Iános, mikor így ſol: Es ſemmi helyek ő nékik többé nem találator az égben: az az ezt akaria ſ. Iános mondani, az Iſtennek Ecleſiáiban és abban lévő híveknek ſívőkben ninczen ſemmi helye az pokolbéli őrdögnek, mert az Christusnak ereiéi vel és az Iſten igjének prædikallásával és igaz hit által kí űzetetet és meg győzettetet, úgy annjra, hogy az egész ember imár, az Iſtennek igjének magva által, uija ſülettevén, nem az teſtnek, mint az előt, ſem az világnak, ſem az őrdögnek, hanem Iſtennek ő magának ſolgályon. Harmadſor, mint lő dolga az Sárkánának és az ő Angyalinak megh ieleni ſ. Iános, azt mondgya, hogy *proiectus eſt in terram*, le haytatot az földre, nem csak ő maga, hanem mind az ő Angyali ő vele, mely mondásban azt akaria ieleneni, hogy holot az híveknek ſemmi nem árihator, az őveihöz, kik csak ez földiekhez czatolák ő magokat, viſſa iért és nagyobb kegyetleneſget ezelekedet meg buſulván raytok, az hívesket pedig mivel hogy nem árihator ſemmit nékik győlöſégben veii, az hívek őtet lábok alá tapodgyák, ſemmi hazukfágának hely nem adván: ezérj mondgya az Davidis az hívek felől Pſal: 91. Az aſpis és baſiliscus kígyón iárz és meg tapodod az oroflánt és az ſarkánt. Az mi Vrank Ieſus Chriſtus legyen moſtanis mi melleünk, hadakozván az Sárkánnyal, az Antichriſtuffal, és adgyon erőt minékünkis, hogy miſ ő általa ezeknek ellenek álhaſſunk. Amen.

NYOLTZADIK PRÆDICATIO.

Vers. 10. Es hallék nagy ſzozatot mondván, moſtan lőe az éghben ſzabadulás.

NEgyedik és utolsó része ez tizenkettedik Caputnak az győzödelmes énekről. Noha még az S. Iános átkaritia meg ielenteni, miképpen az Sárkány, látván meg czufolatotnak magát lenni és győzetteinek lenni, késménben ostromolja az Ecclesiát, és az Ecclesiát miképpen el futván ellene állyon és az Christy által győzödelmeslé legyen, mindazonáltal arról való fávat az S. Iános egy kevellé félben hagyván, söl most arról a győzödelmes énekről, mellyet az hívek az győzödelmért énekelnek, és az után teriti ismét fávat az S. Iános, az Sárkánynak semtelen ségére, ki meg győzettevén, még sem búnik az Isten Ecclesiájának haborgatásuól.

Rése három vagyon: 1. Inti az híveket noha ezt az tizenkettedik versben czelekedési az vigafágra és örvendezésre. 2. Az tizedik és tizenegyedek versben annak az örömnnek okát ielenti. 3. Teriti fávat az hitetlenekre, kiknek kénzfára megyen az Sátán. Ezekből imez három kérdést vegyék fel.

1. Kiket inti az S. Iános az vigafágra?
2. Mi okáért kel vigadniok azoknak?
3. Mit czelekedgyenek azok, kikhez az Sárkány alá

I. Kiket inti S. Iános az vigafágra?

Teseben emlekezetet S. Iános az égről, s annak lakosiról és azt mondgya: örüllyetek egek és az kik lakoztok azokban. Holot az égen, akar az boldogságnak helyét akar az Ecclesiát ércze S. Iános, s az égben lakozokon akar az Ecclesiában lévő híveket, akar az boldogságba lévő lelkeket, helyén maradhat az S. Iánosnak intése: mert az boldogságban lévő lelkek, Christus által győzödelmesek lévén, örülnek, vigadnak és azoknak semmit az pokolbéli ördögnek és az ő tagiainak igyekezések nem árthat. Az Ecclesiában lévő hívek is penig, mivel hogy, az mint ez előis monduk, az ő ellenfégek az Sátán, mind az ő Angyalival meg győzetteket méltán örülhetnek. Argumentoma az S. Iánosnak ez:

Valakikre tartozik az Istennek ez győzedelem felől való

AZ ANTICHRISTUSROL

io teteménye, nem kel azoknak bánkodniok, hanem inkább örülniök. De ti menyeeiek, az az, Ecclesiában lakó hivek reások tartozik. Annakokáért örülnötiök kel.

Igy azért há mijs, há lárangyuk az mi Michaelünknek, az Vr Iesus Christusnak az ő ragjai által való győzödels meket, az Sáránnyon és az ő ragain, sőt az Antichristus son, mellyet naponként vesünkis esünkben, és látunk Isten kegyelmességéből, örülyünk és azért hálakat Istens nek adgyunk. Igy inté azért az s. Ianos az hiveket az örvendezésre és víg alágra.

II. Mi okáért kel örülniek az hiveknek?

Három okait mondgya s. Ianos, miért kel örülniek. Első, mert most lőt, ugymond, szabadulás az égben, az az, az Istennek Ecclesiája meg szabadult nem maga ereisével, azért mondgya, hogy az Istennek oltalma és az ő Christusának hatalma, mint ha mondaná s. Ianos, az mikor az Sátán regnál az Ecclesiában, akkor az Isten látatik, ugymint erölennek, ki az ő hiveit nem segíts heri meg; de most, minekuránna az Christus az Sáránnal bavitvot, meg győzvé az Sáránt és hatalmát meg romtván ő ellene, az halál és az bűn ellen az öveinek szabadtságot adot. Ez iu az argumentum:

Valakinek az ördög, halál, bűn ellen szabadság engedtetet es adattatot, azoknak örülniök kel. De az hiveknek Christus által az Sátán meg győzöttetvén szabadság adattatot. Azert az hiveknek örülniek kel.

Másik oka, miért kel örülniek az hiveknek ezt mert az mi aiyánkfiainak vádoloioiok le vetteti. Kiczoda az? Az Sárán: mert ő az, ki éjtel nappal nem fűnik meg vadedolni még Isten előis az hiveket, mint mayd azt példavalis meg mutatgyuk, az s. Iandis az mondgya iu, im hallod, s-ezt mondgya le vetteteinek lenni. Ez iu az argumentum: *Valakinek vádoloioiok meg győzöttetik es le vettetik örülniök kel azoknak. De az hiveknek vádoloioiok az Sárán meg győzöttetet es le vettetot. Annakokaert örülniök kel. Ha vagyon hát oly véked, mellyérs légedet más vádolo-*
hainá

harná, ne vadoly senkit, mert az mint Chrysoftomus mondgya: *Non debes accusare alium qui accusandus est.*

Harmadfor, örüllyenek az hívek, mert öki meg győzik őtet az Sátánt, tudni illik. Miképpen: 1. az báráni Christus vérénék általa, mely által az hívek meg szabadítanak, erről mondgya S. Iános: Ha az fia titeket meg szabadított, igazán szabadosok lesztek. Ha penighlen az ember csak ez világi szabadfagot is olyan nagy nak bős czül, hogy még életéus nem bánnya érette, melyről még amaz bölcz Diogenes mikor kerdezték, mi volna ez életben leghibos, azt feleli, hogy az szabadfag, mert ha ezt el veszi az ember, nem könnyen állathatya helyére.

Az pogány bölcz Cicero is azt mondgya: Oly lép dolog az szabadfag, hogy azért még halálát sem kel embernek bánni. Sokkal inkább hát az lelki szabadfag ért, mely az Christus által berezteret az híveknek nem kellene bánni. 1. de ezt csak nyelvek alatt fáiookban hozdozzák sokan. 2. Meg győzték az hívek az Sátánt, az Testamentomnak igjé által, mely Testamentom nem es gyéb, hanem az Isten igjé, melyet ha ki halgat, meggyőzi az Sátánt, mert oly kedves azok előt az Istennek igjének testamentoma, hogy életüknek léteztelével is meg óltalmazni igyekeznek. In ilyen argumentoma vagyon S. Iánosnak.

Valaki bátor masnak segítseggel legyen, meggyőzi az Sánt és egyéb ellenseget, nem kel annak bakodni, hanem örülni, de az hívek meg győzték az barany Christunak vére által: Hat az híveknek örülnök kel.

Miczoza itt az tanusag? 1. Az Sátánnak tulajdonfaga mi legyen innen meg tetzik, ez, hogy mindenkör csak az Ecclesiának, az híveknek ártására igyekeznek, hogy penig ezt végben vihessé, még Isten előis nem áhallya az ő híveit külömb külömbképen vadolni, hogy így őket Istennek gyűlötségében hozzá, így cselekedik vala az S. Iobbal, vádolván Isten elő, hogy őtet nem hiból hanem csak ez világi jókért sítelné, ezt czelekesi most

Ioan. 3.

Diogenes de Libertate.

Cicero.

et. y. de. 22

di. 12. 22

Iob. 1.

A Z ANTICHRISTUS TOL

is: de mivel hogy az Isten híveknek vélekednek vizsgáló
 is, tudóia, és mivel hogy az mint s: Agoston mongya:
 Mindeneket lát, tudgya, s láttya, ki minémű hível va-
 gyon ő hozzáia. Nem veszi azért elő az Sátánnak az ő
 hívei ellen való vádolásokat.

Augustinus

13.

Miert kel ezt erutenünk: Ennekokáért, hogy azoknak
 vádolásokkal, káromlásokkal, s idalmazásokkal, kik ré-
 gedet, híredben, nevedben, isfistességben meg sérteni
 akarnak, semmit ne gondoly, kíváltképpen ha azokba
 ártatlan vagy. Azért mondgya az Poetais: *Cum recte vis
 vas ne cures verba malorum*. Mert mind azok amaz első
 vádolonak az ördögnek ragái és ennek őstökélefeből
 czelekedésik affle vádolást. Eoból czelekedé Terrullus Or-
 rator, hog s. Pált Felix előt vádolá, ezt mondván: Meg-
 találjuk amá dögös és ez egész világban haboruság sör-
 ző emberi, ki az Istennek Templomais meg igyekezet
 söriztetni. Illyetének valának azokis, kik az s. Pált és
 Silást törvény seiben vonnyák vala, mondván: Ezek
 az emberek haborusnyák megh az mi városokat és ol-
 lyakat hirdetnek, az mellyeket nem szabad mi-
 nekünk vennünk. Valakik azért Vrak, Fejedelmek előt az hi-
 veket, tudományoknak, hitőknek, vallásunknak, eret-
 nekességével vádollyák, mind ennek az pokolbéli ördög-
 nek bolgai azok: de nem kel tőle selnünk.

Cato

Act. 4. v. 5.

Act. 16. v. 20

II. Mi legyen tulaydonások az híveknek, innen meg
 tanulhatjuk. Ez tudni illik, hogy oly drága, olz ked-
 ves ő előtők az Evangeliomnak igaz tudománya, hog
 az mellet, nem csak öröksegeket, ióságokat el költeni,
 vesíteni, hadni, hanem még életeket is le tenni nem sán-
 nyák, meg tartván az mi idvözitőknek mondását, ki
 így söl: Ha ki én hozzám akar ióni és nem gyűlöli, A-
 tyát, Anyát, anyafait, nényeit, feleségét, gyermekit,
 nem lehet én tántványom.

Matt. 16

16.

III. Mivel fenyegeti az hitetleneket?

Minekutánna az s. Iános, az híveket, az Sátánnak
 meg győzeztetésével vigasztalta volna, s intette volna az
 örömet

VALO PRAEDIKATIOK.

örömré: immár azokat, kik az tengerekben és az földön lakoznak, az az, ki csak az földiekre viselnek gondot és hálok Istennek és ez világi jókért, az menyeeiket hátra hagyják, állítja meg és azoknak iajt kiált: Iaj ti nektek, ugymond, kik lakoztok az földön és az tengeren. Okátis adgya miért iaj: Mert minekutánna látta az Sárán meg czufolatotnak és győzetteinek magát lenni, az őveihöz, kiket az előt immár az ő birodalmában hagyot vala, tér vissza, hogy azokat őrizze, hog valamiképpen azokis, az ő birodalmából az Evangelionnak praedikallása által, meg térítetvén el ne álljanak, hogy így tellyesféggel országá el ne pusztullyon, azért mondgya ű. Iános: Alá állot, ugymond, ti hozzátok az ördög, nagy haraggal lévén: mint ha mondaná: Immár minden haragiát, minekutánna az égből az Ecclesiából ki űzetteket, ti réátok önti: Szintén ugy czelekedtek azért az Sárán, mint az kik másra meg haragubnak, s: azokon becsufásokat ki nem tölthetik, házokhoz mennek, és házok népén kegyetlenkednek haragból. Miért czelekedti ezt az Sárán? Okát mondgya ű: Iános, mert tudgya hogy kiezm ideje vagyon, az az, tudgya az utolsó időnek jelen léteit, melyben nem tudgya mely orában el iő az Istennek fia, az iulire, és ő az őveivel az tűzre vettetik.

Miert kel ezt meg tanulni? Az híveknek vigabálásokra, hogy neha az Sárán lányuk kegyetlenkedni, és az Istennek Ecclesiáját akarná romlani, mindazonáltal nem kel félünk, mert kevés ideje vagyon, kevés ideig kegyetlenkedni, jelen vagyon az idő, mellyen ő néki az tűzre kel menni: az hívek pedig az ő birodalmából ki vetetvén az örök életre bé vitetteinek, Amen.

KILENTZEDIK PRÆDICATIO.

Vers. 13. Es minekutánna látta volna az Sarkant, hogy az földre vettetet, &c.

Mivel hogy odéb fellyeb az S. Ianos a Sárkánnak üldözéséről és az Ecclesiának futásáról, kezdet vala állani, és azt az ő Savát, ez előt való tanúságokban felben ákaftotta vala: most immár ísmét ahhoz kezd és meg ieleni, miképpen visonytagfággal, mint imez országban eb, ha honnan ki vereükis, mégis bé megyen, az Ecclesiát haborgatya, de mindazonáltal isten segítségéből meg győzettek.

Két része vagyon ez igiknek. 1. Ból az S. Ianos az Sárkánnak az Ecclesia ellen való hadakozásáról. 2. Holot az Ecclesián hatalmat nem vehet, az ő magua ellen támad de mindenűt ségyent val: Igy ból azért:

Es minékutánna látna volna az Sárkány, *etc.* Elő részbe ez mostani tanúságoknak, melyben második bay viadallya az Sárkánnak, minékutánna meg győzettek irattatik meg: Holot imez cikkeleket lássuk.

1. Az ki üzetteret és meg győzetteret Sárkány mit czelekezik?
2. Az Ábonyállat mint oltalmazza meg magát?
3. Minemű dühösleggel ujjob hadat üldítván megyen az Ábonyállat az Ecclesiára?
4. Miképpen czelekezik meg az Sárkánnak mesterseget?

I. Mit czelekezik az győzetteret sárkány?

Mikor látna volna ez az verhenyeges Sárkán magát az Michael által meg győzetteretnek es az földre vetetternek, az az az őveihöz üzetteretnek, noha nem volna im mterete, az híveknek ártására: mindazonáltal, nem bűnik őt haborgatni és üldözni, de mennél inkább ségyent val, annál inkább dühös ködik, és ujjob ártásra való dolgait gondol, azért mondgya S. Ianos: Minékutánna, ugymond, látna volna az Sárkány, hogy ki üzetteret, üldöze az Ábonyállatot, az Ecclesiát tudni illik, ki fiait magzatot bűl vala, az az, erős, okos, bölcs tudos, álhatos, gyors fiúkat, kik hadakoznak ő ellen, azok kik legyetek odéb fellyeb az harmadik predikatióban állottunk arról. Miképpen czelekezik ezt az Sárkány? Njlván nem meri czelekedni, hanem inkább alauomban: mert mikor látna külfő ellésgidől czenedez lenni

lenni az Ecclesiát, belső hadat indít, mely az hitben va-
gyon, de ez az mi időnk sokkal aláb való, mert mind
külső, s mind belső képpen elégghe nyomorgattonk
hadak mia. Ez az oka, hogy az Apostalok által az Istē-
nek lelke inni az Ecclesiákat, mellyek mi réánk is tartoz-
nak. Sz. Pál által így szól: Vigyázzatok magatokra és
az egész nyaira, az melyben az Istennek lelke állator ites-
ket ör állokká és az mellyet az ő drága vérével meg vála-
tor. Romabéliekhez is így szól, s mond: Kérlek penig lē
titeket atyámfiak, hogy vigyázzatok az viszátkodásnak
és botránkozásnak bördőire etc: mert ez illyenek, czá-
lárd munkások Christuának Apostaliává változtatván
magokat. Ez illyetén és több dolgokkal azért intettetvén
keresényének, vigyázzunk és könyörögiünk, hogy vala-
miképpen mikor békeséget reménlenénk, azonközben
belső ellenség miat megh ne csalatassunk, mert sokkal
nagyobb és ártalmasab az az külső ellenségnél.

II. Mint óltalmazza meg magát az Afs- sonyállat:

Semmiképen az ő maga ereiével magát meg nem ól-
talmazhattya, hanem segítség által. Kinek segítése ál-
tal: Az mely két szárnyak néki adattatának, annak se-
gítséguel és ereiuel, mert azt mondgya: adattatának
néki nagy sas kefellyűnek két szárnyai, hogy az pusztábā
repülne. Mit ért ezeken az két szárnyakon: Némelylek
ezeken értik az O és Vy Testamentomot, kiknek értelmek
által az Ecclesia fel repül az égben. Némelylek eg-
gyik szárnyon jelenteni akariák az mi erőtelenségünket
mert ha magunkban állunk meg ismerheyűk mely e-
rőtelenek legyűnk etc. Az másik szárnyon pedig az Istē-
ben való bizodalmat, mely által az Istēhöz repülhetünk
az ő igireinek igjert hitel meg foguán. Ez értelmek no-
ha módgya berént helyen maradhatának, mindazáltal
mint hogy itt sas kefellyűnek szárnyairól vagon az em-
lekezeti, kikhez hasonlok adattatának az Afssonyállat-
nak értetetik az híveknek az mennyei dolgokban va-

A Z ANTICHRISTUSROL

lő faradhatatlanfágok és az mennyekből való óltalmaz
 rások. Miért? Mert miképen az sas kefellyű az ő szár-
 nyát ki terieztüén nagy méfse fel az égh felé repül: ugy
 az hívek is onnan az égből menyei erővel meg aian-
 dekoztatván faradhatatlanok az menyei dolgokban, és
 az sas kefellyű az ő fiait czirkeit hordozza, s óltalmaz-
 za: ugy Isten az ő Anyas. egyházát sőt az Ecclesia Istene-
 nek segítségéből magát meg óltalmazván ellenségitől,
 ugyan azon Istennek segítségéből ugy mint valami szár-
 nyak által Istenhöz fel repülnek: Erről szól az Prophetas
 Reménfseget az Iehouában vetik, erőt változtatnak,
 járnak és megh nem faradnak, fel mennek mint az sas
 kefellyűk, futnak és meg nem iikkadnak. Az s. David
 is így szól: Kiczoda ióti bé az te fáiadat ióval, meg ujjul
 az te iffiuságod, mint az sas kefellyűnek.

Esa. 4. v. 31.

Pfal. 103. v. 5

Miert adattatnak ezek az szárnyak neki: Hogy tudni il-
 lük magát azok által az pusztában repülven mely hely Is-
 temtól neki kébittetet, mint ez előt való harmadik pre-
 dikaióban arról fölhoztunk, meg óltalmazharná. De az
 pusztában kébittetet neki helye: oda kellett tehát ő neki az
 zokkal az szárnyakkal repülni. Miért kel oda futni: Hog-
 ou repláltassék az ideig, az időkig és az időnek fél rébes-
 íg: oda fel az ötödik versben azt mondá, hogy az puszt-
 tában kel az Ecclesiának tápláltatni, ezer, két száz, és har-
 van napigla. Mely mondással azt akaria jelenteni, hog-
 az Ecclesiának az pusztában kellenni, az az, az Isteni-
 neki rendeltetet helyben, mind addig, mig az üldözés
 meg nem sűnik. Itis ugyan az ont akaria jelenteni, no-
 ha külömb ihikkel, de mindazonáltal azt mongya, hog-
 azok az napok az válasszotakart megh rövidülteinek,
 mint s. Máthénalis, Daniel Prophetának meg vagyon
 Dan. 12. 7. irattatván. Miért kel ezt erteni: Ezért hogy az ifok nyos-
 moruságnak nyaualyának, üldözésnek, nagy és kérmény
 vóltáual az hívek fel ne haborodgyanak, kéifseggel ne
 essenek, hanem békefseggel fenvedgyék és az Isteni-
 kik engettetet ezközze, ha futás lébenis élyenek, nem

Matt. 14. 22

Dan. 12. 7.

kelertu

kefervént az Istent, váruán az haborgatásnak és üldöz-
tetésnek pusztaiában, azoknak jó ki menetelét, mert az
Isten az öveiert meg szokta rövidíteni, azért inti az Pro-
phéta által őket: Váriád ötet mert el iövén el iő és nem

Abac. 2. v. 3.

kélik. Az s. Davidis így szól: Közel vagyok az Vr mind
azoknak kik ötet segítségül hínak. Ezzel vigasztallyad
hát magadat minden nyomorúságidnak, közepette.

III. Minemű dühösséggel ujjob hadat in-

ditván megyen az Affonyállatra, ugymint az Ecclesiára?

Mikor látná az Sátán hogy az Affonyállat el futot és
ment volna az Istentől néki kéfítetet helyre, még sem
bűnik meg és noha el nem érné, de mégis utána hagya-
gál, hogy néki árczon, arról mondgya s. Ianos: Folyo
vize boczata, ugymond, ki az báiából, azért hogy ha
kű ő nben nem az által ötet el boricza. Mit ért az folyo
vizeken? Niha az vizen értetik az s. írásban az Evan-
geliomnak tudománya, kinek senki nem áthat ellene:
A ki hisz én bennem annak mellyéből élő vizek foly-
nak ki, de ez az folyo nem az Sátánnak báiából megen-
ki, hanem Istentől. Itt tehát az folyo víz mely az Sá-
tánnak báiából az Affonyállat után boczátatik ki, nem
egyebet ért az s. Ianos, hanem az sok hadakat, viszáls-
kodásokat, üldözést, ereineksegeket, az mineműek az
Arriusnak, Sergetusnak Ebionnak, Marcionnak és több
beknek tudománya. És mostis az Romai Antichristusé
és az által fel indított Magisztratusok, s több katonái,
kik által a pokolbéli ördög az Istennek Ecclesiáját, az ő
igaz tudományával együtt akarja meghaborítani és
eloltani. Erről szól az s. David, mikor azt mondgya:
Mikor az ő haragiók mi ellenünk fel geriedet vala, ak-
mint a vizek el boricza: azk volna minket hata velünk
nem voltal volna Vram: Nem ok nélkül módattatik se-
rető Atyámfia az Sátán ezer mesterfegyűnek, ugymint,
ki ha egyebet nem árthat más utat gondol, de mind azo-
kat az Evangeliomnak igaz tudományával meg győz-
heti semmi ve teheti.

Miczoda az
folyo vize az
Evangeliom.
Ioh. 7. v. 38

Folyo vizek
az hamis tu-
dományok.

Pfal. 124. v. 3

IV. Miképpen czufoltatik meg az Sátán-
nak mestersege:

Azt mondgya az s. Iános hogy meg segíthetik a föld
 iűt mely el nyeli az folyo vizet, az ő sáíauál a mellet az
 Sátán böczárat vala ki és ugy czaláttatik megh. Mit ért
 az földön? Némellyek értik ő magát az Christust, ki az
 ő testere nézve, mely berént mi hozzánk az bűn kivűl,
 kik az földből vettünk hasonlatos. Ez az, ki az ő Ecc
 lesiáit meg segilli, mikor az ő könyörgéset eleibe vé
 vén, nem hadgya az vizekről az sok nyomorúságokról
 el borítani. Némellyek értik az földön itt az meg vés
 teteket, az hiteleneket az kik hasnálnak az Ecclesiának
 ebben, hogy azoknak veszedelmekkel meg intetvén, az
 bűnről, abban lévő hivek, meg cñák magokat hogy as
 zokkal egyűt el ne vessenek. Némellyek értik az erets
 nekiségeknek meg izafoltatásait, mely lő: a földnek min
 den segeleitől, ső ső, tudos embereknek egyben való
 gyűlésekben, mint az Nicænumbéli Conciliumban,
 meg izafoltatott, az Atriusnak eretneksege Constantina
 polyban az Eunomiuse. *ÉCCIAZ* holot az földiől, az az
 minden földről egyben gyűlt ső ső emberektől meg ses
 gittet az Ecclesia. Némellyek magyarázzák az Ecclesi
 ának ellenszöginek hitelen való veszedelmekről, mikor
 tudni illik a hiveknek haborgatói az ő igyekezeteknek
 közepiben meg hálnak és az földben, melyből vettete
 nek vála ítetnek. Es abban az utolsó redzésben vettik
 igazabban itt, noha az több magyarázatok is módgya
 berént helyén maradhatnak. Így lön dolga Herodesnek
 mint az s. Lukác az iria: így Chore, Dathan, Abi
 ron, kiket az föld el nyelte. Mit haborgonk azért hát mi
 kerebíyének, mikor látjuk hogy ez világi fejedelmek,
 Püspökök és egyéb rendbéli kegyetlenek az Ecclesiát há
 borganyák üldözik. Bölcz; jó az Vrlsten, könyű azok
 nak igyekezeti felben szakítani, tanácsonkat el ovlata
 ni, és az Sarkánnak sáíából ki böczáratot folyo
 vizeit el apasztani, Amen.

TIZEDIK PRÆDICATIO.

Verf. 17. Es még haragvok az Sarkány az Aszszony
állatra es el mene hogy hadat &c.

EZ Caputnak utolsó részének, melyet két részekre osztottunk vala, második izikkele ez, melyben immár az Sárkánynak, az Aszszonyállatnak magva ellen való utolsó viadallya irattatik meg. Holot ezeket lássuk meg.

1. Mikképpen ostromollya az Sátán ez aszszonyállatnak magvát.
2. Mit czelekedik az Sárkány ez viadal után.

I. Mikképpen ostromollya ez aszszonyállatnak magvát?

Mivel hogy ez ideig az mini s. Iános meg írta az aszszonyállatnal, melyen az Ecclesiát magyaráztuk hadakozni az Sárkány, de meg czalarkozni bándékát nem viadott végben mert meg győzetteit, Istentől meg segítettén az Aszszonyállat, el hadgya az Aszszonyállatot az Sátán, hanem az ő magva ellen indit újob hadat.

Mellicz ennek az ő magva? Az magnak nevezetén odéb fellyeb magyarázzuk az Isten igjert, melyet s. Peter romolhatatlan magnak mond, mely soha megh nem romol, hanem abból születének Istennek fia: Isten pedig az s. Iános az Aszszonyállat magvát nem egyebet ért, hanem minden időben, s helyben lévő hiveket, kik az Istennek Ecclesiáiban, az Istennek meg romolhatatlan magvát halgatván és véuen, abból ujjonnan születésnek és mini új emberekké letének.

Miert illeti az hiveket magnak nevezetivel: I. Ezért, mert mikképpen az aszszonyállat az ő méhében bé fogadot maggot el nem veti, hanem meg őrizi: azonképpen az hivek az Ecclesiában prædikált Isten igjének magvát el nem vetik, hanem meg őrizik és gyümölcszet terempezik, szeretet, békefegyesülés, hű által. II. Mikképpen az aszszonyállat, ha ki az ő Vrához, férfiához, igaz és hű, az mely magot méhében fogad el nem utkollya, hanem mind becédével, mind czelekedésével bizonságot ítéltöla: azonképpen az Ecclesiában lévő hivek az Isten igjének magvát szívökben bé véuen el nem utkollyák, el nem reyték, hanem arról bizonsághot ítélnék. Erről

173

emlekezék itt az Állások: Az kik ugymond meg őrizik az Istennek paranczolatyyát és az kiknél vagyon az Iesus Christusnak bizonyág ítéle. Ezekkel az ábszonyálsainak magvaival vagyon azért az farkánnak bay viadallya. Miképen? Nem maga személyében hanem a fejedelmeket, Vrakot, Magisztratufokat indiaja fel, azok által haborgattatya, üldöztei, kergetei őket, hog így mind fenyegetéssel, tömlőczel, bírósággal büntetéssel megremülén, az Ecclesiától el állyanak, az igallagot meghagadgyák és ővei legyenek.

Mierkel ezeket meg ertenezk? Hogy innen az hitelneknek az Sáiánnak tagjainak tulajdonfagok mi légn esünkben vegyük, ez tudni illik, hogy az mint meghallád mindent próbál ő, mindent meg kísirt, az melyekkel az híveknek ártihasson, hízelkedést, képmutatást, fenyegetet, áándékozást *et*: de mikor lánya hogy azokkal semmit nem használ, mas utat keres, tudni illik ezt, hogy az Királyokat, Fejedelmeket, Vrakot magához vonván, azokat indiaja fel és azok által haborgattatya őket, hogy az Ecclesiától el szakadgyanak. Inccetől azért kértsiyen ember, hogy ha egyker immár az Isten igjének magvát az te bivedben be vöved, el ne reyted sem ísletemre, bárúságra, áándékra nézve, hanem alhatatos legy, amaz pogany bölcznek mondása *Serens: Est animus tibi rerumq; prudens, et secundis temporibus dubijsq; rectus.* Mind idő, mind gonos serenczedben, mind idő, s: mind gonos időben. Hieronymus is így föl: Az igaz és erős emberhez illik, hogy sem az gonozban el ne haiollyon, sem az jókban fel ne sualkodgyék, hanē mind ketőben mértékletes legyen. Es az Christusnak Testamentoma nála legyen s: paranczolatyyát meg őrizze. *Micxoda az Istennek paranczolatyyát meg őrizni? Semmi nem egyéb s: hanem az Istennek igjet és törvényét nagy nak böczólni, és életet, erkölcsöt ahhoz rendelai. 2. Czak az élő Istent tisztelni és az emberi találmányokkal nem moczkolni, mert ő maga mondgya az Christus: Híjában tisztelnék engemet az emberek, tanítván embereknek tudományji. 3. Az igaz hitet megtartani,*

Miért kel ezt meg tanulni: Az híveknek vigasztalás
 sokra, hogy noha az Sárán hadakozik az Isten Ecclesi
 ia ellen, ártani akar néki, üldözi, haborgattya az híve
 ket, de ugyan nem áll azért az köbiklára, az az, nem lé
 sen meg maradando, hanem el romol, meg czalako
 zik, és az ő orsóga el vész, ugymint, az melynek sonda
 mentoma fővenyen vagyon. Noha azért iu ez világon
 sok inségben vagyunk, haborgattatunk keresztényen em
 ber az ördögtől, meg ne haborodgyunk, sőt kériünk
 segítséget az mi feiünkől az Vr Iesus Christustól igies
 ti beréni megh segít, alkalmas időben el iő az ő híveis
 nek szabaditására. Iővel, iővel Vram Iesus, iővel hamar
 és szabadicz meg minket.

Igy végeztük el Istennek segítségéből ez Szent Ianos men
 nyei látásról írt könyvének tizen kettődik Caputtyát az AN
 TICHRISTVSR OL. Mely Istennek szent Fiával, és
 szent Lelkével egyetemben adassék diezösszegh, tiszt.
 segh, birodalom, most és mind örökké, Amen.

II. RÁKÓCZI FERENC
 MEGYEI ÉS VÁROSI
 KÖNYVTÁR
 MISKOLC

